

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR

KUYRUKLU YILDIZ ALTINDA BİR İZDİVAÇ

 KAPRA

HÜSEYİN RAHİMİ GÜRPINAR

KUYRUKLU YILDIZ ALTINDA BİR İZDİVAÇ

Hüseyin Rahmi Gürpınar *Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç*'ta Halley kuyruklu yıldızının (1910), Dünya'ya yaklaşmasıyla birlikte İstanbul'da yaşanan heyecanlı ve garip olaylara yer verir. Şehrin insanların hurafelerini, batıl inançlarını alaycı bir dille anlatır.

"Bedriye Hanım teyze! Kuyruklu bize ne vakit çarpacakmış?"

"Önümüzdeki Mayıs'ın bilmem kaçında... Sabaha karşı çarpacakmış diyorlar."

"Çarpacağını böyle günüyle saatıyla nasıl biliyorlar? Kuyruklu, 'falan günde falan saatte çarpacağım' diye bu dünyaya telgrafını göndermiş?"

ISBN: 978-625-7751-63-6

KAPRA
YAYINCILIK

🔗 /kaprayayinlari
🐦 /kaprayayinlari
📷 /kaprayayinlari
f /kaprayayinlari

KUYRUKLU YILDIZ ALTINDA BİR İZDİVAÇ / Hüseyin Rahmi Gürpınar

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Kadir Yılmaz

YAYIMA HAZIRLAYAN

M. Sait Akdaş

EDİTÖR

Mustafa Aksu

SON OKUMA

Yasemin Önder

KAPAK TASARIM

FOLX

SAYFA DÜZENİ

Oğuz Yılmaz

BASIM VE CİLT

Repar Dijital Matbaası

BASKI

Kasım 2020 - 1. Basım

ISBN

978-625-7751-63-6

SERTİFİKA NO

40675

Hüseyin Rahmi Gürpınar (1864 – 1944)

Hüseyin Rahmi Gürpınar, 19 Ağustos 1864 tarihinde, İstanbul'da dünyaya geldi. Babası hünkâr yaveri Mehmet Sait Paşa'dır. Üç yaşındayken annesinin ölümü üzerine, Girit'te bulunan babasının yanına gönderildi. Hüseyin Rahmi, ilk olarak 1887'de *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde yazmaya başladı. Ardından *İkdam* ve *Sabah* gazetelerinde çalıştı. II. Meşrutiyet döneminde otuz yedi sayı süren *Boşboğaz ve Güllâbi* adlı bir gazete çıkardı. Daha sonraları da birçok gazetede çalışmaya devam etti. Türkiye Büyük Millet Meclisinde Kültahya milletvekilliği de yapan Hüseyin Rahmi, ömrünün son otuz bir yılını Heybeliada'da geçirmiştir.

Eserlerinde Anadolu'ya yer vermeyen Hüseyin Rahmi, İstanbul halkının toplumsal ve kültürel yaşantılarını, aile hayatını, batıl inançlarını mizah ve hicivle kaleme almıştır. Ahmet Mithat Efendi'nin temsil ettiği edebî geleneği sürdüren Hüseyin Rahmi, natüralist tarza sahip, gerçekçi ve yalın bir dil kullanmayı benimseyen, bundan dolayı da halk tarafından sevilen ve benimsenen bir yazar olmuştur. Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın ilk romanı *Şık*'tır. Ahmet Mithat Efendi tarafından bu eser çok beğenilince, *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde tefrika şeklinde yayımlanmaya başlamıştır. Altmışa yakın eseri olan Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın bazı eserleri şunlardır:

ROMANLAR:

Şık (1889), *İffet* (1896), *Mutallâka* (1898), *Mürebbiye* (1899), *Bir Muadele-i Sevda* (1899), *Metres* (1900), *Tesadüf* (1900), *Şipsevdi* (1911), *Nimetsinas* (1911), *Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç* (1912), *Gulyabani* (1913), *Cadı* (1912),

Sevda Peşinde (1912), Hayattan Sayfalar (1919), Hakka Sığındık (1919), Toraman (1919), Son Arzu (1922), Tebessüm-i Elem (1923), Cehennemlik (1924), Efsuncu Baba (1924), Meyhanede Hanımlar (1924), Ben Deli miyim (1925), Tutuşmuş Gönülleri (1926), Billur Kalp (1926), Evlere Şenlik, Kaynanam Nasıl Kudurdu (1927), Mezarından Kalkan Şehit (1928), Kokotlar Mektebi (1928), Şeytan İşi (1933), Utanmaz Adam (1934), Eşkıya İninde (1935), Kesik Baş (1942), Gönül Bir Yeldeğirmenidir Sevda Öğütür (1943), Ölüm Bir Kurtuluş mudur (1954), Dirilen İskelet (1946), Dünyanın Mihveri Para mı Kadın mı (1949), Deli Filozof (1964), Kaderin Cilvesi (1964), İnsanlar Maymun muydu (1968), Can Pazarı (1968), Ölüler Yaşıyor mu (1973), Namuslu Kokotlar (1973)

ÖYKÜLER:

Kadınlar Vaizi (1920), Namusla Açlık Meselesi (1933), Katil Bûse (1933), İki Hödüğün Seyahati (1934), Tünelden İlk Çıkış (1934), Gönül Ticareti (1939), Melek Sanmıştım Şeytanı (1943), Eti Senin Kemiği Benim (1963)

OYUNLAR:

Hazan Bülbülü (1916), Kadın Erkekleşince (1933), Tokuşan Kafalar (1973), İki Damla Yaş (1973), Gülbahar Hanım

TARTIŞMA:

Cadı Çarpıyor (1913), Şekavet-i Edebiye Tartışmaları (1913), Sanat ve Edebiyat (Ölümünden sonra H. A. Önelçin derledi, 1972)

ÖNSÖZ

Diğer gezegen kız kardeşleri arasında bizim küremiz tam gençlik çağındadır. Bütün evrenin annesi olan sonsuz uzayın karanlıkları ve güneşin nurları arasında neşeli bir hâlde yuvarlanarak bugüne kadar sürdürdüğü ömrü, hamdolsun sağlık ve afiyetle geçirdi. Şimdiyse bazı kuruntulu adamlar onun ağır bir hastalık geçireceğini, daha iyimser olanlar da fark edilmeyecek kadar hafif bir nezle geçireceğini haber veriyorlar.

Bundan dolayı neden telaşa düşülsün, efendim! Bu yer-küresi yaratılışından itibaren sonsuzluk içinde nazlı nazlı gezinirken, o oynak ve yoldan çıkmaya müsait öteki kardeşlerinin kendisine yaklaşma civelere kaç kez uğramıştır! Fakat üzerinde bundan kaynaklanan felaket belirtisine rastlamıyoruz.

Emin olunuz ki, bu defa da öyle olacaktır. Ne baş ağrısı ne nezle; hemen hiçbir şey hissetmeyeceğiz. Sözlerimin doğruluğunu 5 Mayıs'ın ertesi günü yine şu satırlara göz attığınızda göreceksiniz, benim şimdi yaptığım gibi siz de bol bol güleceksiniz.

“Hakikat böyledir de bu telaşlar, bu söylentiler, bu heyecanlar özellikle tanınmış, büyük imzalar altındaki o heybetli makaleler ne oluyor?” diyeceksiniz. Ah efendim, insanların hakikatleri kabuldeki inatlarını bilirsiniz. Bu hususta haddim olmayarak size bir nasihat vereyim mi? İnsanların korktuklarından ziyade korkmadıklarından korkunuz! Ta vaiz efendilerden tutunuz da fen bilginlerine kadar insanların çoğu, bil-

ginleri, âlimleri de diğ er kardeşlerini korkutmak arzusundan kendilerini alamıyorlar. Bir hakikat düş k n  olarak böyle söylüyorum. Fakat bir romancı sıfatıyla öyle demeyeceğim. Farklı meslek sahipleri gibi sözün doğru ve yalan olma ihtimalinden bahsedeceğim ki, bu da benim sanatımın hakkıdır.

Hilesini evvelce meydana koyan bir hokkabaz gibi size hakikati böyle açıkça söyledikten sonra yine de korkarsanız, artık kabahat bende değildir.

7 Nisan 1910
Hüseyin Rahmi

1

Bedriye Hanım, bahçe üzerindeki küçük odanın penceresinden bitişik komşunun tahta kaplamasına yumruğuyla heyecanlı heyecanlı vurarak haykırıyordu:

“Kardeşim Emine, neredesin? Pencereye gel bak, sana ne söyleyeceğim!”

Bir cevap alamayınca kendi kendine:

“Aman bu karı da ne miskindir! Kıyametler kopsa o kuytu odadan dışarı çıkmaz. İçeride kapanır kalır.”

Yumruklarının şiddetini artırarak:

“Emine Hanım, azıcık pencereye gel! Bak neler olacakmış, neler? Dünyaya yıldız çarpacakmış! Merakımdan bir yerde duramıyorum. A, bak karı ses bile vermiyor!”

Yumruğu daha şiddetle indirerek:

“Ölü müsün ayol? Azıcık kıpırda!”

Emine Hanım, yavaşça penceresini açıp başını dışarı çıkararak:

“Oğlanı yeni uyuttum. Vurma öyle hızlı hızlı! O, temelin-den sallanıyor.”

“A, daha neler. Benim yumruğumdan o sallanır mı hiç?”

“A, nasıl sallanmaz? Tavanın aralıklarından pıtır pıtır tozlar dökülüyor. Bir iki gündür çocuk rahatsız... Çok huysuzlanıyor. Uytuncaya kadar akla karayı seçtim.”

“Haberin yok mu?”

“Ne var? Yine Sıtkı karısını mı boşadı?”

“Ay yere batsın Sıtkı da karısı da. Bu öyle karı boşama keyfiyeti değil. İş fena.”

“Ne olmuş canım?”

“Ortalık çalkalanıyor. Bursa’da sağır sultan duydu. Senin hâlâ bir şeyden haberin yok. Ah! Ne felaket!”

“Ay, yüreğimi oynatma öyle. Meraklanınca boğazıma bir şey tıkanıyor. Fena oluyorum. Evvelki kadar keder kaldıramıyorum. Pek acıklı bir şeyse söylemc rica ederim!”

“Acıklının acıklısı. Evlere, barklara şenlik. Dostlar başından ırak...”

“Etme, Bedriye etme! İşte yüreğim gümbürdemeye başladı. Acaba hacı babama -selamün kavlen- inme¹ mi geldi? Söyle, bayılacağım.”

“Dünyaya kuyruklu yıldız çarpacakmış.” Emine Hanım, ‘Tü!’ ‘Tü!’ diye birkaç defa yakasına tükürerek çarpıntısını gidermeye uğraştıktan sonra: “Aman, ben de korkacak bir şey zannettim. Ne kadar telaşçısın, kardeş! Çarpacaksa çarp-sın. Ne var? Kapımı kapar, evceğizimde otururum. Bir yere çıkmam. Şimdi karılar, nasıl çarpacakmış bakalım diye sürü sürü seyre giderler. A, gitmem, gitmem. İt köpek arasında çiğnenmeye vaktim yok.”

Bedriye Hanım, asabi bir kahkahayla:

“Emine kardeş! Sen ne kadar aptallaşmışsın? Hiç o koca meret, o Saçaklı Raziye bu dünyaya çarpar da senin evin kalır mı ki kapını kapayıp da içinde oturacaksın?”

“Hanım, benim evime bir şeycik olmaz. O, helal parayla yapıldı. Kazasker efendinin Çarşamba’daki konağı yıkıldığı

¹ Felç.

vakit onun kerestesiyle bina edildi. İçine kullandıkları yağ-hane direklerini sen görseydin şaşardın. Bu dünya yıkılır da yine bizim evimiz yerinde durur. Zelzelede ne kâgir binalar göçtü, evimizin bir kıymığı bile yerinden oynamadı. Kaderi-ne rıza gösterenin gemisi batmaz. Sen merak etme.”

“Emine, sen ne kayıtsız kadınsın! Vallahi korkudan bu gece gözlerime uyku girmede.”

“Korkma! Hepsi yalan. Müneccim uydurması... Ne çarpacağı var, ne bir şey! ‘Müneccimler yalancıdır.’ Hacı baban daima öyle söylemez mi? Geçenlerde de öyle dediler. Yine bir kuyruklu görünmedi mi? Çarpacak dediler. Gökten ateş yağacak dediler. Bilmem daha ne haltlar ettiler. Hiçbirinin aslı çıktı mı? Hay söyleyenlerin kemikleri çarpılsın, inşallah! O geçenki kuyruklu için bir ucu yerde bir ucu gökte dediler. Atiye Hanım’ın evinden gözüküyormuş. Bir gece akşam yemeğinden sonra oraya gittim. Şöyle Cerrahpaşa Camii’nin yanına doğru havada iri sorguç gibi bir şey gördüm. İşte oymuş, bu kadar lakırtı meğerse onun içinmiş.”

Üst taraftaki komşu Emeti Hanım bahçe duvarının önünde dibi yukarı yani tersine konmuş bir eski küfenin üstüne çıkarak kınalı saçlarını gösterip:

“A, çocuklar nedir telaşınız? Vıcır vıcır yine orada ne ötüyorsunuz?”

Bedriye Hanım:

“Kuyrukluyu söyleşiyoruz, Emeti Hanımcığım!”

Emeti Hanım:

“Kaç tane istersin? Sokak dolusu var.”

Bedriye Hanım:

“Biz o sokaktaki kuyrukluları söylemiyoruz, hanım! Gökteki kuyrukluyu konuşuyoruz. Birkaç haftaya kadar dünyaya çarpacakmış diyorlar.”

Emeti Hanım:

“Siz gökteki kuyrukludan korkmayınız! Yerdekilere korkunuz! Bu berikiler daha tehlikeli...”

Bedriye Hanım şaşırarak:

“Bu yerdekiler hangileri, a kuzum?”

Emeti Hanım:

“Hangileri olacak? Örtülerinin tepelerine yalancı pırlantadan birer iğne ilştirip çarşaflarının eteklerini birer arşın yerlerde sürüyerek sokaklarda gezen kuyruklular...”

Bedriye Hanım:

“İlahi Emeti Hanımcığım, kıyametler kopsa sen yine böyle gençlerle uğraşmaktan vazgeçmezsin. O zavallı hanımların kuyruklu olup da kime çarptıkları var?”

Emeti Hanım hiddetle:

“Nasıl? Nasıl? Onların çarpmalarına uğrayıp da az delikanlı perişan olmadı mı?”

Emine Hanım hafif hafif gülerek:

“Yıldız çarpıp da kıyamet kopacak diyorlar da bak bu kadın hâlâ ne düşünüyor?”

Emeti Hanım gücenmiş bir hâlde başını duvarın üzerinde biraz daha uzatarak:

“Düşünürüm besbelli... Yeğenimin oğlu Behçet’e böyle yapma pırlanta iğneli kuyruklunun biri çarpmış da oğlan üzüntüsünden kendini az kaldı bahçedeki dut ağacına asıyordu. Yazık değil mi? Yirmi ikisinde tosun gibi delikanlı...”

Bedriye Hanım:

“Şimdi öyle şeyler düşünülecek zaman değil... Bu yukarıki yıldız çarparsa hepimiz tuzla buz olacaktıyız.”

Emeti Hanım:

“Sus kızım, içim fena oldu. Kim söylüyor onu?”

Bedriye Hanım:

“Âlimler kitapta yarını görmüşler.”

Emeti Hanım:

“Sen sakla Rabbim, cümle Ümmet-i Muhammed’i, bu Emeti kulunu da... Kıyamet alametleri... İşte ben yine söylerim: Bu gökteki kuyruklu, yerdekilerin şerlerinden ortaya çıktı. Geçen sene Dizdariye taraflarında bir paşanın katırı doğurdu dediler de inanmadık. İşte bakınız, doğruymuş. Demek ki vakitleri yakın... Yapı da pek çoğaldı. İşte bu birkaç şey kıyamet alametidir. Biz büyükbabalarımızdan, analarımızdan öyle işittik.”

Emine Hanım’ın kızı Mebrure, birdenbire odaya, annesinin yanına girerek sorar:

“Anne ne konuşuyorsunuz?”

“Yavaş kızım, kardeşin uyanacak! Sanki bu dünyaya kuyruklu yıldız çarpacakmış da hepimiz tuzla buz olacakmışız. Gel bak, dinle, onu anlatıyorlar.”

“Ay, ben korkarım, anne! Ne vakit çarpacakmış?”

“Bilmem! Gel de sor!”

Mebrure pencereden başını uzatarak:

“Bedriye Hanım teyze! Kuyruklu bize ne vakit çarpacakmış?”

“Önümüzdeki mayısın bilmem kaçında... Sabaha karşı çarpacakmış diyorlar.”

Emine Hanım:

“Çarpacağına böyle günüyle saatiyle nasıl biliyorlar? Kuyruklu, ‘falan günde falan saatte çarpacağım’ diye bu dünyaya telgraf mı göndermiş?”

Emeti Hanım, duvarın arkasından haykırarak:

“İnanmayınız! İnanmayınız! Bütün müneccimler yalancıdır. Büyülerine at nalı, tavşan başı... Yine büyük bir büyü yaptılar da onu tutturmak için bu koskoca yalanı ortaya salıverdiler.”

Bedriye Hanım:

“Yalan değil... Yalan değil... Ben kuyruklunun resmini gördüm.”

Emeti Hanım:

“Ay, nerede gördün? Aman aman, bu zamanı insanların yapmayacakları yok. Ne çabuk resmini çıkardılar!”

Bedriye Hanım:

“Telgrafçıların önünde gördüm. Bilirsiniz ya? Onların oğlu İrfan Frenkçe okur. Okumaya bir büyük kitap açtı. İçinde büyük yıldızların, ayların, güneşlerin resimleri var.”

Emeti Hanım:

“Eh, tevekkeli değil, Cenab-ı Allah’ın esrarına ermek için böyle gökteki ayların, yıldızların resmini çıkarınca, işte sonu böyle olur! Bize kuyruklusu da çarpar, kuyruksuzu da...”

Bedriye Hanım:

“Bu kitabın içinde ne yok, ne yok, hanım! Birçok tekerlekler, yarım aylar, bütün aylar... Âşık yolu şaşırdı gibi... Endişe gibi çizgiler... Üç köşeli, dört köşeli şekiller... Anasına, babasına pay veren çiçeğine benzer bir şeyler... Tentene gibi, Hristo teyeli gibi kıvrıntılar... Sümüklü böcek gibi, solucan gibi hayvancıklar... İrfan Bey hep onları adlarıyla, sanlarıyla anlıyor. O kitapta kuyruklu bir tane değil ki, dolu... Hepsinin zamanı varmış. Kimisi on senede, kimisi yirmi, otuz, kırk, elli, altmış, yüz daha bilmem kaç sene gelip gelip bizim dünyanın yanından geçerlermiş.”

Emeti Hanım, teessüründen birkaç defa geçirerek:

“Aman aman, geçsin! Kimseyi incitmeden geçsin! İki gözüm bizden ırak olsun!”

Mebrure:

“Anne, biz de gidip kuyruklunun resmine bakalım! Kedi kuyruğu gibi mi? Karaman kuyruğu gibi mi acaba?”

Emeti Hanım:

“Gecenin birinde gelip de çarparak ölülerimizin damla-rını gümbür gümbür başımıza indirirse, sen kedi kuyruğunu o zaman görürsün! Aman, bu şimdiki tazeler... Ne işitirlerse hemen görmeye kalkan bu deli kızlar...”

Bedriye Hanım:

“İrfan Bey kitaptaki birçok kuyruklunun içinden bir tanesini parmağıyla göstererek ‘Gelip de bize çarpacak diye korktuğunuz haspa işte bu!’ dedi.”

Emeti Hanım:

“Kız, nasıl şey, tarif et? Meraktan çatlayacağım. Ben de gidip göreyim bari...”

Bedriye Hanım:

“Ah, nasıl tarif edeyim, anacığım? Denizkızı gibi mi desem? Ankara keçisi mi yoksa Van kedisi gibi mi desem, işte öyle saçaklı bir kafa... Badem gibi çekik çekik gözler... O taranmış keten gibi beyaz parlak saçlar... Ta topuklara kadar inmiş...”

Emeti Hanım:

“Kız ihtiyar mı? Ak saçlı mı?”

Bedriye Hanım:

“A, ihtiyar besbelli... Âdeta akbaba... O kitapta yazıyor, bilmem kaç yüz yaşındaymış.”

Emeti Hanım:

“Bize dokunmayın da Cenab-ı Mevla daha uzun ömürlü etsin!”

Mebrure:

“Anne, ne olur, biz de gidip görelim!”

Emeti Hanım:

“Gideriz. Görürüz. Gürültü etme! Haydar uyanacak.”

Bedriye Hanım:

“Adı da var. Dur bakayım, neydi? Şey, halamın yıldızı...”

Emeti Hanım:

“Ah, çarçabuk kuyrukluyla hısım akraba oluverdiler. Onların halasıysa iki gözüm benim de teyzem olsun bize dokunmayın!”

Mebrure:

“Benim de büyük anam olsun!”

Bedriye Hanım:

“Benim de kaynanam olsun bari...”

Hep bir ağızdan birer kahkaha salıverirler. Gürültüden salıncakta Haydar uyanır. Bir ağlama, bir yaygaradır başlar. Emine Hanım pencereden çekilip çocuğu sallayarak:

Uyandı oğlan, a dostlar, ninni...

Haydi, gidin hoşhoşlar, ninni...

Benim yavrum uyanacak, ninni...

Gülüştürmeyin hanımlar, ninni...

Ee.. Ee.. Ee.. Ee.. Ee..

Emeti Hanım:

“Kızım Bedriye, kuyrukluuyu kaynanana benzetme! Eğer hırçınlığı ona çekerse, maazallah, bu dünya altüst olur.”

Bir ikinci kahkaha sağanağı başladığı esnada Emeti Hanım’ın başı birdenbire duvarın arkasından kaybolur. Sesi gelir.

Bedriye Hanım, Mebrure’ye seslenerek:

“Aa, hatuna ne oldu? Birdenbire lakırtıyı kesti. Oradan kayboldu.” Haykırarak: “Emeti Hanımcığım, düştün mü? Ne oldun?”

Emeti Hanım, biraz derinden:

“Ah, ne olacağım! Üstüne bastığım çürük küfenin dibi çıktı. Göğsüme kadar içine gömüldüm. Ne kalça ne kuyruk sokumum kaldı! Hep sıyrıldı. Parça parça oldum, şöyle parça parça... Nene lazım senin a alık, kahpe küfeye çıkıp da komşularla çene yarıştırırsın!”

Bedriye Hanım:

“Aa! Vah vah! Gördünüz mü zavallının başına geleni? Evde kimse yok mu, Emeti Hanımcığım?”

Emeti Hanım:

“Yok ya! Oğlan mektepte... Hayriye’ın de etekliğinin etrafına makine çevirmeye Bedestenlilerin evine gitti.”

Bedriye Hanım üzüntüyle:

“Aa, onlar gelinceye kadar ne yapacaksın küfenin içinde?”

Emeti Hanım inleyerek:

“Ah, ne yapacağımı bilir miyim yavrum? Kapana tutulmuş fare gibi bunun içinde oturacağım.”

Bedriye Hanım:

“Şöyle biraz çalış, çabala bakalım! Belki çıkarsın.”

Emeti Hanım, sağına soluna kıvranıp çıkmaya uğraşarak:

“Ah, mümkün değil... Küfenin ağaçları böğrüme batıyor. Tıpkı kapana benziyor. İçine girmesi kolay da çıkması güç...” Ağlamaya başlayarak: “Ne yapacağım ben şimdi?”

Emine Hanım, salıncağın başında ninnisine devamla:

Pek yaramaz uyumuyor, ninni...

Ne desem uyumuyor, ninni...

Kuyrukludan korkmuyor, ninni...

Ee yavrum! Ee.. Ee.. Ee.. Ee..

Mebrure, pencereden başını uzatabildiği kadar uzatarak komşuya doğru sarkıp:

“Bedriye Teyze, yıldızın gözleri tarif ettiğin kadar güzel mi?”

Bedriye Hanım:

“Pek alımlı... Hareli hareli... Görsen!”

Mebrure:

“Ya saçları?”

Bedriye Hanım:

“İpek gibi beyaz... Uzun mu uzun... Topuklarını dövüyor.”

Mebrure:

“Ay, bir kere görsem, meraktan çıldıracağım!”

Emeti Hanım, küfenin içinden haykırarak:

“Orada vıcır vıcır ne konuşuyorsunuz? Ben bu kapana bir kere düştüm. Bana oldu olacak... Burada bunalıyorum. Benimle de konuşunuz bari de biraz eğleneyim! Sıkıntıdan patlayacağım.”

Bedriye Hanım:

“O küfenin içinde ne kadar duracaksın?”

Emeti Hanım:

“Birisi gelip beni kurtarıncaya kadar...”

Bedriye Hanım:

“Ne vakit gelecekler?”

Emeti Hanım:

“Allah bilir.”

Bedriye Hanım:

“Kapı çalınırsa kim açacak?”

Emeti Hanım:

“Ruhlar...”

Bedriye Hanım:

“Hayriye Hanım’da anahtar yok mu?”

Emeti Hanım:

“Var.”

Bedriye Hanım:

“Eh, öyleyse isabet... Fakat o gelinceye kadar anacığım sen üşüyeceksin!”

Emeti Hanım:

“Yarı belimden aşağısı buz kesildi. Dondum zaten... Bütün yellerim, kulunçlarım ayaklanacak.”

Mebrure:

“Hanım teyze, halamın yıldızı sakallı mı, bıyıklı mı?”

Bedriye Hanım:

“Sakalı, bıyığı belli değil ki... Yüzü gözü tüy içinde...”

Emeti Hanım:

“Bedriye kızım, kuyruklu Mebrure’ye pek methetme! Baksana, bıyıklı mı diye soruyor. Erkek zannediyor. Şimdiki tazelerin gönülleri pek arsız... Belki seviverir. Ay’a, Güneş’e âşık olan budalalar çok...”

Mebrure gücenerek:

“Emeti Hanım’ın da söylediği lakırtıya bakınız! Ben onun için mi sordum?”

Emeti Hanım, birdenbire çılgılık atmaya başlayarak:

“Ay, gördünüz mü başımıza gelenleri?”

“Ne oldun, anneciğim?”

“Ne olacağım? Kız bugün yemek pişirdi. Sahanlara koydu. Taşlığa dizdi. Komşuya gitti. Bahçe kapısı açık kalmış. Kediler birer birer içeri giriyor. Bir şeye yanmam, efendibaban sütlaç istedi. Bizim kız içine vanilya koydu. Yumurtta sarısı çalkadı. Tabakların üzeri birer parmak kalınlığında sapsarı kaymak tutmuştu. O canım yemekler bugün kedilere kısmet olacak. A, işte bak! İşte bak, göçmenlerin kuyruksuz da girdi. Aman, bir mundar kedi daha girdi! Uyuz mudur, nedir? Kapları da yeni kalaylattıktı. Ah, bugün bana olanlar kimseciklere olmadı. Hayriye’m de Bedestenlilerin evinde yıllandı kaldı. Şimdiye kadar seksen etek bastırılırdı.”

Emine Hanım, ninninin perdesini dikleştirerek:

Bak neler olacak, ninni...

Kuyruklular çarpacak, ninni...

Susun, oğlum uyanacak, ninni...

Emeti Hanım küfenin içinden:

“Çocuklar, yanık yanık bir ses geliyor. O nedir?”

Mebrure:

“Annem Haydar’a ninni söylüyor.”

Emeti Hanım:

“Annenin sesi ne kadar yanıkmiş! Bana pek dokunuyor. Bizim sütlaçların ruhuna mersiye okuyorlar zannediyorum. Kediler şimdi içeride hepsinin canına okuyorlar.” Evin içerisine doğru kulak vererek: “A Bedriye kızım!” Çat. Çat. Çat... “Bizim sokak kapısı çalıyor. Sizin cumbadan bizim kapı gözüktüyor. Baksana kim geldi? Bir yabancı olacak.”

Bedriye Hanım, cumbaya koşarak kendi kendine:

“Aaa, bakkal gelmiş! Kucağında kalıp kalıp sabunlar...” Cumbadan seslenerek: “Ayol, bakkal o kapıyı nafile çalıyor-sun!”

Bakkal:

“Evde kimse yok mu ki?”

Bedriye Hanım:

“Emeti Hanım evde ama zavallı kadın küfeye düştü. Sana kapıyı açamaz ki!”

“Ne mırıldanıyon? Anlayamadım!”

“Emeti Hanım küfeye düştü. Sana kapıyı açamaz diyor-
rum.”

“Sabahleyin bunun burasında şakalaşmaya gelmedim. Dükkânda işim var. Hadi, söyle ki çabuk kapıyı açsın!”

“Aaa, deli... İşim yok da sanki sabahleyin seninle şakala-
şacağım. Hatun küfeye düştü diyorum da inanmıyor.”

“Bağa bah, küfeye mi düştü? Kocakarının küfede ne işi
var, canım? Aman Allah’ım, bana sabır ver!”

“Duvarın kenarında, küfenin üzerine çıkmıştı; bizimle kuyruklu yıldızı görüşüyordu. Sonra nasılsa içine gidiyordu.”

“Kuyrukludan korkusundan mı küfenin içine kaçtı? Hele bir yol şu kocakarının aklına bak! Kuyruklu bu, dünyayla dalaşınca küfenin içine giremez diye mi belliyor ki? Adam divanelikte türlü türlü... Kocakarılar can korkusuyla şimdiden küfelere kaçarlarsa, gençler, tazeler nerelere tıklılmaya mücadele edecekler? Küfeye girmekle bu belanın bir çaresi bulunsa, bizim yumurta küfeleri birer meciydiye satılırdı ya! Hepimiz birer küfeye, fıçıya tıklılıp otururduk. Benim için küfeye girmeye ne gerek var! Batahçı müşteriler beni çoktan kafese koydular gitti. Söyle Emeti Hanım’a, küfeden çıksın da kapıyı açıp şu sabunları elimden alsın!”

“Aman alık musibet, sen de... Söz anlar bir adam gibi durdum da seninle çene yarıştırıyorum. Kadın küfeden çıkamıyor diyorum sana...”

“Kedi yavrusu mu bu? Koskoca karı küfeden çıkamaz mı?”

“Çıkamıyor işte...”

“Ne olacak? Ne zamana kadar küfenin dibinde oturacak?”

“Kızı komşudan gelinceye kadar...”

“Adam, bırak sen de! Ya sabır! Ahşamdan bozayı çok içip kocakarı sarhoş mu oldu ki küfeye düştü? Onun çıkışını beklemeye vaktim yok. Aç kapıyı, ben sabunları size bırakayım! Dükkâna işime varayım!”

Bakkal sabunları Bedriye Hanım’ın evine bırakıp kendi kendine:

“Bir kuyruklu lafıdır çıktı. Kuyrukludan meydanda daha bir şey yok a... Ondan evvel herkes gelip bana çatıyor. ‘Bakkal, duydun mu? Perşembe günü çatacakmış. Frenk gazeteleri yazmış.’ Şık beyinin biri de geçen günü gazeteyi eline almış, bana göstertiyor. ‘Bakkal, bak!’ dedi, baktım. Kâğıdın

üstüne trampo makası gibi birbirinin içine dolanık çizikler çizmişler. Karpuz benzer yuvarlaklar oturtmuşlar. Onların aralarına birkaç dal uzun telli çalı süpürgeleri dolandırmışlar. Şık beyi bana sordu. ‘Bu şekullerden ne anlıyon?’ dedi. Ne anlayacağım? Bu çalı süpürgeleriyle bu yuvarlakları süpürüp ortalığı temizleyecekler dedim. Şık güldü. Lakin o yuvarlaklar -haşa, sümme haşa- bizim üzerinde oturduğumuz bu dünyayaymış da o çalı süpürgeleri de kuyruklularmış. Hepsi bir şekil divane, canım! Avrupalı bir yuvarlak çizip de işte dünya budur derse herkes ona inanıyor. Ben şu fıçıdaki gül gibi sibi-re hâlistir diye bin yemin ediyorum da kimse inanmıyor. Sonra şık ağnattı. Bizim dünya şu çizığının üzerinden gidecek, kuyruklu da işte buradan geçecek. Birbirine rastlayıp horoz gibi gagaşacaklarmış. Tövbeler olsun! Gel de bu ıvır zıvıra inanabilirsen inan bakalım! İnsanlar birbiriyle tepişirler, boğuşurlar. Amenna... Her gün kaç tanesini görüyorum. Hükümetler birbiriyle cenkleşirler, amenna... Japon’la Rus’un yaptığı gibi... Şu yıldızlarla dünyalar da birbiriyle çarpışırsa, şu bakkalların hâli neye varacak, canım? Kıyamet kopacak da borca hesaba yanaşan yok. Yaz deftere, yaz deftere... Kuyruklu çarpacakmış diye aç durulmaz ya! Herkesin yemesi içmesi yine yolunda... Birtakım okumuşların efkârınca güya kuyruklunun çıkardığı bize dokunmayacakmış da bizi saçına dolayıp götürecekmiş. Kuru üzüm gibi kuyruklunun çekirdeklisi, çekirdeksizi de varmış. Ben bakkalım ama bugüne kadar böyle olduğunu bilmiyordum. Çünküleyim alıp sattığım mal değil... Şık beyi bana o çizgileri, yuvarlakları gösterdi. Sonra kıyamet kopacakmış diye bir de nutuk okudu. Sonra da pirincin, şekerin okkasını soruyor. Bana bak, kurnaz, bak! Kıyamet, alamet falan deyip de beni kandıracak. Beş on galem mal dolandıracak. Tesligattan sonra bir de kuyruklu çıkınca bakkallıkta iş kalmadı gayrik... Yağ, fasulye, pirinç satan çoğaldı. Galemde iş kalmayınca herkes bakkallığa özeniyor. Bittik. Eski müşterilerimden çoğu borç defterine yanaşmıyorlar. Efendi eski borçlar ne olacak diye sorunca,

‘Biz kadronun dışına çıktık. Bize bir laf deme gayrik!’ deyip cevap veriyor. Biz evvelden müşteriye mal verirken kadroyla mı verirdik? Bunun ne içini biliyorduk ne dışını... Bu kanunu koyan efendiler biraz da bakkal hakkını gözetmeli değiller miydi? Bırak, canım, bırak! Kimseye bir laf denmiyor ki! Biz tebligatzade olduk deyip lafin içinden çıkıyorlar.”

Bakkal böyle söylene söylene gitmekteyken Bedriye Hanım yine bahçe üzerindeki odaya döndü. Duvarın arkasında küfede ıstırap tuzağında zavallı Emeti’yi âdeta uzun uzun ağlamakta bulunca sordu:

“Anacığım, ne ağlıyorsun?”

“Ben ağlamayayım da kimler ağlasın, kızım?”

“Duvardan aşıp da seni kurtarayım bari...”

“Ah, bundan sonra beni kurtarmak kaç para eder? Olan oldu. Biten bitti.”

“Bir tarafın mı incindi? Ne oldu?”

“Ne olacak, aygır gibi kediler bütün yemeklerimizi yediler. İçtiler, çekildiler. Kuyruksuzun ağzı, burnu, bıyıkları tamamen sütlaç içindeydi. Bizim soysuz Ceylan da yabancı kedileri dövüp evden kovacağına onlarla birlik oldu. Tıka basa karnını doyurdu. Bakınız, incir ağacına çıktı yalanıp duruyor. Tımarsız yezit... Muhacirlerin güdük kedisi kendi evlerinde hiç karnını doyurmaz. Konudan komşudan böyle hırsızlıkla, avcılıkla geçinir. Kendi evlerinde ne yiyecek? Hanımları bulamıyorlar ki ona versinler! Pek avcıdır. Bizim bulaşık çukurunun başında bekler de her gün birkaç tane yakalar. Bizim Ceylan tutmaz kör olası... Fareler gözünün önünden gelip geçerler. Hep yanında piyasa ederler de başını çevirip de bakmaz bile... Ama böyle hazır yemek oldu mu lop lop yutar. Şu küfeden kurtulunca inşallah bu kediyi bekçinin eline vereyim de imarete attırayım! Bizim kapıyı çalan kimmiş kızım?”

“Bakkal...”

“Ha, sabun getirecekti!”

“Getirmiş. Ben bizde alıkoydum.”

“İyi yaptın.” Yine kulağını kapıya vererek: “Kızım Bedriye, bizim kapı yine yıkılıyor. Kimdir acaba böyle terbiyesiz terbiyesiz kapı çalan?”

“Dur, gidip bakayım!”

“Bizim ev böyledir, akşamlara kadar hamam gibi işler. Hep gelenler abur cuburdur. Kapı açmaya koşmalı. Sonu da çene yarıştırap yürek tüketmeli...”

Bedriye Hanım cumbaya gidip gelerek:

“Merak etme, Emeti Hanım! Kapıyı çalan, dilenci...”

“Hay yetişmesinler! Ne de çok! Köklerine kibrit suyu... Yedisinden tut da yetmişine kadar her yaşta, her boyda var. Akşamlara kadar işleri, güçleri el âlemin kapılarını aşındırmak... İçlerinde öyle yüz­süzleri var ki, sadaka alamayınca insana sövüp saymaya kadar varıyorlar.” Haykırmaya başlayarak: “Kızım Bedriye, bana müjde deyiniz! Gözün aydın deyiniz!”

Bedriye Hanım:

“Ne oldu, Emeti Hanım?”

Emeti Hanım:

“Ne olacak? Sokak kapısı açıldı. Hayriye’ın geliyor. Oh, çok şükür, bu tuzaktan da kurtulacağım!”

Hayriye Hanım taşlığa kadar geldikten sonra bir yaygara kopararak:

“Ah dostlar, nedir bu evin hâli? Ne var ne yok kediler hepsini silip süpürmüşler. Ağza koyacak çöp bırakmamışlar. Annem nerede acaba? Bir yerde uyuya mı kaldı? Yoksa komşularla çene yarıştırmaya bahçeye mi çıktı?”

Emeti Hanım bahçeden elemli bir feryatla:

“Yetiş, yavrum, yetiş!” Ağlayarak: “Anneciğinin hâlini görme! Dipsiz küfelerin içine düştüm. Tekir balığı gibi sepetlere tutuldum. Çürükler, bereler içinde kaldım. Gel, Hayriye’m, gel! Vücudum koçan kesildi. Dondum. Anacığın kurtar!”

Hayriye Hanım bahçe kapısının önüne gelerek büyük bir hayretle:

“İlahi anne! Bozdun mu ayol? Bugadalık çamaşır gibi kırık küfenin içine niye girdin öyle?”

“Ha, bak, işte gördün mü? Evlat olacak! ‘Anne, bu kazaya nasıl uğradın?’ demiyor da benim buraya kendi keyfimle girdiğimi zannediyor!”

“Seni birisi tutup da zorla bu küfeye tıkmadı mı ya? Elbette kendi kendine girmişindir.”

“Aman, nasıl girdimse girdim! İşte şimdi çıkamıyorum. Beni bir ayak evvel kurtar buradan!”

Hayriye Hanım validesini bin yaygara, bin çığlıkla küfenin ağaçları arasından kurtarır.

Emeti Hanım topal topal yürüyerek:

“Oh, ya Rabbi şükür, kurtuldum ama bak şimdi de yanımı, belimi alamıyorum. Her tarafım tutulmuş. Evin içinde akşama ağzımıza koyacak çöp de kalmadı.”

Hayriye Hanım:

“Aman anne, yiyecek içecek neme lazım benim? Birkaç yumurta kırar yeriz. Bedestenlilerin evinde kuyrukluuyu pek fena söylüyorlar. Ne yapacağız?”

Emeti Hanım komşuya seslenerek:

“Bedriye Hanım kızım, huuu!”

“Ne var, Emeti Hanım? Kurtuldun mu?”

“Kurtuldum, kurtuldum!”

“Eh gözün aydın, geçmiş olsun!”

“Nasıl, gözün aydın a yavrum? Hayriye’m kuyrukluğunu anlatıyor. İş fenaymış. Pek fena... Kız söylerken kederinden hep gözleri doluyor.”

Mebrure penceresinden sorar:

“Bedriye Hanım teyze, ne olmuş?”

Bedriye Hanım:

“Halamın yıldızı için söylüyorlar. Artık lamı cimi kalmamış. Geliyormuş, çarpacakmış.”

Mebrure, korkudan dudaklarını göverip titrek bir hâl ve heyecanla:

“Hanım teyze, nasıl? Ne vakit? Aman, fena oluyorum!”

“Gel dinle! Dinle!” Öteki komşuya seslenerek: “Emeti Hanım, Hayriye Hanım anlasın. Pek merakta kaldı. Biz de iştelim. Neler duymuş?”

Emeti’yle Hayriye dipsiz küfeyi duvarın kenarına yan yatırıp ikisi de üstüne çıkarlar.

Hayriye, işittiklerini bütün önemiyle anlatmaya girişerek:

“Kuyrukluğunun şamatası bütün dünyayı tutmuş. Bu mayısta çarpacakmış. Şimdiden hazırlanmaya başlamışlar.”

Bedriye Hanım:

“Ne hazırlığına?”

Hayriye Hanım:

“Sultan Ahmet, Beyazıt meydanlarına seyirciler için ke-revetler kurulacakmış. Kırkar paraya seyrettireceklermiş.”

Bedriye Hanım:

“Aaa, hâzan kebirâ... Alay mı bu?”

Hayriye Hanım:

“Alaydan daha iyi olacaktı. Gökten üzerimize kangal kangal fişekler, taneler, maytaplar yağacaktı. Donanma gibi olacaktı.”

Mebrure, biraz korkuyu unutarak:

“Ay anne, biz de gideriz değil mi?”

Emine Hanım:

“Sus, patlama, aman! Oğlan uyudu. Gürültü etme!”

Emeti Hanım:

“İşte gördünüz mü? Hanımlara iş, erkeklere de masraf çıktı. Şimdi kadınlar kim bilir bu donanma için ne süslü çarşaf yapdırırlar?”

Bedriye Hanım:

“Hani ya kuyruklu çarpınca bu dünyada kimse kalmayacak diyorlardı? Bir felakete mi uğrayacağız? Yoksa şenlikli mi olacak? Anlayamadım.”

Hayriye Hanım:

“Birkaç türlü rivayet var. Rivayete göre Frengistan’a çarpacakmış, burada bize bir şey olmayacakmış.”

Emeti Hanım:

“Oh, ya Rabbi şükür!”

Bedriye Hanım:

“Allah bizi korusun!”

Hayriye Hanım:

“Bir rivayete göre de çarpmayacakmış. Yalnız kuyruğu dokunacakmış.”

Mebrure:

“Biz kuyruğunu okşarsız, severiz. Bize bir şey yapmaz.”

Hayriye Hanım:

“Nasıl yapmaz? Kuyruğu zehirliymiş.”

Bedriye Hanım:

“Yılan mı bu, ayol?”

Hayriye Hanım:

“Zehirliymiş. Dokunduğu kimseleri sam rüzgârı vurmuş gibi telef edecekmiş. Kibarlar da demir kapaklı mahzenlere girmeye hazırlanıyorlarmış. Fazlı Paşa’daki Binbirdirek’in tepe deliklerini kapatıp içine birer lira vergiyle adam koyacaklarmış.”

Emeti Hanım:

“Parası olmayanlar ne yapacaklarmış?”

Hayriye Hanım:

“Parası olmayanları kim düşünüyor, ilahi anne!”

Emeti Hanım:

“Biz de bodrumu hazırlayalım bari... Deliği deşiği tikanır-sa mahzen gibidir.”

Bedriye Hanım:

“Biz de efendiyle gusülhaneye gireriz. Hiçbir yöne penceresi yoktur.”

Mebrure:

“Anne biz de kömürlüğü boşaltalım! Tekir’i de beraber alalım. Zavallı zehirlenmesin.”

Hayriye Hanım:

“Bu gece bütün mahallenin kadınları Galip Beylerin evine toplanacaklarmış. Orada bu kuyruklu hakkında bir konfe-rans vereceklermiş.”

Emeti Hanım:

“Ha, işte tamam! Konferans-monferans diye o cingöz oğlanlar kadınları bir âlâ seyredecekler. Ben, O İrfan’ın ağabeyi Ragıp’ı bilmez miyim? Eskiden beri gökyüzüyle bozmuştur. Koca bir dürbünü vardı. Balkona çıkarıp da ayı, yıldızı seyrettirmez miydi? Hani ya evvelki idare zamanında ‘Efendim, bu herif dürbünle yıldıza bakıyor!’ diye ihbar etmediler miydi? Bilmem kaç gün hapis yattı. Anasının yüreğine iniyordu. Sonra dürbünü-mürbünü ortadan yok ettilerdi. Baksana, şimdi yine meydana çıkarmışlar!”

Bedriye Hanım:

“Herkeste bir telaş... Bakkal bile fitili almış. Sabun getirdiği vakit neler söylediğini işitseydin güle güle bayılırdın.”

Emeti Hanım:

“Ne diyor, kızım? Ne diyor?”

Bedriye Hanım bakkalın tarzını, konuşmasını taklide uğraşarak:

“Bağa bah! Aman canım bavvvv çatacahmış! Batacah-mış! Ya sabır deyip duruyor.”

Ana-kız Bedriye Hanım’ın bu taklitçiliğine o kadar güler ki, vücutlarının sarsıntısından ayaklarının altındaki çürük küfe göçerek ikisi de yere yuvarlanırlar.

İrfan Galip Bey yirmi iki, yirmi üç yaşında, genç kuşak edebiyatçılarından, sinirli, zor beğenir, gururu anlayış ve bilgisinden üstün, öğrenimini İstanbul’da yapmış biriydi. Avrupa ilim kurumlarında ilim ve fen dalında okunan kitapları getirerek burada da öğrenmenin mümkün olduğuna inandığı için tabiat bilgisi ve felsefedeki derinleşmesinin büyük kısmını burada şahsi imkânlarla kazanmıştı. Şöhret hırsı uğruna inleyip yirmi paraya satılan haftalık yayınların büyük kısmında büyük satırlar ortaya koymaktan yorulmazdı. “Venüs’e İniliti Bir Hediye” gibi aşk dolu ya da vicdan ve ruh arzusunun sesini duyuran bir ayna gibi fikir yüceliklerine boğulmuş, karanlık ama büyük derin sözler yazardı. Bazen de tutturur, “Bu kainat içindeki benliğim, varlığımın sınıırıyla görölmek gerekir. O şey ki benden dışarıdadır, ben o değilim. Fakat bu kadar özel olan bir şey benliğimin dışında adlandırılabilir?” gibi felsefi sözler... Sonra kitapları önüne açar, *Rationalite [Akılcılık]*, *Realite [Gerçek]*, *Consience [Bilinç, Vicdan]*, *Le Moi et non moi [Ben ve ben olmayan]* ve benzer kelimelerin manasını açıklayacağım diye engin denizlerde bunalırdı. Bir konu üzerinde derinleştikçe o şeyin zihnindeki eski manası da kaybolur, büsbütün mana karanlığı içinde kalırdı. Daha sonra en sade kelimelerin manalarını bile anlamayacak bir hâle gelirdi. Mesela işte manaca en basit olan bu “sade” kelimesi öyle bir sıfattır ki, bunu kullanırken manasını bildiğimizi sanırız. Hâlbuki hiç de öyle değil... Sade ne demektir? Acaba kainatta bunun karşılığı olabilecek bir zerre bulunabilir mi? Hesapta ve geometride noktayı basit kabul ediyoruz.

Bu sadece bir varsayımdan ibarettir. Gerçek değil... Parçalardan oluşmayan bir birimi tabiatla bulmak bir yana, bunu zihin bile kabul edemez. Nokta da öyle... Matematik ilimleri, kesinlikle bu basit gerçeklerin esası üzerine kurulmuş olsa da, matematik bir'i nereden bulup getirecek? Kimyada 'basit cisim' olarak tabir edilen cisimler de böyle... Bir cismin basit olduğu kabul edilse bile bazı zorlukları yok değildir.

İrfan, memleketine faydalı bir adam olmak için ciddiyetle çalışır fakat memleketimizde en gayretliler için bile ciddi bir eğitimin hemen hemen imkânsız olmasından dolayı, zamanının bir bölümünü bilmediği ilim incelikleriyle geçirirdi. Öğrendiği bilgilerden dolayı gururluydu. Birçok konuda akranı olan diğer gençleri sığ görüşlü sayarak onları gözlerinin altından acı bir küçümsemeyle seyrederdi.

Yabancı kitaplardan öğrendiği fikirlerin çoğunu İstanbul'daki hayatına yansıtmakta pek zorluk çekiyor ve felsefenin, ilmin, bilginin gerçeğini 'şikâyet' zannediyordu. Hiçbir şeyden memnun değildi. Memleketinden, milliyetinden, ailesinden, hemen her şeyden şikâyetçiydi. Aile ve mahalle halkının ve bütün İstanbul'un cahilliğinden çok bunalmıştı. Aksaray'daki evlerinin en üst katında yazı odasının penceresinden Topkapı taraflarına doğru bazen üzüntüyle, acı acı bakardı. Sürekli ve âdeta kurtuluşsuz görünen bir sefalet altında kağşamış², kararmış, çarpılmış evlerin, koyu koyu yosun tutmuş damların manzarasından sızan acı manadan sıkılır, sonra duvarlarının yüzünde, kiremitlerinin arasında biten dam korukları, kuzukulakları, yapışkanlarla âdeta birer türbeye dönmüş, delikleri, kovukları, kargalara, çaylaklara, baykuşlara yuva olmuş bu sokakların altında geçirilen o sefil, o kederli hayatı düşünür, gözleri sulanır, o üzüntüyle bütün memleket halkına şöyle bir nutuk çekerti:

“Ey hemşehriler! Niçin uyanıp bu sefalet tozundan silkinmeye uğraşmıyorsunuz? Kabahat herkesten fazla kendi-

2 Eskimek, dağılmaya yüz tutmak, eklemeleri gevşemek.

nizde... Siz, sizi bu cehalete ve geriliğe bağlayan fikirlere yaslanmış ve onlara sıkı sıkıya bağlanmışsınız. Zihinlerinizi aydınlatmaya çalışanların, taze, besleyici ve güzel telkinlerini bir cinayet sayıyorsunuz? Sizin cahilce kötölemelerinizden korkmasalar, lanetlemelerinizden çekinmeseler, kaç zamandır artık kangrene, çürüyüp kokmaya başlayan bu derin gerileme yarasının kaynağını size büyük bir açıklıkla gösterecekler. Duyduğunuz her yeni fikre kızmayınız! Onları iyi niyetle karşılamak için akıl fikir sahibi olmaya çalışınız!”

Bu üzüntüyle İrfan, “Çağdaş Felsefe” kitaplığının açık tirşe³ kaplı kitaplarını masasının üzerine döker. Haftalarca çalışarak Evrim Kanunu’na ait bir makale kaleme alsa da, yayınlaması için gönderdiği gazetelerin hemen hepsinden; cümlesinden, uzunluğundan, açıklığından fazla yeniliğe uğraşılmış, garip bir üslupla yazılmış bahanesiyle reddedilir. Sonra Evrim Kanun’u makalesine yer vermeyen gazete sayfalarında fikri derinliği çok zayıf yazıları görerek çok üzüldü. Niçin böyle faydalı, ciddi makalelere rağbet eden yoktur? Hiçbir ilmi esasa dayanmayan, hemen her gün fikirce, üslupça aynı basit ve sıradan bir biçimde tekrarlanan yazıları körü körüne bir alışkanlıkla okuyorlar. Bu basit yazıların okuyucuları ilk bakışta anlaşılmayan bir tamlamaya, yabancı gelen yeni bir şiveye, anlaşılması için zihinsel çaba gerektiren cümleye rastlamaktan âdeta korkuyorlar. Zihninde kullanılmayan başka bir organ gibi zayıf düşeceğini bil-meyerek, bilgilerini arttıracak, zihinlerini kuvvetlendirecek ciddi bir biçimde okumaya üşeniyorlar.

Halk, alaylara, iğrenç tuhafıklara, birkaç kaba taklitle başlayan eserlere bayılıyordu. İrfan, Evrim Kanunu’na ait o nefis, besleyici makalesine rağmen hokkabaz Çiçekçioğlu’yla yardımcısı Salamon’un incelikten uzak konuşmalarını andıran bir bayağılık yazıp göndereydi, kim bilir bunu okumak için nasıl kırılacaklardı! Öyle ciddi bir makaleyi

3 Gök mavisiiyle yeşil kanşımı bir renk.

yazmak için günlerce uğraştıktan sonra, bunu bir gazeteye kabul ettirebilmek için âdeta hamiler, torpiller bulmak lazım geldiğini İrfan anladı. Eserlerini gençlerin kalemlerinden gelecek yardımla yaşamaya uğraşan, okuyucusu sınırlı haftalık bir gazeteye göndermeye başladı. İlk uzun makalesi değişik başlıklarla birkaç kısma ayrılarak yayımlandı. Bu birinci eserini, basıldıktan sonra öylesine bilgince, araştırma mahsulü ve nefis buldu ki, bir defa, beş defa, on defa okumakla doyamadı. Oda kapısını kapayarak her gün birçok defa okuyor, her okuyuşunda başka bir haz duyarak âdeta kendinden geçiyordu. Yalnız birkaç yerde yaptığı yazım ve tamlama hatalarına, dalgınlıkla gözünden kaçmış bir iki dizgi yanlışına canı pek sıkılıyordu. Bu hatalarıyla bütün okuyucuların gözünde bilgisizliğine karar verileceği zannıyla büyük bir endişeye kapılıyordu. Ne yapacağını bilmiyor ve o satırların içinden bu kelimeleri kazmakla, koparmakla yok etmek imkânını bulamayınca hepten kederleniyordu.

Makalesini yayımlayan gazeteyi kitapçı dükkânlarında, çamaşır mandallarıyla iplere asılmış yahut yerlere serilmiş gördükçe İstanbul'un bu yeni hürriyet havası içinde kendi manevi ve fikri varlığını saran bir gücün dolaştığını hissederek gururlanıyor ve gelip geçenlere:

“Şu broşürü alıp ‘Evrım Kanunu’nu okuyunuz! Bakınız nasıl bir ciddiyet, ne büyük bir araştırma, ne temiz bir yükselme arzusuyla yazılmıştır!” diye bağırarak istiyordu. Rastladığı her tanışından bu yeni makalesi hakkında bir tebrik cümlesi işitebilmek için onun bunun ağzına bakıyor, o broşürün ismini söze katmak için türlü zeminler, başlangıçlar buluyordu. Fakat heyhat, hiç aldırın yoktu. Basın dünyasında öyle bir makalenin yayımlandığından kimsenin haberi yoktu. Sonra nankörler diye o makaleden habersiz olan okuyuculara atıp tutuyordu.

İrfan, şöhret hırsıyla yanıp kavruluyordu. Kendini âleme tanıtmak... Bu ne kadar zor bir işti! Acaba bu memleket İr-

fan'daki cevheri, zekâyı takdir edebilecek bir anlayış derecesine hiçbir zaman yükselemeyecek miydi? Böyle kara kara düşünüyor, sonra çevresine karşı derin bir nefrete düşerek her şeyi, her şeyi merhametsizce eleştiriye girişiyor, milli durumumuzdan alışkanlıklarımıza kadar hiçbir şeyi beğenmiyordu; hepsini değiştirmek gerektiğini düşünüyordu.

İrfan, gençliğin hayali olan evlilik konusunda bile yürek sızlatıcı bir ümitsizlik, bir acılık, bir hüsrân içinde kalıyordu. Hayır! O, bu memlekette evlenemeyecekti. İşte ağabeyisi Ragıp, evlenmişti. Zorunlu olarak; bir âdete uymak için evlenmişti. Birkaç ay sonra geçimsizlikler, zırtlılar baş göstermişti. Çünkü karı koca arasında zevk ve terbiye bakımından bir eşitlik yoktu. Hele birbiri ardından iki çocuk doğduktan sonra kadına bir çapaçulluk, bir rahatlama, bir yıpranma gelmiş; Ragıp'ın zevki ve iştahı ev dışında dolaşmaya başlamıştı. Karısına sadakatten bu ilk ayrılış devrinde, geceleri eve gelmemesine bir sebep uydurmak için hayli yorulmuş, fakat sonraları buna da lüzum görmeyerek gemi tamamen azıya almış; karı ve koca birbirlerinin başına âdeta birer bela olup kalmıştı.

Bu acı görüntü, bu ümit kırıcı örnek İrfan'ın gözü önünde durup dururken; o nasıl evlenebilecekti? İrfan'a, kendine eş olabilmek için el ele vererek gençliğinin aşk dolu hayalleri içinde altın yaldızlı ufuklara doğru beraber uçacak bir melek lazımdı.

Onu nerede bulacaktı? Nerede? Hayalinde şekillenen bu müstesna varlığın, bu emel perisinin değil İstanbul'da, en medeni memleketlerin güzide mekânlarında bile bulunabileceğine inanmıyordu.

İstanbul'da kimi alacaktı? Kır gezmesi diye mezarlıkların çimenleri üzerine çömelerek gelip geçenlerc bczden paça bağlarını göstere göstere simit peynir, akide şekeri, portakal yiyen hanım kızları mı?

Hem böyle bir memlekette evlenmeden maksat ne olacaktı? Bu yosunlu damların altındaki kasvetli hayat içinde yaşatmak, bu kirli sokakları, bozuk kaldırımları üzerinde süründürmek için evlat yetiştirmek mi?

Doğacak evladını hayatın nimetlerine erdirmek için zamanın gelişmelerine uygun okul hazırlamayı bile düşünmeyen bir milletin kahr ve sefaletе düşmüş nüfusunu arttırmaya hizmet etmek insanlığa yakışır mıydı?

İrfan, böyle kara kara düşündükten sonra, bazen sokakta bir siyah peçenin yarı karanlığı altında çok cazip bir güzelliğe sahip olduğunu bir türlü ruh çarpmasıyla hissettiği bir genç kadına rastlıyordu. Onun, narin iskarpinlerle attığı gönül aldatıcı adımlar, çarşaf altındaki omuzlarının yuvarlaklığında, sinesinin kabarıklığında, bedenle vücudu ayıran çizginin kıvrıntılarında, çarşafın kloş şeklinde açıla açıla dökülüşünde öyle asilane, cazip güzellikler yarıştırılmış hünerleri keşfediyordu ki, kadınlarımız hakkındaki fena düşünüş ve görünüşü unutarak işin esasını anlayamıyordu. Bir dalgınlıkla, tesadüf eseri karşılaştığı Venüs'ün cazibesine tutulup onun dalgalanan salınışından gelen mis kokulu havayı koklaya koklaya takip ediyor ve kendi kendine:

“İşte bu, mezarlıklarda çömelip kâğıt helvası yiyen takımdan değil... Bunun en ufak hareketinde bin tane güzel nükte var. Allah bağışlasın, acaba kimindir?” diyordu.

Böylesi bulunsa İrfan'a hayat arkadaşı, ruh eşi olamaz mı? Şimdi bu vadide yeni yeni ümitlere, fikirlere kapılarak ülkesinden büyük bir dalgınlıkla takipte devam ediyordu. Bu güzel hanım koyu renk güderi eldivenlere hapsedilmiş, çok düzgün elini, bileği dışına gelecek şekilde çevirip çarşafını arkadan kendine has bir edayla kavradığı zaman, ilk düğmenin pek örtemediği açıklıktan görülen avuç çukurundaki beyazlık, ilk görüşte sanki elle tutulmuş kadar bir yumuşaklık hissi veriyordu.

Yaratılış mucizesinden bir eser olan bu el karanlık düşünceler içindeki İrfan'a uzansa, onu bu düşüncelerden kurtararak insanlığın üzerinde en yüksek bir mutluluk cennetine ulaştırabilirdi. Böyle büyük bir mucizeyi göstermeyi beceren bir el karşısında ibadet eder gibi diz çöküp, öpmek için gidiyor, gidiyor, gidiyordu.

Bu hakikat gözlerinin önünden kaybolduktan sonra kendini günlerce oyalayacak bir hayale dönüşüyor, ona gizli gizli haftalarca en ateşli öpücüklerini sunarak yalvarıyor, fakat gitgide hayranca bakışlarında bu hayal eski parlaklık ve kuvvetini kaybediyor, yavaş yavaş siliniyor, sonra onun yerine birden yenisi parlıyordu.

İrfan, böyle şık ve güzel bir kadına rastladığı zaman bazen maddileşmeye çalışarak kendi akrabasından süslenip sokağa çıkan genç kadınları gözü önüne getiriyor, bunların görünüşleri kadar iç yüzlerini de bildiği için o ipekli çarşafların, o dantel korseleri altında ne kadar hırçın kalplerin gizlendiğini ve o bir günlük süsün, nizamın evlerde aylarca süren ihmallere, kayıtsızlıklara, düzensizliklere çare olamayacağını ve duyguca, terbiyece, âdetçe, hayatça birçok noksanlıkları affettirmeye yetmeyeceğini düşünüyordu.

İrfan'ın bu talihli tesadüflerden sonra başına gelen sevdalardan, çektiği üzüntülerden, azaplardan bütün asabi, hayali lezzetlerden, işkencelerden kimsenin haberi yoktu. Hep kendi kendine gelin güvey oluyordu. Yirmi iki yaşına kadar itirafsız sevdalar, karşılık görmeyen ahlar, inleyişler, gözyaşları, açık bir hakikate yönelik olmayan hayranlıklarla yorulmuş, delicesine hayaller peşinden koşmuştu. Aşk konusunda pek mahcup ve cesaretsizdi. Sürekli böyle hayallere âşık oluyordu. Bir hakikat karşısında sevgisini itiraf edecek olursa, iyi karşılanmayacağı şeklinde garip bir zan onu öldürüyor, isteklerini kırıyordu. Onlar için bu kadar gizli yaşlar döktüğü hâlde henüz güzel bir kadının en ufak bir iltifatını bile göremeyişi, üzüntüsünü iyice artırıyordu. Bu işte mutlaka şansını denemesi gerekiyordu.

Yine bu hayallerden birine rastladığı bir gün tasarladıklarını yapmaya kalkıştı Bütün cesaretini toplayarak kadının kulağı dibinde birkaç tutkunluk bildiren kelime mırıldandı. O kadar acemice birbirini takip eden kelimelerden sonra sesi kuvvetten düşüyor, sözler açıklığını kaybediyordu. Nihayet anlaşılmaz birer mırıltı hâlini alıyordu. Genç kadın İrfan'ın bu tereddütlü, çekingen, şaşkınca tecavüzüne karşı derin bir hayret manasıyla kaşlarını kaldırdı. Dudaklarını büzdü. Delikanlıyı alaylı bakışlarla süzdü. Şemsiyesini indirip tek kelime söylemeden yürüyüverdi. İrfan, bu sessiz hakaret karşısında öldü, bitti, eridi. O günden sonra kadınlara düşman oldu. Kadınların noksanlıklarını, zayıflıklarını, olgun olmayan davranışlarını erkeklerin bakışıyla anlatmak için gazetelerde yazdı. Bu yazılara alınan birkaç hanım yine basın yoluyla küskün cevaplar verdiler. Konu kızıştı. İrfan, basın dünyasında kadın düşmanlığıyla biraz tanındı. Fakat ne yapsa, ne etse, kadınlardan hıncını tamamen alamıyordu. 1326 (1910) senesi mayıs başlarında dünyamızın Halley Yıldızı'nın kuyruğu içinden geçeceği hakkındaki heyecanlı haber çıktı. Kendi canlarına başkalarının hayatından daha fazla önem veren kişiler telaşlandı.

Bazı genç hanımların endişesi uykularını, rahatlarını çıkaracak dereceye vardı, hatta büyük korku içinde kalıp ağlayanlar olduğu bile işitildi. En fazla korkanların kadınlar arasında bulunduğunu belirleyen İrfan:

“İşte tamam, kadınlardan öç almanın sırası geldi!” dedi.

İhtiyar, genç, civardaki kadınları toplayarak birkaç konferans vermeyi kararlaştırdı. Bu konferanslar astronomi hakkında pek sade, sıradan, ilkel bilgilerle yavaştan başlayacak, hanımları gittikçe heyecanlandırmak maksadıyla şiddetini arttıracaktı.

Bu kararını uygulamak için lazım olan hazırlığa başladı.

İrfan'ın pederi defterdar Galip Efendi, eşi ve evladına geçinecek kadar gelir bırakıp dört beş sene önce vefat etmişti. Bu aile eski düzenlerini hemen bozmayarak Aksaray'daki evlerinde yaşıyorlardı.

Bir gece evin camekânlı büyük sofasında lambalar yakıldı. İskemleler, küçük minderler hazırlandı. İlim ve irfan sahibi İrfan Bey'in dünyanın yakında geçireceği büyük tehlike ya da uğrayacağı korkunç son hakkında vereceği bu meraklı konferansta bulunmak için yedi mahalleden ihtiyar, genç, çarşafı, yeldirmeli, çocuklu, çocuksuz hanımlar sökün etti. Emeti, Bedriye, Emine, Hayriye, Mebrure Hanımlar hep toplandılar. O koca sofa kapı eşiklerine, merdiven basamaklarına kadar doldu.

İrfan zayıfça, orta boylu, -kadınların deyişine göre- soluk benizli, ağzı burnu yerinde, açık kumral bıyıkları yeni çıkmış bir delikanlıydı. Üst dudağının ortası biraz kabarık pot gibi durması, gözlüğünün altından miyop olanlara has bir surette kırıpık kırıpık bakması, yüzüne daima bir alaycılık ve yargılayıcılık görüntüsü veriyordu.

Kadınlara karşı sonsuz bir düşmanlığı olmakla beraber yine onların övgü ve ilgisini çekmek konusunda şiddetli ve önlenemez bir istek duymaktan kendini alamadığından saçlarını taramış, en biçimli siyah takım elbisesini giymiş, koyu lacivert boyun bağı üzerine inci iğnesini ilıştirmeyi bile ihmal etmemişti.

Kuyruklu yıldızın küremize çarpmasından evvel İrfan'ın hâlden anlar, filozof mizaçlı güzel bir kadına çarpması ihtimali vardı.

Bir köşeye koydurmuş olduğu yazı masasının önüne geçti. Not defterini eline aldı. Başladı. Fakat söz işittirebilmek ne mümkün! Sofa, kadınlar hamamı gibi bir uğultu içinde inliyordu. Güç hâlde bu uğultuyu biraz hafifletmeyi başararak ağır ağır girişti:

“Hanımlar, mademki bu dünyaya geldik, hüyük, aklımızı şuna buna erdirmeye başladık, bizim için öğrenilmesi zorunlu olan bazı şeyler vardır. Bunlar hakkında azıcık bilgi sahibi olmalıyız ki, oldukça medeni bir adam sıfatına layık olmuş olalım. Mesela yaşamak için her gün yemek yeriz. Fakat bir lokmayı ağzımızda niçin çiğneriz? Bu çiğneme esnasında o lokma ne gibi bir değişikliğe uğrar? Yutunca karnımızda nereye gider? İnceli kalınlı bağırsaklarımızı nasıl do-laşır? Bu yediğimiz şeylerden vücudumuz gıda payını nasıl ayırıp alır? Bunu bilmemiz ve bilmek için de biraz düşünmek gerekir. Eminim ki şimdiye kadar düşünmek hiçbirinizin aklına gelmemiştir.”

Kadının biri yanındakinin kulağına eğilerek:

“Kuyruklu yıldızdan bahsedilecekti, Bey mideden başladı. Acaba yıldız karnımıza mı girecek?” dedi. İki taze fıkırdaşmaktayken yaşlıca hanımın biri İrfan Bey'in sözüne cevaben biraz kaba, kısık sesiyle:

“Aa, aklımıza nasıl gelmez, evladım? Vücudumuzun içinde ne türlü aletler vardır diye ben sürekli merak eder durum. Fakat bizim için bunu görmek mümkün mü?”

Okuldan çıkma genç kızın biri arkadaşının kulağına:

“Konferansçı efendi lütfen bize bir kart versen de anatomi dersi görmeye Tıbbiye'ye gidelim!” fısıltısında bulundu. Kısık kısık gülüşüler.

İhtiyar hanım sözünde devamla:

“Kurban Bayramlarında evimizde koyun kesildiği zaman pencereden bakarın. Hayvanın içi alet dolu... Gırtlığı, ciğerleri, elleri, el kadar yüreciği, hele o bağırsakları, kulaç kulaç... Ciğerler de bitmek tükenmek bilmez. Büyüklüğüne kurban olduğum Allah'ım! Bunlara tamamıyla kimin aklı erebiliyor ki bizimki ersin!”

İrfan Bey:

“Mesele şu: Bir vücudun oluşumunu ve nasıl beslendiğini layıkıyla bilmek, büyük büyük birçok fen ilmini öğrenmeye bağlıdır. Fakat bunların en kısa yoldan özeti, çok basit bir dille herkese anlatılabilir. Avrupa'da bu vadide sade ve güzel kitaplar yazılmıştır. Biz doğanın bir parçasıyız. Onu akıl ölçülerine ve tahsilimize göre anlama imkânına erişirsek, birçok hataya düşmekten de kurtuluruz. Çünkü insanlar her felakete cehaletleri sebebiyle uğramış ve hâlâ da uğramaktalar. İnsanlık, çocukluk çağında akıl erdiremediği konularda devamlı batıl hislere düştüğünden dolayı yol almakta gecikmiştir. Her gün gözümüzün önünde durduğu hâlde, çoğumuzun hakkında pek noksan bilgisi bulunan bir şey varsa, o da gökyüzüdür.

“Gökyüzü mavi, yuvarlak bir tencere kapağı gibi bu dünyanın üzerine geçirilmiş görünür. Hatta içinizden çoğunuz bunun direksiz nasıl durduğuna şaşır kalırsınız. Gök, bitmez tükenmez bir boşluktan ibarettir. Bu boşluğa astronomide ‘uzay’ denir. Bu gördüğümüz koca mavi gök, tavan gibi maddi bir şey değildir ki onu öyle durdurabilmek için direk dikmeye lüzum olsun. O mavilik hava yığınının meydana getirdiği bir renktir. Birçok camı yan yana dizip de bunların arasından öbür tarafa baktığımız zaman nasıl bir yeşillik oluşursa, bu da aynen öyledir. Bulutsuz, berrak havalarda başımızın üzerinde gördüğümüz o mavi kubbe, göz yanıltmasından başka bir şey değildir. Geceleri görünen yıldızların bir kubbe yüzüne çakılmış gibi görünmesi de aldatıcı bir görüşten ileri gelme bir

durumdur. Bu yıldızların birbirlerine olan uzaklıkları akıllara hayret, zihinlere durgunluk verecek kadar çoktur. Bunlardan ancak teleskoplarla görülebilenlerin mesafelerini ölçebilmek için trilyonlarca kilometre uzaklığa çıkmak gerekir. Uzayın akıl almayan derinliği içine gömülmüş olanlarıyla bizim aramızdaki mesafeyi ölçebilmek için kullanılacak mil, fersah vesaire gibi en uzun ölçü birimleri geçersiz, âdeta birer sıfır hiçliğinde kalır. Ucu bucağı teknik bilginin ölçme gücünden eksik kalan bu boşluğun içi güneşler, yıldızlarla doludur. Güneş nedir? Yıldız nedir? En sade ifadelerle şimdi size bunları anlatacağım. Güneşler, etraflarına ışık ve sıcaklık saçan birer cisim, alev ve ateş parçalarıdır. Gezegenler, bizim Güneşimizin etrafında dönerler. Karşılaştırmak gerekirse, gerçekte onlar birer ateş parçasıyken zaman geçtikçe üzerleri Dünyamız gibi kabuk bağlayarak artık parlaklığı kalmamış, fakat ışık ve ısıyı etrafında döndükleri güneşten alan dünyalardır. Dinleyenler içinde bugüne kadar astronomi hakkında hiçbir bilgi edinememiş olan hanımlar, bu sade sözlerimden pek açık bir gerçeğe ulaşamazlar zannederim. Anlatımımı daha sadeleştireyim: Bahçede, kırdan, pencere kenarında, balkonda elbette rastlamışsınızdır. Tekerlek tekerlek örümcek ağları vardır. Örümcek, bu ağın merkezinde yani tam orta yerinde oturur. Orada, kurduğu tuzağa düşecek avları bekler. Şimdi böyle bir ağı gözünüzün önüne getirip orta yerdeki o örümceği güneş gibi düşününüz! Onun etrafında dolana dolana büyüyen örümcek tellerinin üzerlerinde de birbirinden açık noktalar da ufak ufak gezegenler hayal ediniz! Böylece uzay içindeki güneş sistemini zihninizde canlandırmış olursunuz. Fakat gezegen demek gezgin, gidici, yürüyücü demektir. Örümcek ağının etrafında düşündüğümüz gezegenler hareketsiz oldukları hâlde, güneşin etrafındakilerin hepsi kendince belirli bir hızla, birer hayali halka üzerinde, yaratılışlarından beri durmaksızın dönmektedirler. Her gezegenin güneşin etrafında dönerken tuttuğu kabul edilen hayalî daireye o gezegenin yörüngesi adı verilir. Şimdi bu uzay, gezegen, güneş sistemi ve

yörünge terimlerine iyice dikkat etmenizi rica ederim! Çünkü ilerideki tarifimizin güzel anlaşılabilmesi için bu ilk terimlerin akılda tutulması lazımdır. Güneş'i büyük bir muma, gezegenleri de onun etrafında dönen pervanelere, küçük kelebeklere benzetirsek, pek basit fakat eskilerin dedikleri gibi bir şairlik göstermiş oluruz. İçinizde hiç eğitim görmemiş hanımların pek sade olmakla beraber bütün bu anlatımından henüz memnun olamadıklarını anlıyorum. Güneş'in uzay içinde gezegenlerle beraber bir tarafa düşmeksizin öyle nasıl asılı durduğunu çoğumuzun akıllı bir türlü almıyor, değil mi? Hakkınız var. Biz bu dünyada o kadar yanlış hisler, zanlar içinde yaşarsınız ki, ilmin bize gösterdiği büyük büyük teorileri, gerçekleri, biz bu küçük aklımızla etrafımızdaki ufak tefek eşyaya uygulayarak ve benzeterek daima yanılırız. Düşmek nedir? Bir kere bunu düşünelim. Sokakta giderken düşmek, pencereden düşmek, damdan düşmek, minareden düşmek, nihayet yangın kulesinden düşmek... Bizim için düşmenin en büyük ölçüsü bu değil mi? Haydi birkaç baloncuyu birkaç bin metre yükseğe kadar çıktıktan sonra kazara düşmüş farz edelim. İşte bu kadar... Düşmenin bundan ilerisi, ilim dışında düşünenler için bilinmez bir durum... Ondan öteye gidilmemiş ki nasıl ve nereye düşüleceğini bilelim? Uzayın ucu bucağı olmadığını söyledikti; şimdi bir cismi sonsuz dedikleri bu boşluğun derinliklerine doğru sürüp götürelim. Yerküreyi kaybedecek uzak bir mesafeye ulaştırarak orada bırakalım. Şimdi bu cisim nereye düşecek? Her tarafı bizim aklımızın alamayacağı derecede bir genişlikle çevrilmiş... Hem düşmek denilince bu hadisenin yukarıdan aşağıya doğru meydana geldiğini biliriz. Bizim için aşağılık-yukarılık yerküreye göre belirlenen bir durumdur. Küremizden onu kaybedinceye kadar uzaklaşınca aşağı-yukarı kelimelerinin anlamlarını da uzaklaşmayla beraber kaybetmiş oluruz. Uzayın böyle bir noktasında mademki artık aşağı-yukarı tabirlerinin anlamları yoktur, bu yüzden yukarıdan aşağıya hızla inmek demek olan düşmek kelimesinin de bir anlamı kalmaz.

“Etrafımızın böyle mutlak bir boşlukla çevrili olduğu bir noktada yukarı-aşağı, yok etmek, çıkmak, düşmek gibi şeyler yoktur; fakat bunlara bedel, genel bir çekim, çekme kuvveti denilen bir kuvvet vardır. Kâinattaki her cisim bu kuvvetin etkisi altındadır. Bu kuvveti bilimsel olarak şöyle tarif ederler: Bu âlemdeki cisimler birbirlerini kütleleriyle eşit oranda ve aralarındaki uzaklığın kilometrekarelerinin tersi oranında çekerler. Siz bu tariftten hiçbir şey anlayamazsınız. Bu kanunların açıkça anlaşabilmesi, matematik, mekanik ve diğerk bazı bilimleri bilmeye bağlıdır.

“İşte bu çekim kanununa göre kendi hacimleriyle, birbirlerine olan mesafe ölçüleriyle öyle bir düzen oluşturmuşlardır ki, hepsi de daima matematik bir düzen içerisinde hareket ederler. Bizim güneşimiz uzaydaki sayısız yıldızlar arasında önemsiz bir yıldızdır. Güneş Dünya’dan 1.279.000 defa büyüktür. Bize pek büyük görünen bu dünyadan bir milyon iki yüz yetmiş dokuz bin kere büyük olan bir şeyin ne derece büyük olduğunu artık siz düşünün! Fakat uzayın sınırsız genişliği içinde bu koca cisim kaybolmuş bir noktacık kadar önemsiz kalır. Güneşimiz, bulunduğu merkezden çekiminin gözle görünmeyen ağı içinde tuttuğı gezegenlere güya hasretle kollarını uzatmış da onların etrafında sapan taşı çeviriyor zannedilir. Bu gezegenler, Güneş’in etrafında kendilerini çeken ateş merkezine düşmeyecek kadar büyük fakat bu uyumlarını çekim merkezinden ayırıp uzaya fırlatabilecek kadar merkezden uzaklaştırıcı bir kuvvet yaratarak küçük bir hızla dönmektedir. Sizin anlayacağınız, bir kuvvet gezegenleri Güneş’e doğru düşürüyor, diğerk bir kuvvet de uzaya doğru itiyor. Bunlar ne Güneş’e ne de uzaya gidemediklerinden, bu iki zıt kuvvetin belirlediğı bir orta noktada dönüyorlar.

“Güneş’in etrafında sekiz gezegen vardır. Bunların hepsi de kendi yörüngeleri üzerinde dönerler. Bizim küremiz gezegenlerin üçüncüsüdür. Yani Güneş’e bizden daha yakın Merkür ve Venüs adında iki gezegenden sonra bizim geze-

genimiz gelir. En yakın olan Merkür'ün Güneş'e uzaklığı 57.910.000 kilometre, en uzak olan Neptün'ün uzaklığıysa 4.503.000.000 kilometredir. Bu saydığımız gezegenlerden başka Güneş'in kendinden çok fazla uzaklaşan birtakım gezegenleri daha vardır. Bunların yörüngeleri parabol denilen şekildedir. Yani elipstir. Daha Türkçesi, yumurtanın bir ucundan diğer ucuna olan uzun yuvarlağı biçimindedir. Güneş'in çekim gücü şimdilik son gezegen denilen Neptün'de bitmez. Daha ondan öteye milyarlarca kilometre uzaklıklara kadar devam eder.

“Bu kuyruklu yahut saçlı dediğimiz sürtük gezegenler, Güneş'ten çok fazla uzaklaşırlar. Uzaklaştıkça gidişleri yavaşlar. Nihayet uzayın karanlık, donmuş, sonsuz gecesi içinde, korkmuş gibi sevgilisinin hasretiyle sarsılarak ağır ağır geri dönerler. Dönüşlerinde sanki sevgilinin hasretiyle her saniye artan bir şiddetle hızları arttıkça artar. Çekim büyür. Gittikçe artan bir hız, sıcaklık ve ışık, ateş saçan bir aşkla uzayları yırtarak, yakarak garip bir şekilde sevdiklerine doğru koşarlar. Güneş'e en yakın noktaya gelirler. Bunlardan bazıları Güneş'in atmosferine kadar yaklaşır, âdeta alevleri sürtünecek kadar sokulur. Bu yaklaşmayla sanki hasretlerini dindirdikten sonra yine uzun uzay yolculuğuna atılırlar. Yine gezegenlerin, Güneş'in birer birer yörüngelerinden atlayarak, Güneş hâkimiyetinin sınırı olan Neptün'ün yörüngesinden çıkarak sonsuz boşluğa dalarlar. Açılırlar, açılırlar, yörüngelerinin en uzak noktalarına gelince Güneş'in çekimi yine bunları birer birer kendi muhteşem yakınlığına davet eder.

“Kuyruğuyla bize dokunacağı söylenen Halley Yıldızı Miladi 1835 senesinde yani bundan yetmiş yıl önce yine Güneş'in yakınından, yörüngesinin son noktası olan sevgi mıkna-tısından gelip geçmiştir. Yıldızların kayıtlarına göz atılırsa, Halley'in Güneş'in etrafında her 75 senede tam bir devir yaptığı anlaşılıyor.”

Bu sırada dinleyici hanımlar arasında bir gürültü kopar. İrfan Bey susar. Şu tartışmayı iştir:

M: Aman, sus, alık kadın!

H: Ben niye olayım? Sensin alık!

S: İkinizin de on paralık aklınız yok!

H: Kesiniz sesinizi de dinleyelim! Bakalım, bey daha neler söyleyecek?

L: Aa, burasını hamama çevirdiniz! Konferansı mı dinleyeceğiz, sizi mi? Bey anlattı, anlattı, tam kuyruğuna geldi, artık patladınız, duramadınız!

H: Öyle, kardeş, öyle... Tam kuyruğu dünyaya çatacağı zaman patırtıyı kopardılar.

A: Merak etmeyiniz, canım! Böyle lakırtıyla değil, Küçük Tövbe'de⁴ mi yoksa aralıkta mı gelip çarpacakmış? O zaman doya doya seyredersiniz.

M: Biz bir söyledikse siz on söylüyorsunuz. Dünya'nın yuvarlak olduğuna, bu uzayın içinde top gibi dolaştığına Hâlime Hanım'ın bir türlü aklı ermiyor. Onu erdirmeye çalışıyorum.

L: Onun aklı ermiyor da bakalım seninki eriyor mu?

M: Aa, ben o kadar alık mıyım? Niçin ermeyecekmiş?

L: Öyleyse anlat bakalım! Mademki bu Dünya yuvarlakmış, akşam sabah fırıldak gibi dönüyormuş da biz sokağa çıktığımız zaman yuvarlanıp da niçin denize düşmüyoruz? Bu kadar çocuklara, köpek yavrularına neden bir şey olmuyor?

H: Yaradan Mevla koruyor da onun için...

L: Sen sus canım, ben sana sormuyorum!

⁴ Rumi-Kamerî yılın altıncı ayı, Cemaziyelahir.

C: Yok yere gürültü etmeyiniz! Ne deseler hemen inanıverirsiniz. Hiç Erenköy taraflarına gittiniz mi? Koskoca ovalar, kırlar göz alabildiği kadar denizler... İşte dünya o değil mi? Bunun neresi yuvarlakmış? Gözüme mi inanayım, size mi?

A: Aa, yuvarlaktır elmasım, yuvarlak! Erenköy'üne kadar ne gidiyorsunuz? Ne lazım! Aksaray'dan tramvaya bininiz! Beyazıt'a kadar o koca yokuşları çıktıktan sonra bir düzlük gelir. Çarşıkapısı'nı geçiniz! Türbeden aşağıya yine bir iniş başlar. İşte, yusyuvuarlak...

L: Hiçbiriniz layıkıyla anlayamamışsınız.

C: Biz anlayamamışsak anlat bakalım! Yuvarlağın üstünden niçin yere düşüyoruz?

L: A. Ondan kolay ne var?

C: Eh, hadi söyle!

L: Hiç karpuzun, kavunun üstünde karınca gezindiğini görmediniz mi?

H: Aa, öyle ya, doğru... Duvar da, tavanda tahtakuruları nasıl düşmeden geziyorlar?

S: Bizim köşkte asılı yenedünyanın üstünde böceklerin her türlü s geziniyor. Niçin aşağıya düşmüyorlar?

C: A. Bu nasıl lakırtı? Tahtakurusu, karınca başka, insan başka... Tahtakurusu gezinir ama biz tavanda yürüyebilir miyiz? İlâhi hanım!

F: Tahtakurusunu, o kör olasıcaı söylemeyiniz! Bizim Vefa'daki evde o kadar çoktu ki, çamaşır ipinin üstünde cam-baz gibi gezinirlerdi.

Ş: Ya pire? Pire?

F: Aa, o daha beceriklidir. Sabahleyin yorganın üstünden tutmaya uğraşırken insanın parmaklarının arasından kurtulursa, ta alına kadar hoplar. Pek atiktir.

S: Ya öteki?

F: Hangisi?

S: (F. Hanım'ın kulağına eğilerek) Bit...

F: Aman, o musibeti söyleme! O miskin pisliği aklıma getirme!

S: Nasıl miskin? Bir topalı yedi mahalleyi dolaşmış.

B: Frengistan'da pireyi arabaya koşarlarmış. Dayım söyledi.

F: İşit de inanma! Hiç o mini mini hayvan araba çekebilir mi?

B: Arabaya deyip de koskocaman faytona koşmazlarmış ya! Onun da kendisine göre küçücük arabası varmış. Parayla ona buna seyrettirirlermiş.

F: Maymunların notayla çalgı çaldıklarını işittimdi ama bunu duymadım.

G: Ya, ayı şehirde bir güzel kıza âşık olmuş. Gazetede onu okumadınız mı?

F: Hay, sen sakla Rabbim! Ayıdan pek korkarım.

G: Ayının Çingene'yle homur homur gülüştüğünü seyretmedin mi hiç?

F: Nesini seyredeyim? Benim ödüm kopar ayıdan...

D: Ayı için şebeğin amcasıymış derler.

F: Aman, nesi olursa olsun! Hoşlanmam.

D: Ben şebeği pek severim. Ne kadar maskaradır! Hele o kırmızı cepkenini, püsküllü takkesini giyip de aynaya baktığı vakit insanı gülmeden kırar geçirir.

İrfan Bey, bir süreliğine konferansını tatil etti. Karpuzdan pireye, pireden ayıya atlayarak pek garip bir mantık hafifli-

giyle Dünya'nın yuvarlaklığının lehinde ve aleyhinde görüş bildiren hanımların yargılarındaki saflığa kulak veriyordu.

Bir tarafta şebeğin ayı ile olan akrabalığı bahsi kızıışırken biraz ötede üç dört genç kız arasında daha sıcak bir tartışma başlamıştı.

N: Kuyruklu yıldız bu Dünya'ya çarparken sen Şevki'yle ne yapacaksın?

T: Bilmem! Âlem ne yapacaksa ben de onu yapacağım.

N: Öyle bir günde birbirinizden ayrılmak olur mu?

T: Ne yapayım? Eve mi alayım? Annem babam görürse sonra bana ne derler?

N: Kim görürse görsün! Kıyamet kopacak olduktan sonra insanın sevgilisiyle beraber bulunması gerekli midir? O bir tarafta, sen başka tarafta öleceğinize aynı yerde canınızı verirsiniz.

T: Aman, sus, içim fena oluyor. Ölmesin! Şevkiciğime yazık değil mi?

Z: O gece beraber bulunalım ricasıyla Tayyar bana haber gönderdi. Ben de mümkün değildir diye cevap verdim. Sonra yine "o gece ben cumbanızın altından bir yere ayrılmam, orada ölürüm!" mealinde bir mektup geldi.

T: Tayyar'dan gelen mektupları nereye saklıyorsun, kardeş?

Z: Yeni gelenlerin yattığı odadaki perde kornişinin içine... Çünkü herkes uyuduktan sonra ben onları oradan alır okurum, okurum, okurum. Kornişin içinde çok mektup birikirse bizim sandık odasında bir tahta aralığı var. Oraya tikiyorum. Geçende birkaç tanesini fare çekmiş. Daha uygun bir yer bulursam oraya kaldıracığım.

N: Ay, ne kadar tehlikeli! Ya birinin eline geçiverirse?

Z: Geçsin, zararı yok... Tayyar imza koymaz. Benim adım da yazılı değildir. Bana ait olduğu nereden belli olacak?

N: O yine bellidir, kardeş! Tayyar sana ta okula gidip geldiği zamandan beri mektup yazardı. İştittiğime göre ona teyzesinin kızını vereceklermiş.

Z: Çok uğraşıyorlar ama alamaz ki! Biz birbirimize söz verdik.

N: Ana-kız, baba-kız sizi birbirinize vermedikten sonra sizin sözleşmeniz kaç para eder?

Z: Niçin para etmesin? Kocaya annem varacak değil ya, ben varacağım! Allah rahmet eylesin, bana büyük dadım anlatırdı: Birbirini almazdan önce babam da annemle böyle mektuplaşırlarmış.

T: Onlar mektuplaşır da kızlarının mektuplaştığını istemezler. İşte tuhaf şey...

N: (R'ye hitap ederek) Seninkiyle hâlâ barışmadın mı?

R: Barışmayacağım. İyice üzülün de ondan sonra...

N: Yazıktır. Yıldız çarpmadan barışınız bari de birbirinize dargın gitmeyiniz!

Z: Selim Bey'den aldığın mektupları sen nereye saklıyorsun?

N: Benimkilerde hiç tehlike yoktur.

Z: Neden?

N: Bilmez misin? Ben okuldan beri şifre kullanırım. Ne olduğunu ikimizden başkası anlamaz ki!

Z: Bizde uzun süre şifre kullandık. Ama aceleye geldiği zaman şifre tertibi pek zor oluyor. Şimdi pek gizli şeyler yazmak gerektikçe şifreyle yazıyoruz.

N: Kardeş, sen bir şey söylemiyorsun, seninkinden ne haber?

T: Geçen gün annemle beraber çarşıya gitmiştik; orada gördüm. Arkamıza takıldı, ha gelir, ha gelir. Git diye işaret ederim, gitmez. Annem anlayacak diye dm kopar. Ne korkular, çarpıntılar geçirdim!

N: Kuyruklu yıldız için ne diyor?

T: Ben sağken hiç korkma! Vücudumu siper ederim. Seksen kuyruklu yıldız doğsa sana bir zarar veremez, diyor.

N: Sen de bu zevzekliklere inanıyor musun?

T: İnanayım, inanmayım! Bilmem, kalbime bir kuvvet geliyor.

N: Kız ılgın! Dünya'ya kuyruklu çarptıktan sonra senin sıska Ratip'in sana nasıl siper olabilir?

T: Niçin olmasın, sıska! Seninki de malağa benziyor. Geçenlerde kolacıda yakalığını görmedik mi? Tamam kırk iki numara değil miydi?

N: Erkek dediğin öyle vücutlu olmalıdır!

T: Narin vücut makbuldür, kime istersen sor!

Z: Gönül kimi severse güzel odur. Bunun için boş yere zıtlışmayınız. Kuzguna yavrusu hoş gelirmiş. Allah herkesini kendine bağışlasın!

T: Ay, duydunuz mu? Remziye haftaya gelin oluyormuş!

T: Kime varıyor?

T: Bir doktora...

T: Pek şaştım. O yahni yanak kız da koca buldu!

Z: Hem hepimizden evvel... O peltek Remziye, karşısındaki yüzüne tükürük samadan iki lakırtı söyleyemez.

K: ylelerinin kocadan yana talihi oluyor.

T: Babasının liraları var da onun için...

Bedriye Hanım, bir köşede oturan Emeti Hanım'ın yanına sokularak konferansı dinlemek yerine kendi fısıltılarıyla vakit geçiren bu tazeleri parmağıyla işaret edip sordu:

“Emeti Hanımcığım, bu kızlar fıkır fıkır ne konuşurlar?”

“Aa, ilahi evladım, ne konuşacaklar? Söyleştikleri ya aşktır, ya koca! Kıyametler kopsa onlar başka şey düşünmezler. Onlar öyle kuyrukludan filan korkacak toylardan değiller... Geçen gün Mebrure'yi işittin mi? Ah, kuyruklu gelse de kuyruğunu okşasak, demiyor muydu? Çatacak yıldızı Van kedisinden beter ettiler.

Bu aradan sonra yeniden muhabbete koyulan hanımları, İrfan güç bela susturarak yine başladı. Bu defa onları iyice korkutmaya karar vermişti:

“Hanımlar! Size göğü ve içinde dolaşan güneşleri, gezegenleri bir nebzecik anlattım. Bunların hemen tamamı uzayda belirli hareketlerle seyredeler. Fakat tabiat öyle gerektirirken bazen engellerle karşılaşır ve hedefe ulaşmakta zorlanırlar. Daha açık söyleyeyim: Şu yaşadığımız hayatta ismine ‘kaza’ dediğimiz kötü bir tesadüf vardır ki, bunun hafif olsun, ağır olsun, başına gelmedik hemen kimse yok gibidir. Bu kazanın bazen uzayda da gerçekleşmesi mümkündür. Bakınız, size bunu biraz açıklayayım: Yerküreye gökten çok taş yağmaktadır. Bu taşlar nereden geliyor? Bunların içinde birkaç gramdan tutunuz da binlerce kilogram ağırlığında olanları vardır. Bu taşlar, üzerimize daima dökülen bir tür uzay tozu yani gökten yağın tozları demektir. Moda ve yeniliğe karşı bazı yaşlı hanımların gençlere kızıp da ‘Artık pek azdınız! Başımıza taş yağacak!’ demeleri, bir bakıma yabana atılacak bir söz değildir. Gökten üzerimize daima taş düşüyor. Bu olan bir şey... Fakat bu taş yağmuru dünyada moda değil belki hiçbir fert var olmadığı zamanlarda da devam ediyordu. Gökte ve havada oluşan büyük olaylarla bu dünyanın ufak tefek işleri arasında bir bağıllık aramak çok ironik ve tuhaf bir durumdur. İnsanların çoğu kâinatın genişliği ölçüsünde kendi küçüklüklerini, âdeta hiçliklerini görebilecek aydınlık ve bunu kavrayabilme yeteneğinden pek uzaktır. Ta insanlığın başlangıcından beri halkın zihninde yer etmiş, kökleşmiş

daha dünkü sayılan insanlara sözde bilimsel hakikatler ve uyduruk bilgiler üstün geliyordu. İnsanlar bu boş inançlardan uzaklaşıp ne kadar az aldanırlarsa, insanlık şerefine o kadar yaklaşmış olur.

“Havadan yeryüzüne pek çok taş dökülüyor. Fakat küremizin genişliği ve özellikle dörtte üç kısmının denizlerden oluşmuş olması nedeniyle, düşen taşlardan çoğunu göremiyoruz. Bu taşların düşüşü resmen gerçekleşip ilk önce kaydedilen 1803 yılı Nisan’ının 26’ıncı günü Fransa’da Aigle’e düşendir ki, akademide birtakım bilimsel araştırmalara ve tartışmalara neden olmuştur. Paris’in botanik bahçesinde, düştükleri tarih ve yerler tespit edilerek kaydedilmiş seksenden fazla bu tür taş vardır.

“Cinayet işleyen her suçluyu cezalandırmak amacıyla gökten başına taş düşmesi gerekseydi, hiçbir memlekette cinayet mahkemeleri kurmaya gerek kalmazdı. Fakat maalesef gökten düşen taşların, yıldırımların cezalandırılmaları, hatta vücutlarının ortadan kaldırılmaları gerekenlere dokunmayıp da insandan, hayvandan birtakım masumları öldürdüğü görülüyor. Astronomi bilginlerinden Aragon’un bildirdiğine göre, 1674 yılında bir geminin güvertesine yanar hâldeki bir taş kütlesi düşerek tayfadan ikisini ezmiştir. Bu gök taşının o gemiye düştüğü saatte o iki gemiciden başka dünyada ezilmeye layık kim bilir ne kadar pislikler vardı. Gökten taş düşmesiyle ölümlerin ve yangınların olduğu kitaplarda yazılıdır.

“Bu taşlar nereden geliyor? Bu konuda birkaç eski teori var. Kürenin yanardağ kraterlerinden fırlayan taşların bu biçimde yere indiklerini düşünenler olmuştur. Bunlardan Ay’dan döküldüğünü söyleyenler de olmuş. Hakikatten daha çok hayale yakın olan böyle rivayetler yok değil... Fakat bu rivayetlerin içinde bilime ve akla uygun görülenleri, bunların uzayda bozulmuş, dağılmış diğer gezegenlerden gelme parçalar, döküntüler olduğu hakkındaki son varsayım ve kuramlardır. Demek ki, uzayda parçalanmış, dağılmış diğer dünya-

ların enkazları dolaşıyor. Bu dünyalarda bizimki gibi besbelli birçok canlılar yaşamışken, şimdi tuzla buz olmuş eski bir âlemin döküntüleri gibi yeni düştükleri yolu takip ederek dolaşıp duruyorlar. Bu parçalanmış âlemler kuyruklu yıldızlarla çarpışma sonucunda böyle dağıldılar. Bu türden bir tehlike kötü bir zan olarak küremiz için de düşünülebilir. Bu kırıntılar araştırılınca, bunlardan bazılarının bizim güneşimizin etrafında dönenlerin dışındaki dünyalardan geldiklerini düşündürecek izlere bile rastlanıyor. Acaba dünyaların ölümü nasıl olur? Yaşlarını doldurarak mı? Yoksa bunlardan henüz genç ve zinde iken başlarına gelen bir kaza sebebiyle ölenleri de var mı? Gelen kaza biliniyor mu? Hayatını sürdüren canlılardan hangilerinin öleceği vakit kesin olarak gösterilebilir? Şu içine düştüğümüz kötü duruma, insan hayatı içinde ömrünü tamamlayan kaç canlıya rastlıyoruz? Memleketimizde mezar taşlarına ölümlerin doğum tarihi de yazılmak âdet olsaydı, yetmiş, seksene varanların azlığını görerek üzüntümüz artardı. Hayat hesapsız can düşmanlarına durmadan karşı koymakla devam edilen çok nazik bir süreçtir. Hayat, hayatı yiyerek, yok ederek kalıcı oluyor. Biz yaşamak için diğer hayatları öldürüp yiyerek, onları hazmederek kendimize benzetiyoruz. Diğer hayatlar da aynı gayretle bizi yutmaya çalışıyorlar. Etten, kemikten yaratılmış şu aciz vücutlarımızın ne kadar zararlı, tehlikeli mikroplara yiyinti olmak eğilimi taşıdığını vücut makinesi dediğimiz ve bir saat gibi tıkr tıkr işleyen iç aletlerimizin ne kadar ufak arızalarla işlemiş olması tehlikesinde olduğunu bilsek, belki bir an ferah ferah nefes almaya bile korkardık. Her an durma tehlikesiyle karşı karşıya olan hayat makinesi dediğimiz şey, bereket versin ki nasıl işlediğinden haberimiz olmadan yürüyüp gidiyor. Kendinden zayıf olanı yutmak, doğanın kuralı olarak en küçük mikroplardan en büyük ve hatta en yüce yaratığa kadar geçerli... Topluluklar, hükümetler, devletler de böyle... Bir devlet adaletin, harfi harfine açıkça kefilî olmak için mahkemeler açıyor, kanunlar yapıyor. Komşusundan bir tavuk çalan bir fakiri, bir

açı cezalandırıyor. Kendinden küçük veya kuvvetsiz komşu bir hükümeti yutmak ve memlekette katmak hırsından, bu adaletsiz endişeden bir türlü nefsinin kurtaramıyor. İnsanların işlerindeki bu gariplik bazen o derecelere geliyor ki, insan hakla haksızlığın, adaletli bir iş görmekle hırsızlığın sınırlarının nerelerde başlayıp nerelerde bittiğini anlamaktan aciz kalıyor. Bu ana kadar gördüğümüz örneklere bakılırsa, hakkı kuvvetin doğurduğu anlaşılıyor. Kuvvetli olan haklı oluyor. O derece ki, acizlere, zayıflara hakkı en kuvvetli olan dağıtıyor. Kuvvetli olan haklı oluyor. Zayıf bir insan, kuvvetlinin fikrini hak olarak kabul etmek zorunda kaldıkça hürriyet ve adalet kurulmuş olmaz. O kuvveti mümkün olduğu ölçüde herkese dağıtmanın yolunu bulmalıdır!”

Kadının biri diğerinin kulağına eğilerek:

“Artık bu İrfan Bey de lakırtı bulamayıp kuvvetli Hakkı’yla zayıf Hakkı’yı anlatıyor.”

Diğeri:

“Muhallebici Hakkı’yı mı anlatıyor dedin?”

“Yok, yağlıkcı Osman’ı? Kulağın nerede kardeş? Dinle de, anla!”

“Aman, nesini anlayayım? Kuyruklu yıldız Güneş’in yâriymiş de bilmem kaç senede bir onu görmeye gidermiş! Yanına yaklaştıkça alev alırmış. Yok, saçlarını tarar döker de kırım kırım kırıtır, salım salım salınırmış. Bu lakırtıları kim çıkardı? Kuyruklu daha buraya gelmeden, onu âdeta başı açık bilmem neye benzettiler. Ben bilirim. Bunları yumurtlayan hep o badi badi Emeti Hanım’dır. Herkesin arkasından namusuna söz söyler.”

İrfan Bey devam ederek:

“Hanımlar, gürültü ediyorsunuz! Susmanızı rica ederim! İşte tamam, kuyruğuna geldik. Bu tür yıldızlar, bir baş ve bir kuyruktan oluşur. Baş, yıldızın çekirdek dedikleri en kesif

kısmıyla saçından oluşur. Bu saçın parlaklığı Güneş'e yaklaştıkça artar. Uzaklaştıkça söner. Kuyruğu da saç gibi uzadıkça yoğunluğu azalan birtakım gazlardan oluşur.”

Bir hanım:

“Kuyruğu gaz boyasında tülbent miymiş diyor?”

Bir diğeri:

“Ah, keşke papaziden⁵ olsaydı! Önümüzden geçerken makasla arşın arşın keserdik.”

Bir diğeri:

“Tül olsa daha çok işimize yaramaz mıydı?”

Bir diğer hanım:

“Biraz susunuz kardeşler de beyefendi ne diyor iyice anlayalım!” İrfan’a hitaben: “Sözüm ona, o keş herif, kimdir oğlum? Anlayamadım.”

İrfan şaşırarak:

“Keş herifi de şimdi nereden bulup çıkardınız?”

O hanım:

“Şimdi sen söyledin, civanım!”

İrfan Bey:

“Ben öyle bir şey söylemedim.”

Kız öğretmen okulundan çıkma bir kız, İrfan’a:

“Siz deminden yıldızın çekirdeği hakkında ‘en kesif’ sözünü kullanmadınız mıydı? İşte hanım teyzem keş herifi oradan yani çekirdekten çıkardı.”

O hanım:

“Aaa! Allah kuru iftiradan saklasın! Keş herifi dolaptan kim çıkardı? Üstüme iyilik sağlık...”

⁵ Bir çeşit ince, ipekli kumaş.

İrfan Bey gülerek:

“Dolap nerede? İçinden çıkan keş herif kim?”

O hanım:

“Bilmem, işte bu küçük hanıma sorunuz! Bunları hep o uyduruyor.”

İrfan Bey:

“Olmadık şeyler icat ederek sözlerimi anlaşılmaz bir hâle getirmeyiniz!”

O hanım:

“Evladım, siz de bize o lakırtıların ne demek olduklarını tane tane anlatınız!”

İrfan Bey:

“Keş herif değil, hanım! ‘En kesif’ dedim.”

O hanım:

“O ne demek olacak? Bize anlatınız!”

İrfan Bey:

“Nasıl anlatayım? Bir cismin atomları ne kadar sıkı sıkıya yapışık olursa, işte o madde de o kadar kesif, yoğun sayılır.”

O hanım:

Yanındakinin kulağına eğilerek yavaşça:

“Ay, işte sana bir cevahir daha yumurtladı!”

Öteki hanım:

“Bunların ne demek olduğunu sorsak, şimdi lakırtı yine uzar.”

Öteki hanım:

“Sorma! Sorma! Güya anlıyormuşsun gibi dinle! Kâtibin hanıma bak, nasıl anlıyormuş gibi dinliyor! Hiçbir sözünü

anlamadığından eminim. Zırlıttan benim başım tuttu. Bu konferans ne vakit bitecek bilmem! Geldiğime pişman oldum.”

İrfan devam ederek:

“Hanımlar, Halley Kuyruklu Yıldızı yetmiş beş sene süren uzaya doğru gök yolculuğunu yapıp Güneş’in yanına geçtikten sonra, bu sene mayısta bizim Dünyamıza kuyruğuyla sürtünerek çekilip gidecektir. Kuyruklunun başı bizden 23 milyon kilometre uzaklıktan geçecek. Kuyruğu bu miktardan uzunsa bize dokunacaktır. Kuyruğun uzunluğu hakkındaki söylenti de birbirinden farklı... Bunu 23’ten tutunuz da 100 milyon kilometreye kadar uzatanlar var. Kuyruğun içinden geçme ihtimalimiz hayli yüksekmış. Uzayın o sonsuzluğuna karşın 23 milyon kilometrelik bir uzaklık nedir? Hiç... Bu sonsuz genişlik içinde milyarlarca kilometrelik uzak mesafelerden yanımıza bu kadar sokulan bir serseri yıldızın biraz daha yaklaşması imkânsız sanılacak bir durum mudur? Uzmanlar arasında ileri sürülen fikirler arasında bir birlik yok. Her biri bir türlü söylüyor. Kuyruğun uzunluk ve neden yapıldığı hakkındaki bilgiler de birbirine uymuyor.

“Halley Yıldızı yetmiş beş sene önce yine böyle dünyamızın yörüngesini aşarak gelip geçtiği zaman, ilim bugünkü kadar ilerlemediğinden, o zaman bu yıldız hakkında bize fikir verecek notlar alınmadığına ne kadar üzülsek yeridir. Kuyruğun yapısı ve dokunduğu takdirde ne gibi etkileri olacağına dair şu anda hemen hemen hayali söylentiler dışında hiçbir fikrimiz yok. Yıldız görünmeye başladıktan sonra ışık tahlili yapılacağı ve ondan sonra bilgi verileceği söyleniyor. Bu durum aynen bürümcükler giymiş bir kadının bir alevle temastan sonra ateşin içeriği ve yapısı hakkında bilgi vermek istemesine benzemez mi? Tehlikenin şiddetinin derecesi anlaşıldıktan sonra ne yapacağız? Tehlikenin büyüklüğüne göre, oksijenle doldurulmuş mahzenlere saklanmak gibi korunma çareleri ne kadar gülünç kalıyor!

“Farz ediniz ki, bu dünya, hacmi bakımından bir portakaldır. Biz de üzerinde mikroskobik canlılarız. Bu portakalı ya zehirli bir hava içine yahut kızgın bir fırına atıyorlar. Biz, yeryüzündeki bütün bu canlılar, temizlemek için aleve tutulan bir pilicin hafif tüylerinden daha çok ütüleniriz. Bütün astronomlar, bütün gök bilginleri, yani bütün bilim adamları rasathaneleriyle, alet ve cihazlarıyla bir saniyede yok olurlar. Ne ilmi kalır, ne cahili, ne zekisi, ne akılsızı... Her zor meselede kendi cinsinden olanların zararına, yalnız kendilerini kurtarmaya uğraşan akıllılar da akılsızlar da birden yok olurlar. Artık yaltaklanma, ikiyüzlülük, iltimas, hile gibi fitnelik ve para kuvveti gibi insanların nasipli kısmına ait olan üstünlükleri ilk defa geçersiz olur. Bütün hayırsever büyük insanların, filozofların, sosyalistlerin insanların refahı ve mutluluğu için kurmak istedikleri eşitlik sistemi, işte o saniyede ilk ve son kez olarak başarılı olur.

Hanımlar, sizin kendinize ait birtakım rüya tabirleriniz vardır! Mesela Arap atı tez haberdır. Ölü diriyi getirir, derisiniz. İşte buna benzer birçok yorumda bulunursunuz. Bu kuyruklu yıldız meselesiyle ilgilenmeye başlayalı sinirlerim biraz bozuldu. Geceleri rahat uyuyamıyor, tuhaf tuhaf, sıkıntılı rüyalar görüyorum. Bu ufak heyecanımdan dolayı beni korkaklıkla, yufka yüreklilikle suçlamayınız! Avrupa’da, bize sırasına göre hayatını feda etme dersleri veren o kıta medeniyetinde bile korkudan intiharlar başlamış olduğunu gazetelerde okuduk. Avrupalıların kendinden emin, cesur insanları, korkuyla âdeta alay ederler. En büyük tehlikeleri hiçe sayarlar. Kutup seyahatleri ve şu son senelerde baloncuların, uçakçıların gösterdikleri akıl almaz atılganlıklar buna örnek olabilir. Kutupların ebedî buzları ne çok kâşife kefen oldu! Hareketli, tenteli bir tahtaboşa benzeyen uçakların başarıyla döneceği şüpheli pervaneleriyle, hayatlarını feda pahasına göklere çıkan kimselerin şu hareketleri en fazla hayret verecek olan cesaret örneklerindendir, değil mi? Bunlardan kaç tanesi de kazaya uğradı, hayatını kaybetti. Bu müthiş son bile

diğer meslektaşlarının cesaretini kırmıyor. Bu eksik, bu tehlikeli hava araçlarıyla yine göklere çıkan çıkana...

“Bu cesur Avrupalıların içinde bile kuyruklunun ismini duydukça titreme geçirenler olduktan sonra, benim de şu ufak heyecanımı bağışlarsınız zannederim. Evet, bu tesiryle birbiri ardına gördüğüm rüyalar şurada size özellikle aktarılmaya layıktır. Bakalım bunları nasıl yorumlayacaksınız?”

Her taraftan:

“Hayırdır inşallah! Hayırdır inşallah!”

“Meğerse isteğimin tamamı duyuldu.”

Emeti Hanım, kendince kısa bir iki dua okuduktan sonra sordu:

“Oğlum, bu rüyaları gördüğün gecenin sabahı pencereden gökyüzüne bakıp da üç defa ‘Bir rüya gördüm maşallah! Hayırdır inşallah!’ dedin mi?”

İrfan Bey:

“Ne yalan söyleyeyim, böyle dediğimi pek hatırlamıyorum.”

Emeti Hanım:

“Ah, şimdiki gençler, ah! Ne su içerken besmele çekersiniz, ne sofradan kalkarken ‘ya Rabbi şükür’ dersiniz! Bu kadar çene çalmaktan çekiniyorsunuz da o mübarek iki kelimeyi ağzınıza almaya neden üşeniyorsunuz? Boşuna değil, her şeyden bet bereket kalktı. Kulluğumuzu bilmediğimizden türlü belaya uğruyoruz. Hep kendi günahımız, kusurumuz... Buyurunuz bakalım! İşte kuyruklu geliyor! Şimdi ne yapacağız?”

Emeti Hanım’ın bu şikâyetine birçok taraftan karşılık geldi. Birkaç çocuk ağlaması da yatıştıktan sonra İrfan Bey yine başladı:

“Şimdi size anlatacağım şeyler rüyadan ibaretse de bu rüyaları son zamanlarda kuyruklu yıldızlar hakkında okuduğum ilim eserlerinin aklımda kalan tesirleri gördüğümünden, geçmesini korka korka beklediğimiz gök olaylarının şu anlattıklarımla alakalı olması uzak bir ihtimal değildir. Fakat herhâlde korkup telaşlanmamanızı rica ederim! Çünkü bir kuyruklu yıldızın dünyaya çarpması, kıyamet kopması demektir. Kıyamet nedir? Nasrettin Hoca’nın ‘Bacı ölürse küçük kıyamet, ben ölürsem büyük kıyamet’ dediği gibi, her ferdin ölümü kendisi için kıyamet demektir. Bundan dolayı hepimiz için ölüm kaçınılmaz olduğundan Halley’in bu defaki dokunma tehlikesinden korkmakla ne ölümden ne de kıyametten sonsuza kadar kurtulmuş sayılmayacağımıza göre, birkaç sene sonra gerçekleşecek bir olaydan sanki bu gün olacakmış gibi korkmak akla ve mantığa uygun değildir.”

Hanımın biri:

“Aa... Nasıl korkup telaş etmeyelim evladım! Can, her şeyden kıymetli...”

İrfan Bey:

“Evet, haklısınız. Can, her şeyden kıymetlidir. Fakat buna karşılık bizde bir atasözü daha var: ‘Herkesen gelen düğün bayramdır’ derler.”

Diğer hanım:

“Aman, böyle bayram eksik olsun!”

İrfan Bey:

“Olayın önemini akılla ölçüp biçebilecek olanların kalplerinde bir tür endişe var. Bunu inkâr edemem. Geçen akşam bu merakla birkaç gazeteyle bir iki kitabın bazı sayfalarını gözden geçirdikten sonra döşeğime uzandım. Zihnimde hep o... Halley... Ateşli silahlardan fırlamış gülleleri kaplumbağa yürüyüşü gibi bırakacak bir hızla bize yaklaşıyor. Dalmışım. Ama rüyada olduğumu tabii bilmiyorum. Her şeyi uyanık za-

manımdaki berraklıkla görüyorum. Çamlıca gibi yüksek bir noktadayım. Bütün İstanbul sınırlarıyla, Haliç'iyle, tepeleri, çukurlarıyla, penceremin hemen kuş bakışıyla denebilecek bir kavrayışla küçümseyerek bakan bakışı altında... Bahar, her tarafa beyaz papatyalarla sarılı, pembeli kır çiçekleriyle işlenmiş desenlerini sermiş... Ekili tarlalar zümrüt gibi dalgalanan birer göl hâlini almış... Yer yer ağaçlar, yeni açılmış yapraklarıyla taptaze... Göz bu cennet manzarasına dalarken, geniz baharın cana can katan kokularını teneffüs ediyor. Kulak, o yeşil, o çiçekli kürsülerden gelen kuş ötüşleriyle neşe içinde kalıyor. Bahar güneşinin serpmeye altın işlediği parıltılar içindeki o lacivert, geniş denizlere baktım. Kendi kendime 'Ya Rabbi,' dedim, 'Cennet görünümünü almış bu yeryüzü, bir yıldızın zehirli kuyruğuyla zehirlenecek ve canlılık sönecek, bu güller solacak, bu bülbüllerin sonsuza dek susacak mı? Şimdi bu doğal sahnelerin, dekorların arasındaki yeşil yuvalarında gizlenmiş, yemin tazelemekle uğraşan âşıkları birbirinin vefalı kucağında sonsuz uykuya dalıp kalacaklar mı?' O esnada hizmetçim elinde bir demet gazeteyle odaya girdi. Gazeteleri masanın üzerine bıraktı. Zavallının benzi pek uçuk ve elleri titriyordu. Üzüntüsünün nedenini sordum: 'Avrupa'dan gelen haberler pek fenaymış. Her taraf matem hâlinde... Herkes gazeteleri okuyup birbirine anlatarak ağlaşıyor' cevabını verdi.

"Dışarı çıkmasını işaret ettim. Titrek elimle gazetenin birine uzandım. Birinci sütun şöyle başlıyordu:

'Halley'in görüldüğü günden beri yapılan gözlemler ve ışık tahlilleri çok endişe verici neticeler gösteriyor. Kuyruğu oluşturan gazlar içinde siyanür miktarı tahminden fazladır. Siyanür renksiz, ağır kokulu, zehirli, öldürücü bir gaz olmakla beraber hava içinde kıpkırmızı bir alevle ateş alabileceğinden Dünya'ya değmesi tehlikelidir. Dünya'daki atmosferle kuyruk gazlarının karışması durumunda, zehirlenmeye zaman kalmadan Dünya alevlere gömülecektir. Bu ateşlenmeyi

yapacak sebepler pek çoktur. Bugüne kadar her işimizde bize kılavuz olan ikiyüzlülüğü, boş avuntuları bırakarak gelişini anı anına bize haber veren ölüme yiğitçe kollarımızı açalım! Ne evlat anasına babasına, ne ana baba evlatlarına, ne hiçbir sevgili ağlamaya vakit bulamayacak! Hep bir anda 'Kün fe yekûn' olacağız. Bunca yiğitlik, kahramanlıklar ve insanı hayrete düşüren dahice eserlerin sahipleri de korkaklar, katiller, zalimler ve tahrip edenlerle beraber mahvolacaklardır. Bu milyarlarca mensubu bulunan dünyanın eşsiz güzelliklerinin, bunca fen ve sanat hazinelerinin matemini tutmak için tek bir canlı bile kalmayacak. Çekim kanunlarını, fizik, kimya kurallarını belirleyen ve bunca teoriler ortaya koyan bilginlerin büyük çalışmaları hep bu feci sona sürüklenmek için miydi? Bugün dünyamız çaresi olmayan bir hastalığa, bir hasta gibi ölüme mahkûmdur. En âlim, en bilgili, en çalışkan evladı başucunda ümitsizlik içinde ağlıyor. Felaketin ağırlığı, büyüklüğü karşısında insan gücü o kadar küçük, o kadar aciz kalıyor ki, bunu anlatmak için bir ölçü aramak, bir karşılaştırma yapmak bile çocukluk olur.

"Ey bu dünyanın seçkin evladı olan edipler, şairler! Bunca duygunun külünü kıyamet rüzgârları nereye savuracak? Şefkatli anneniz için yazacağınız mersiyeği hangi elin tesirine terk edeceksiniz? Bu kadar medeniyet eserlerinin mezarı olan bu dünyaya göklerdeki meleklerden birer Fatiha armağan etmelerini rica için kim bu mezar taşı kitabesini yazacak? "

"Gazetenin baş sütunları bu yolda ümitsizce, karamsar, kötümser sözlerle doluydu. Haber köşesine geçtim de dehşetim büsbütün arttı. Şöyle yazıyordu:

'Dünyanın felaketi uzmanlar tarafından bilimsel esaslara göre kesinleştirildikten sonra herkesteki heyecan son dereceyi buldu. Korkudan intiharlar başladı. Cinnet geçirenlerin sayısı inanılmaz noktalara ulaştı. Mevcut tımarhaneler sürü sürü gelen hastaları almaya yetmediğinden, büyük hükümet dairelerinden birkaçının tımarhane yapılması düşünülmekte-

dir. Her devletin meclisi halk üzerindeki idare gücünü sonuna kadar kullanmaya karar vermiştir.

Mahkemelere gelen davaların şekilleri eldeki kanunlara uygulanamayacak derecede gariplik gösterdiğinden, hâkimler karar vermekte büyük zorluk çekiyorlar.

Anarşistler, çoğunluğun bu heyecan ve matemine karşı yalnız korkusuz değil, âdeta memnun, neşeli görünüyorlar. Hayatla ölüme sembol siyahlı beyazlı bayraklarını açıp ölümlü karşılamak için hazırladıkları marşı heybetli bir makamla söyleye söyleye sokakları dolaşıyorlar. İlk mısralar şunlardır:

Kuyrukludur hocamız

Kuruluyor loncamız

Haydi yakalayınız!

Patlayacak bombamız...

“Bunlara benzer birçok ayrıntıyı daha okuduktan sonra uyandım. Kendimi döşeğimde kan ter içinde buldum. Bu gördüğüm rüyayı zihnimde kaybolmadan hepsini bir kâğıda kaydettim.”

Birkaç akşam sonra kendimi yine aynı yüksek yerde, Çamlıca'da buldum. Yine o yeşillik, yine o güzellik, yine o güller, yine o bülbüller... Fakat bu defa o ilk manzaradan fazla bir şey vardı. Işıklar saçan, başı göklerde, şimşek çakan olağanüstü büyüklükte bir cisim, ışıklı bir tüyün yelpaze gibi açılmış ucu etrafa parlak gölgeler saçarak Marmara'nın sularına sarkmıştı. Göklerin o pırlantalarla süslü mücevheri bir benzerinin de denizin durgun lacivert yüzeyinde yansıdığını gördüm.

Uşağım yine bir demet gazeteyle odaya girdi. Zavallı kordudan ağlıyordu:

“Ne var?” dedim.

“Efendim, kıyamete bir şey kalmamış. Alınız, okuyunuz!” diye cevap verdi.

Gazetelerden birini açtım. Gözüme ilişen ilk korkunç haber şu oldu:

“Bu gece yarısından iki saat sonra yerküre ‘Halley’in kuyruğuna karışacaktır.”

Saatime baktım: Henüz sabah yediydi. Olayın gerçekleşmesine daha on dokuz saat kadar vardı. Uşağım odadan çıkıyor, ağzı açık bir yüzle dikilmiş, karşımda duruyordu. Sordum:

“Niye gitmiyorsun?”

“Meraktan ölüyorum, efendim! Allah aşkına bilgi veriniz!

Yazılan şeyleri herkes bir türlü anlatıyor. Sizin de fikrinizi anlamak isterim.”

Okudum. Rusya’dan telgraf:

“Kafkasya’nın güney taraflarına yağmur gibi gökten taşlar dökülüyor. ‘Bolid’lerin bazıları birer dünya denecek kadar büyük.. Bunların düşmesiyle yer kabuğunda büyük gedikler, yarıklar açıldı. Bakü taraflarında açılan maden kaynaklarının yarıklarında petrol, petrol yağları, Hazar Denizi’nin oraya bakan yüzünde şimdiden birkaç santim kalınlık oluştu. Bir tutuşmadan çok korkuluyor.”

Bir saat sonra diğer bir telgraf:

“Patlama oldu. Koca Hazar Denizi kırmızı isli bir alev çıkaran çanak biçiminde bir maytap hâline geldi. Bu büyük yangının bize komşu gezegenlerden bile görülebileceğine uzmanlar kesin gözüyle bakıyor. Denizde gemiler bu alevlerin ortasında çıra gibi yanıyor. Boğucu, kızgın bir duman her tarafı kapladı. Aynı denizin sahillerinde oturan halk Karadeniz’e ve güneybatıya doğru kaçmaya çalışıyor. Gökleri kaplayan kanlı alev bulutları en uzak mesafeden görülüyor.”

Rusya’dan üçüncü telgraf:

“Bu müthiş deniz yangını Kör ırmağı yoluyla içirilere yayılarak Suvanga Gölü’yle ortak bir akış kazandı. Her taraftan patlayan kaynaklardan petrol yağı, korkunç alev sütunları şeklinde gökyüzünü yalıyor.”

Dördüncü telgraf:

“Yangın düşünülmeyecek bir şekilde genişliyor. Yelisa ve Topol, Erivan şehirleri ateş içindedir. Yangın kuzeyde Aleksandrapol ve batıda Kars’a doğru hızlı bir şekilde ilerliyor.”

Beşinci telgraf:

“Yangın güneyde Tebriz’i, batıda Trabzon’u buldu. Manzaranın korkunçluğu doğal afetlerin hiçbirisiyle kıyaslanamaz.

En korkunç depremler, yıkım gücü bakımından buna oranla hiç sayılır.”

Bu haberleri açık açık okuduğumda, hizmetçi karşımda tiril tiril titriyordu.

“Niye titriyorsun, Bekir?” dedim.

Korkudan sararmış yanakları üzerine akan gözyaşlarını silerek cevap verdi:

“Samsun’da hısım, akraba var. Yangının oraya gelmesine bir şey kalmamış. Ya bu gece Karadeniz tutuşursa ne yaparız efendim?”

Bekir’i teselli etmek için bir iki söz ararken dışarıda bir gürültüdür koptu:

“Avrupa’dan şimdi gelen telgraf.. Telgraf.. Telgraf.. İki saate kadar denizlerin taşacağını, dünyanın batacağını yazıyor bu telgraf...” şeklindeki çığlıklar her tarafı çınlatmaya başladı. Bekir hemen koştu. Bir dakika sonra elinde bir kâğıt parçasıyla geldi. Kâğıdı aldım. İşte içindekiler:

Sabahın telgraf ilavesi... Londra, 18 Mayıs...

“Hayli zamandır kuyruklu yıldızın etrafında oluşan uydu yörüngesinden çıkarak tutuldu. Baş dönmesi verecek gibi bir hızla üzerimize geliyor. Halley’in bize gönderdiği bu korkunç öncü, kuyruğun temasıyla yapacağı tahmin edilen zararları hiç yok derecesinde bırakacak, küremizde çok büyük tehlikelere neden olacaktır. Halley’in bu müjdecisi 3856 kilometre çapında olduğundan, Ay’dan 377 kilometre kadar büyüktür. Bolid bir gök taşı değil, âdeta koca bir âlem demektir. Yapısının sert olduğu söyleniyor. Avrupa gök bilimcilerince buna ‘Büyük Bela’ adı verildi. Çünkü üzerimize düşüşünden önce Ay’la dehşetli bir karambol yapmaları durumundan söz ediliyordu. Düşmeden önce Dünya’nın yörüngesiyle aralarında böyle bir çatışma olsa, bu iki âlemin ateş parçası hâlinde dağılacak şiddetli enkazından birer mermi kesilerek dünyamızı benzeri görülmemiş göksel bir bombardımana tutar.

Bu mermilerin etkisine karşılık en son sistem kaleler ve siperler, Krup topu güllerine karşı tutulan sigara kâğıdına benzer kalır.

Müthiş Bela Ay'la çarpışmadan üzerimize düşse, küremizin büyüklüğü açısından bir elmanın üzerine bir fındığın çarpmasına benzer."

Müthiş Bela'ya dair ikinci telgraf: 18 Mayıs...

"Uzmanlar tarafından Müthiş Bela'nın ne kadar sürede düştüğü kesin olarak belirlendi. Ay'la çarpışmasında olay çıkmayacaktır. Çünkü Bela'nın Ay'ın yörüngesini geçeli dört günden fazla olduğu hesaplanmıştır. Ay'ın Dünya'ya olan uzaklığı 96.000 fersah, daha doğrusu 96.109 ile 90.833 fersah arasında değişir. Buradan Ay'a bir telgraf çekilmek mümkün olsa, bir buçuk saniyede ulaşır. Barutla atılan bir top mermisi oraya dokuz günde düşer. Küremizden hareket edecek bir ekspres tren, 8 ay 29 günde aydaki istasyona varır. Ay'ı yörüngesi üzerinde durdurmak mümkün olsa, 3 gün 19 saat 55 dakika da yeryüzüne düşer. Müthiş Bela'nın ay yörüngesi hizasındaki hareketinin epeyce yavaşlaması ve sonradan hızını arttırması, hacim ve büyüklük bakımından da birbirine yakın olması sebebiyle bu büyük olayın bugün öğleden sonra saat 3'ü 46 dakika 17 saniye geçte meydana geleceği haber veriliyor."

Cidden başıma bir dönme geldi. Meydana gelecek felaketin dehşetini düşünmek için elimi gözlerime tutarak düşünceli bir hâlde kaldım. Karşımda Bekir'in de saniyeden saniyeye benzi daha fazla atıyordu. Namaza durur gibi ellerini göğsü üzerine kavuşturarak:

"Beyefendi, kıyamet kopacağını anladım. Kaç saat sonra öleceğiz? Abdest alıp hazırlanalım!" dedi.

Yine saate baktım. Alafranga yediyi yirmi geçiyor. Hesapladım. Müthiş Bela'nın dünyaya düşmesine 9 saat 26 dakika 17 saniye kalmış olduğunu söyleyince ağlayarak:

“Helalleşmek gereken birçok kimseler var. Şimdi ben onları nerede bulayım? Çoluk çocuğuma da hasret gideceğim!” diye yanıp yakılan Bekir’e:

“Sus, zihnimi karıştıрма!” dedim. Alt taraftaki heyecanlı bilgiyi okumaya devam ettim:

“Düşmenin yönü, Atlantik Denizi’nin doğuda Afrika ve Avrupa, kuzeyde İzlanda Grönland, batıda Kuzey Amerika’nın güney kısmı ve Güney Amerika’nın kuzey kısmı ve güneyde Sen George ile Gine arasında oluşan deniz bölgesine doğrudur. Değme noktası hemen Seratan sınırının üzerinde bulunacaktır.

Uzunlamasına bir kutuptan diğerine uzanan Atlantik’in genişliği 3500 ile 6700 kilometre arasında değişir. Çapı 3852 kilometre olmasına bakılarak kutuplar arası iki eşit kısma ayrılmış olsa da Müthiş Bela, yukarıda belirttiğimiz Atlantik bölgesinin içinde yuvasına geçirilen bir yüzük taşı gibi gelip oturacaktır.

Bu korkunç çarpmayı işitecek olan beyinler birer bomba gibi patlar ve dağılır. Bu gök güllesinin önünden tutuşarak kaçır. Havanın sıcaklığından, daraltmasından zaten oralarında sağ kalan olmaz ki bu patırtıyı duymaya vakit kalsın...

Atlantik Denizi’nin en derin yerleri 8340 metre ve Müthiş Bela’nın çapıysa 3852 olduğundan, suya girecek yay kısmının uzunluğu 3.802.000 metrede ancak 8340 rakamını gösterecektir ki; bu oran içerisinde sekiz-dokuz milimetre kalınlığında su bulunan bir havuza, 3852 milimetre yani 3 metre, 8 desimetre, 5 santimetre, 2 milimetre yuvarlak bir cisim atmakla gösterilebilir. Fakat bir varsayım olarak bu çarpmanın sonundaki düşüş anında okyanus suları göğe öyle bir fışkıracaktır ki, hava tabakasında 60 kilometreyi bularak bütün sahilleri yüzlerce kilometre içerilere kadar bir deniz hâline getirecektir. Bu büyük şelalenin üzerine düşeceği kıtalarda ne bir insan kalacak, ne de memleketlerden bir iz... Kudurmuş bir deniz her şeyi silip süpürüp yutacak. Batı Avrupa en

fazla hasara uğrayacak yerler arasında bulunuyor. İspanya, Fransa, İngiltere, İtalya ta Rusya'ya kadar bu memleketin hepsi su içinde kalacak, Akdeniz 'le Marmara, Karadeniz birleşerek bir deniz hâlini alacaktır."

Bu satırları okuyunca benim de vücudumu hafif bir titreme kapladı. Dudaklarımın titrediğini gören Bekir sordu:

“Artık bu dünyadan ümit yok mu? Kesin batacak mıyız?”

“Dünyanın her tarafı batmayacak. Fakat buralarda müthiş bir tufan olacak, her tarafı sular kaplayarak İstanbul deniz altında kalacakmış.”

“Öyleyse beyefendi, niye duruyoruz? Dünyanın batmayacak bir yerlerine kaçalım!”

“Onu ben de düşündüm ama mümkün değil, Bekir!”

“Neden beyefendi, neden?”

“Çünkü Atlantik Denizi'nin bu saldırısından oluşacak korkunç fırtınalardan kurtulabilmek için Avustralya'ya, hiç olmazsa Uzakdoğu'ya kaçmak gerekiyor. Oralarının buraya ne kadar günlük yol olduğunu bilmiyor musun? Hâlbuki firar edebilmek için önümüzde dokuz saatten fazla bir zaman yok. Bu süre içinde insan İzmir'e bile gidemez.”

Bekir iki çenesi birbirine çarparak:

“Öyleyse ne yapacağız, efendim?”

“Ne yapılır? İki elimizi kavuşturup, boynumuzu bükerek felaketin gelmesini bekleyeceğiz. Başka çare var mı?”

“Aman efendim, durmayalım! Haydarpaşa'dan trene binip hiç olmazsa, hiç olmazsa Eskişehir'e, Konya'ya doğru kaçalım. Oraları denizden uzaktır. Belki kurtuluruz.”

Bekir'in bu acemice fikrine karşı acı acı güldüm. O zavallının düşüncesinde Uzakdoğu'yla Konya'nın pek farkı yoktu.

Bekir'e telaşlanmamasını söylemeye gerek duyarak dedim ki:

“Telaş etme! İçeride kadınlar bir şey duymasınlar. Ne felaket olacaksa birdenbire olsun bitsin! Hepimiz bir anda ölüyoruz gider. Keşke bizim de bir şeyden haberimiz olmasaydı! Şimdi bu üzüntüyü, bu çarpıntıyı çekmezdik.”

Bekir ağlayarak:

“Beyefendi, ben ölmeye öyle kolay kolay razı olmam. Elbette düşünüp bunun bir çaresini bulmaya çalışacağım.”

“Haydi, defol karşımdan, aptal herif! Bu kadar âlimlerin, bu kadar hükümdarların, bu kadar milyonerlerin kurtuluş yolu bulamadıkları bir afete karşı sen ne çare bulacaksın?”

“Efendim, böyle tehlikeli zamanlarda hayat korkusuyla en aptal kimseler bile Eflatun kesilir. Elbette ben de kendi kafama göre bir yol keşfederim.”

Gözlerini bana dikip parmaklarının ucuyla acele acele birkaç defa ensesini kaşıyarak:

“Beyefendi, aklıma uygun bir önlem geldi.”

“Nedir?”

“Mesela bahçeye büyük bir sandal hazırlasak! Buraları su bastığı zaman içine girer otururuz. Fena mı olur? Bu sayede ölümden bir adım kaçmış oluruz.”

“Bekir, böyle yüksek yerler su altında kalacağına göre kim bilir ne tufanlar, ne fırtınalar kopacak? Hiçbir sandal parçasıyla o kıyametten kurtulmak mümkün olur mu?”

“Beyefendi, böyle bir önlem alsak, bize bir faydası olmazsa bir zararı da dokunmaz. Beş on lirayı sokağa atmış oluruz. Zaten birkaç saate kadar bütün varımızı bırakıp yok olacak değil miyiz? Hiç olmazsa bu hazırlık bize ufak bir teselli olur. Kalbimize biraz kuvvet verir.”

Bekir’e istediği parayı vererek:

“Haydi, git bir sandal al! Fakat şimdi herkes bizim gibi düşünmeye, yani bu biçimde kendini kurtarmaya hazırlanıyorsa, sen aşağıda sandal değil a, bir kırık tekne bile bulamazsın!”

“Bizim toplum böyle şeylerde çarçabuk aklını başına toplayamaz. Onlar son noktaya gelmedikçe yani sular yangın kulesine kadar varmadıkça, kayık, sandal elde etmeyi düşünemezler. Her şeyde, her şeyde yumurta kapıya geldikten sonra çare ararlar. Bazı Hıdırellez günlerinde arabalar üç dört mecidiyeye mesireye giderken tutmayıp da iki liraya çıktıktan sonra kiralayanları bilmez miyim? Odunun çekisi yirmi kuruşken almazlar da karlar yağdıktan, otuz beşi geçtikten sonra alırlar. Kömür de öyle, soğan da öyle, her şey öyle...”

“Bekir, boşuna telaş ediyorsun! Bu Müthiş Bela felaketinden kurtulacağımızı farz etsek bile arkasından dokuz, on saat sonra Halley’in kuyruğu belası var.”

“Beyefendi, elbette ona da bir çare düşünürüz. Böyle büyük felaket zamanlarında en okumuş, en akıllı adamların bilgileri bir para etmez de benim gibi en cahil adamlar ne işler becerirler!”

“Haydi, haydi, git! Sandal mı alacaksın? Mavna mı? Ne alacaksan al!”

Bekir çıktı. Gazetenin alt tarafını okumaya giriştim. Müthiş Bela’nın düşerken Dünyamızın yörüngesini değiştireceği ihtimalinden, buna dair bir türlü teoriden söz ediliyordu. Ne dereceye kadar gerçeğe uygun olduğu şüpheli, bu ucu bucağı gelmez sözleri okudukça, en bilgili kişilerin böyle nazik anlamda birer ahmak kesilecekleri hakkındaki Bekir’in fikrini kabullenesim geldi. Sade fen adına birçok lakırtı söyleniyordu. Fakat Bekir’in bir sandal hazırlaması türünden en ufak bir kurtuluş çaresi tavsiyesi olsun, görüp okuyamadım.

Müthiş Bela, Atlantik Denizi'nin o haber verilen kısmına düşüp oturduktan, bu çarpışmanın oluşturacağı tufanları, afetleri geçirdikten sonra, bu dünyada sağ kalan insanlar ne harikalar, ne gariplikler görecekler, bilim ne büyük bir fayda elde edecekti! Çünkü bu yaşadığımız âlemin üzerine başka bir âlem eklenmiş olacaktı. Kaplarına sığmayan bu şimdiki zaman insanları, bu yeni dünyanın üzerine çıkmak için kim bilir ne gibi havalanma araçları icat edeceklerdi! Önce balonlarla, uçaklarla çıkılacak, yavaş yavaş dişli trenler yapılacak, 3852 kilometrelik bir yüksekliğe çıkılacaktı. Dünyamızın son hava tabakalarından sonra Müthiş Bela'nın yukarılarında temiz hava yoksa, bu Yeni Dünya seyyahları denizlerin altında çalışan işçilerin giydikleri gibi, skafander dedikleri o koca kafalı, o camdan gözlü elbiselere girip kendilerine aşağıdan hortumlarla hava verile verile öyle yukarıya çıkacaklardı.

Bizimkine katılacak bu dünyada güzel iklimler, kıymetli madenler keşfedildiği takdirde uluslar arasında yine senin-benim kavgaları çıkarak, ne savaşlar olacak, yine ne kanlar dökülecekti! Şu Eski Dünya'yı aralarında bir türlü adil bir şekilde paylaşamayan insanlar, bu yenisi için büsbütün çıldıracaklardı. Yahut Müthiş Bela'da bulunuyorsa dünyalarına, vatanlarına saldıran eski dünya adamlarını içeri sokmamak için şiddetli savunmada bulunacaklardı.

Bundan dolayı diğer bir bilginin savaş yöntemleri arkadaşlarını öldürmek isteğiyle icat ettikleri yok edici aletleri görülecek ve her devletin savaş komutanları bu yeni savaştan örnek alınacak önemleri noktaları bularak savaş kitaplarına kayıt düşeceklerdir.

Bu Yeni Dünyalılar kazanacak durumdaysalar, o zaman bütün Avrupa vaktiyle Roma'nın barbar istilasına uğramasından daha şiddetli bir afet yaşayacağından, artık Avrupa devletleri arasında üçlü, ikili birlikler türünden önlemler gereksiz görülerek belalılara karşı koyabilmek için bütün devletler; Fransızlarla, Almanlar, İngilizlerle Ruslar hep birliğe

ve Balkan hükümetleri birleşerek kardeşçe harekete mecbur kalacaklar. Avrupa siyasetinde ilk ve belki de son defa olarak huzurun birleşmede olacağı, gerçeği hilesizce kabul edilmek harikası görülecekti.

İrfan Bey, hayli uzayan konferansını burada kesti. Çünkü konunun sonlarına doğru hanımların çoğu bir şey anlamayarak uyuya kalmışlar, oradan buradan ufak çocuklar vızıldamaya başlamışlardı. Uyuşanların, dalanların uykularını açmak, dinleyenlerin yorgunluklarını gidermek için hanımlara kahveler, çaylar, bisküviler, pastalar, şekerlemeler dağıtılmıştı. Yine çeneler açıldı. Sofanın içi uğultuyla doldu. Kadınlar için sessizlik yorgunluk, söylemekse dinlenmek demektir.

İrfan Bey'in kadınların ruh hallerine dair geniş bir bilgisi vardı. Daha yedi sekiz yaşında bir çocukken annesiyle birlikte mahalle camisine vaaz dinlemeye gittikleri vakit vaiz efendi mesela Hz. Yusuf'u anlatır; fakat menkıbeyi tamamlamaz, Hz. Yusuf'u kuyuda bırakırdı. Mesela vaaz Aksaray'da Kara Hamdi Camii Şerifi'nde kuşluk vakti veriliyorsa, hikâyeyi öğleden sonra İyciler Camii'nde anlatacağını belirterek kürsüden inerdi. Konu pek meraklı bir noktada bırakıldığı için bütün o kadın cemaati şeyh efendinin arkasından ayrılmaz, diğer camiye kadar giderlerdi.

İrfan Bey bu durumu bildiğinden, o kahve, çay, şerbet sohbeti sırasında hanımlardan her birinin öğrendiğini anladığı ölçüde diğerine doya doya aktarması için konferansa uzun bir süre ara verdi. Kadınlar birbirlerine neler söylemiyorlardı, neler! Müthiş Bela'nın adını hemen 'Koca Bela' koydular. Bu belanın Dünyamıza ayın son çarşambasında çarpacağını keşfe kadar vardılar. Kimi bunun önce Yedikule'ye düşeceğini, kimi Anadolu Hisar'ına çarpacağını, kimi Kalpakçılarbaşına ineceğini söylüyordu.

İrfan, kadınların çıkardığı hükümlere, bu coşkunluklarına bol bol izin verdikten sonra der ki:

“Hanımefendiler! Affedersiniz, iyice başınızı ağrıttım. Bu gün bu kadar yeter! Bir hafta sonra gelerseniz, bir ikinci konferansta rüyamın yani konunun devamını tamamen anlatacağım: Müthiş Bela’nın dünyaya nasıl çarptığını, İstanbul’un ne suretle sular altında kalacağını, Dünya’nın Halley’in kuyruğu içinden geçerken ne gibi acı olaylara sebep olduğunu mükemmel bir biçimde anlatacağım. Hem artık kuyruklu yıldız bütün ayrıntılarıyla bilinmekte olduğundan, bir hafta içinde bununla ilgili önemli bilgiler Avrupa’dan gelecek kitap ve gazetelerde broşürler yardımıyla bizi iyice aydınlatacaktır. Bir hafta sonra bu konuyla ilgili sözlerimizin arasındaki belirsizliklerin azalıp bildiklerimizin çoğalacağını umarım.”

Bir hafta sonra verilecek konferansta yine hep beraber bulunma kararıyla o gün hanımlar dağılırlar.

Birkaç gün geçer. İrfan kalemde oturmaktayken odacı gelir. Dışarıda siyah çarşafı, yüzü peçeli bir kadının kendisini görmek istediğini haber verir. İrfan hayretle odadan çıkar. Gerçekten koridorun loşluğu içinde sımsıkı örtülü fakat temiz kıyafetli bir hanımın durduğunu görür. Ziyaret sebebini sorar. Kadın cevap olarak bir zarf uzatır. Bir şey söylemeden döner gider. İrfan'ın merakı artar. Bir köşeye çekilir. Zarfı yırtar. İçinden şu mektup çıkar.

“Beyefendi!

Kuyruğu içinde Mayıs'ın 5'inci gününün sonu ve 6'ıncı Perşembe sabahı geçeceği haber verilen Halley Yıldızı beni meraktan öldürüyor. Fakat bu merakımı sırf büyük bir korku eseri zannetmeyiniz! Nasıl olacak? İşte bunu görmek istiyorum. Kalbimde bir korku çarpıntısı var. İnkâr etmem lakin merakla karışık tatlı bir korku... Uzayın içinde iki dünya 'gümmm!' diye birbiriyle nasıl çarpışacaktır? Aman ya Rabbi! Görülecek şey! Bakınız! Bakınız! Daha şimdiden içime çarpıntılar geliyor. Bir şeyler oluyorum. Şimdi bu haber verilen tarihte biz Halley'in o saçaklı, o pırıl pırıl, o ihtişamlı ışıklı eteğinin arasından geçecek miyiz? Aman ne ışıklı eğlence! Bayılıyorum. Gel keyfim gel! Oh, oh ne safa! Ne eğlence! En şaşıaalı şair kalemlerinin anlatamayacağı kadar bu yüce manzarayı herkes davetsiz, hiçbir şey ödemedi seyredecek. İşte eşitliğe bir örnek... Meşrutiyetin ilanından beri kardeşlik, eşitlik var diye bar bar bağıırıyoruz. Lakin en basit bir gösteri için gelenlerden beşer onar kuruş alıyorlar. Bu parayı vermeyen oyunu seyredemiyor.

Beş kuruşun sağladığı üstünlüğü en adaletli kanunlar bağışlayamıyor. Öyle büyük günlerde, örneğin gelecek 10 Temmuz dediğimizde, gördünüz mü 6 Mayıs'ı unuttum. Kadın akli bu efendim, affedersiniz! İşte o günlerde ne olacaksa zengin, fakir hep beraber olacak.

Ben garipliklerden ne kadar hoşlanan bir kızım, bilseniz! Ben spor delisiyim. Ah, ne yapayım ki, Cenab-ı Allah beni kadın yaratmış.

Alp Dağlarına gidenleri, Mont Blanc'a çıkanları, Mısır'da piramitleri gezenleri, Baalbek harabelerinde dolaşanları, balonlara binenleri, uçaklarla uçanları gazetelerde okudukça ne kadar imrendiğimi size tarif edemem! Birkaç ay önce şehrimizde kazazede olan Mösyö Beleriyo'nun Kurtuluş'ta bir eve çarpan uçağı içinde ben de bulunmadığıma ne kadar, ne kadar üzüldüm, bilseniz! Bu sözlerime gülmeyiniz rica ederim, beyefendi! Ben yalan sevmem. Kendimi olduğum gibi yazıyorum. Benim tabiatımda bir Türk kıızı bulunabileceğine belki ihtimal vermezsiniz. Fakat emin olun ki, ben varım. Hem de böyle anlattığım gibiyim.

Ah, ah! Hep dertlerimi bu mektubumda size anlatmak istemem. Belki sonra hafifliğime karar verirsiniz. Bu kadar spor meraklısı olup da nereyi gezdiğim var? Hâlâ o kapanık kış günlerinde evde patlarım alimallah! Evde piyanom var. Mandolinim var. Odam var. Kitaplarım, dikiş makinelerim, her şeyim var. Fakat bazen o kadar sıkılıyorum ki, bunların hepsini pencereden bahçeye atacağım gelir. Of! Her gün dan dan piyano... Tımbır tımbır ut... Tıkır tıkır makine... Usandım, bittim. İllallah artık...

Annemden izin isterim, sokağa gönder diye yalvarırım. Gönlü olursa yanıma dadımı, lalamı katar, yüzüm sımsıkı kapalı olarak Beyazıt'a kadar gönderir. Şöyle bir dolaşıp eve döneriz. 'Lalam var' dediğime gülmeyiniz sakın! Ne saf adamdır, bilseniz! Elinde büyüdüm, pederim kadar severim.

Fakat o da insafsızdır. Geçenlerde yine Beyazıt'a kadar çıktık. 'Kumkapı'ya inelim, Bakırköy'üne gidip gelmeye birer bilet alalım, azıcık kırları dolaşalım, annem nereden duyacak!' diye o kadar yalvardım. Kandırmak mümkün olmadı.

Sokağa çıkmak için izin alamadığım günlerdeki hâlimi sormayınız artık! O bizim kapanık, yosunlu bahçemizde ağabeyimin bisikleti elimden neler çeker! Kendimi de onu da bir duvardan bir duvara çarparak altımda güya bir küheylan varmış gibi âdeta at binme talimi yaparız. Ondan da bıktım mı ağaçlara salıncak kurarım. Bütün hıncımı onlardan alırım. Kayısı olsun, armut olsun, bütün bu benden yaşlı ağaçların sakatlamadık kolunu, dalını bırakmadım. İçimdeki ağırlığı böyle gideremezsem ne yaparım, bilir misiniz? (Laf aramızda, aman kimse duymasın!) Usulcacık yükün içinden tavan arasına sıvışırim. Çatı kapağını açarım. Dama çıkarım. Oh, oh! Bütün İstanbul, bütün denizler ta adalara kadar ayakaltında... Orada geniş geniş nefesler alıp biraz ferahlarım. Birkaç ay önce muzip komşulardan biri beni damda görmüş, anne-me söylemiş. Aman Rabbim, işitmediğim lakırtı kalmadı. Meğerse bir kız için dama çıkmak pek ayıpmış. Bu memlekette kızlar için ayıp olmayan ne var acaba? Dama çıkınca aklıma şey gelir. Hani ya oyun sırasında Pişekâr kaplamasız paravana benzeyen o parmaklıktan önce tıkkırrrrr diye şakşağıyla kapısını açtıktan sonra, hanımlar birer iskemleye basarak güya üst kata çıkmış olurlar da 'Aaa! Samatya'da tren bir adam çiğnedi. Aman, içim fena oldu!' tarzında yaygaraya başlarlar. İşte, bunu anımsayıp gülerim. Beybabam beni çok sever. Beni bu dama çıkmak âdetinden vazgeçiremedikleri için şimdi ta damın üstüne dört tarafı pencerele bir çatı odası yaptırıyorlar. Ne isabet, ne isabet oluyor, biliyor musunuz? Burası bana Halley Yıldızı'nı incelemek için gözlemevi hizmeti görecektir. Ya beyim! Astronomiyle yalnız siz erkekler mi ilgileniyorsunuz? Evimizin içinde büyük-küçük ne kadar dürbün varsa gözlemevime çıkaracağım. Gözleme koyulacağım. Gözlemlerimi size mektupla gönderirim inşallah...

Yalan, yalan... Böyle atıp tuttuğuma aldanıp da beni bir şey biliyor zannetmeyiniz! Ben bir yıldızın gökteki yerini bile ölçüp belirleyemem. Alet, araç nerede? Büyükbabamdan kalma uzun bir dürbün... Ağabeyimin çiftesiyle gökyüzü mü gözlemlenir? Fakat Halley hakkındaki merakım pek fazla... Buna dair özel bilgi almak için size bu mektubu yazmaya cesaret ettim. Bu cesaretimi bir ben bilmeliyim bir de siz... Ha, bir gerçeği unuttum: Bir de bu mektubu size getiren kadın... Çünkü babam ve annem sonra bana çok kızarlar. Kim bilir neler olur? Ne kıyametler kopar! Gazeteye bir yazı göndermeme bile izin vermiyorlar. Bana bir şey yazdırmadıktan sonra beni niye okuttunuz? Âlemin kızları yazıyorlar. Bir şey olmuyor da yazarsam mı ayıp olacak diye çok rica ediyorum. ‘Hayır, olmaz, hayır olmaz! Sana sahip olacak adam izin verirse o zaman yazarsın!’ cevabını veriyorlar. İşitiyor musunuz? Bana sahip olacak o adam... Of! Şimdiden bu adamı hiç sevmiyorum. Çünkü daha adını bilmeden, yüzünü görmeden bu adamın arzusuna, emrine tabi bulunuyorum. Babamın sahipliğinden çıkıp onun nüfuzu altına mı gireceğim? Gelecekte beni isteyecek adamdan bir intikam almak istiyorum. Biliyor musunuz, nasıl? Bir gün yeldirmemi giyip ağabeyimin bisikletiyle bizim evin ahır kapısından dışarı fırladıktan sonra samanlığa doğru demir yolunu bir tutturursam, iş olur biter. Bu kadın kim diye kimliğimi merak ederler. Kimin kızı olduğum anlaşılnca beni almaya kimse cesaret edemez. Ne kadar melek huylu bir kız olursan ol, halkın ortasında göz göre göre bir kere bisiklete binmek, herkesi benden nefret ettirmeye yeter. Aman ya Rabbi, ne memleket! Ne acemilik!

Beyefendi, size böyle serbest serbest mektup yazışımın beni terbiyesiz ve özellikle namussuz bir kız zannetmeyiniz! Ben pek safım. Herkesi de öyle sanırım. Beni biraz okutup yazdırttılar. Fakat insafsızlar bu öğrenimimden yararlanmaya hiç meydan vermiyorlar. Ben de öteki kadınlar gibi makale, kadınlığa ait faydalı konulara dair mini mini, süslü süslü kitaplar yazmak istiyorum. Böyle bir kitap kapağı üzerinde

acaba ‘hanım yazarı’ diye ismimi görmek nasip olacak mı? Ay, aman affedersiniz! Yazarlar isimlerinin yanına böyle bey yahut hanım gibi unvan koymazlar, değil mi? Kusuruma bakmayınız, acemilik... Gazetelerde kadınlar aleyhindeki makalelerinizi gördüm. ‘İşte kadın düşmanı bir bey...’ dedim. Bu mektubu yazmaya cesaret ettim. Beni bir kadın değil, kendiniz gibi bir erkek gibi görmenizi rica ederim. O suretle dost olabiliriz. Bakınız, sizin kadın karşıtlığınıza ben kızmıyorum. Benim de erkeklerden şikâyetime siz gücenmeyiniz!

Sizden Halley hakkında bilgi isterim. Size bu mektubu getiren kadın, birkaç gün sonra cevap almaya gelecektir.

Sizden büyük ama büyük bir ricam var:

Benim kim olduğumu öğrenmeye çalışmayınız! Zaten bu konuda gerekli tedbirleri almaktan geri durmadım. Böyle bir merakla kapılırsanız da boşuna yorulursunuz zannedirim.

Bu ricamın tersine davranmakta ısrar ederseniz sizinle dostluğu kesmeye mecbur olurum. Sonra karışmam ha! Deh deh deh....

İmza:

Kadın Doğduğuna Üzgün Bir Zavallı”

Bir kadın düşmanı İrfan Bey, mektubu okurken o kadar yumuşadı ki, iki defa, üç defa okumaya doyamadı. Kadınlara karşı o güne kadar olan şiddetli düşmanlığının onlardan layıkıyla yüz bulamadığından kaynaklandığını anladı. O yazıların her satırında, belki her kelimesinde tarifi imkânsız bir cazibe, büyüleyici bir etki buluyor, derin, yüce bir şiir okur gibi hayretler içinde kalıyordu. Mektuba birdenbire niçin böyle kapılmış olduğunu yorumlamaya, düşünmeye girişmek istese de, hiç tanımadığı bir erkeğe bu kadar serbest bir dille mektup yazan birinin kadın oluşu pek önemli değil diye düşündü. Bakalım yazdığı şeyler hep doğru mudur? Bu kalem

böyle bir şeyi ilk defa yazmışa benzemiyordu. Mektup usta işiydi. Saflık perdesine bürünmüş o cümleler içinde ne aldatıcı sözler vardı. Hele mektubun sonundaki “Halley Yıldızı”na dair sizden bilgi isterim. O kadın birkaç gün sonra yine sizden cevap almaya gelecektir” sözleri, bu hanım kızın İrfan’la mektuplaşma kapılarını açmak istediğine hiç şüphe bırakmıyordu. Ya hele sondaki o “deh deh deh” ile yaptığı komik ve çocukça tehdit, kendi kimliğini saklamak için hem kaçmak hem davul çalmak gibi bir şaka, daha doğrusu, “Hakkımda yapacağın bir araştırmadan seni menederim. Fakat bu ricamı dinlemezsen, o da umurumda değil...” demek değil miydi? İlk mektupta bu ne teklifsizlikti! Dama çıktığına kadar yazıyordu. Aman ya Rabbi, ne olursa olsun, bu kız bütün o serbest, şuh, şen sözleriyle İrfan’ın kadınlık adına o güne kadar hayranlığa değer olmak için zihninde kurduğu bir örnek değil miydi? Zihnini kaptırmaktan kurtaramadığı bütün düşüncelerde İrfan’ın kesinlikle aldanmış olduğunu manevi bir kuvvet kendisine kanıtlasa, o zavallı delikanlı ne kadar mutlu olacaktı, ne kadar! Bunun bazı muzipler tarafından kurulmuş bir tuzak olması ihtimalini de düşündü. Yazıyı inceden inceye inceledi. Yazı kadın elinden çıkmıştı. Bundan hiç şüphesi kalmadı. İfadelerinde bir erkek kadar akıcılık, kuvvet, şiddet, isabet gösteren hanımlar görülmüştür. Fakat yazı öyle değil... Yazıda hemen daima güzel cinse has bir zayıflık, delil olacak bir ufak kuralsızlık olsun, görülür. Bu konuda biraz yetenekli olanlar kadın yazısını ilk bakışta tanırlar. Bu mesele, yazıdan sahibinin özellikleri hakkında tahminde bulunmak yöntemini öğrenmeye çalışan kişilerin cidden ilgilenmeleri gereken önemli bir noktadır.

Bu mektuptaki şuhluğuna rağmen İrfan, tanımadığı sevgilisini çok güzel, âdeta eşsiz bir güzellik ve incelikte bir kız olmak üzere hayal ediyordu. Onu, kadınlığın sanatkâr eliyle süslenmiş küçük bir odada, şık bir yazı masasının önünde, sabahleyin biraz özensiz bir makyajla eğildiği kâğıdın üzerine arada bir altın sarısı saç bukleleri döküle döküle o mektu-

bu yazmaya uğraştığını görüyor ve en yetenekli ressamların Meryem Ana tasvirinde göstermeye uğraştıkları zambak beyazlığındaki narin, nazik o eli hemen göğsü üzerine çekerek ateşli öpücüklerle boğmak istiyordu. Görmeden âşık olmak... İrfan gibi romantik tabiatlı bir genç için bu ne büyük bir mutluluktu! Gönlünün bu kadar hızlı ateş almaya hevesli olduğunu bilmiyordu. Sevdiğinin maddi ve manevi kimliği hakkında ufak bir ipucu yakalayabilmek için mektubu evirdi, çevirdi. Her kelimedenden, her noktadan görünenin dışında bir mana çıkarmaya çalıştı. Düşündü, düşündü. Bu kız kendini nereden tanıyordu? Kadınlara konferans verdiği sırada bu küçük hanım da oradakiler arasında bulunmuş olmasın? Fakat mektupta konferanstan hiç bahsedilmemişti. ‘Bu da bir kumazlık olmalı!’ dedi.

İrfan o haftaki konferansını, dinleyenlerin içinde toplamaya değer böyle bir küçükhanım bulunması olasılığını düşünerek ‘sansasyonel’ bir biçimde vermek için hazırlıklara başladı. Fakat şimdi her şeyden önce bu mektuba güzel bir cevap hazırlamak gerekiyordu. Hemen kaleminden çıktı, Köprüye indi, vapurla Haydarpaşa’ya geçti. Tenha kırlarda dolaşa dolaşa, ağaç altlarında, çayırıklarda otura otura, kurşun kalemiyle şu müsveddeyi yaptı:

“Hanımefendi!

Hakkımda söylediğiniz güzel sözlere layık olduğumu kanıtlamak için yazacak bir söz bulamıyorum. Bendenizi ne garip, ne zor fakat ne mesut bir hâle düşürdünüz! Şu anda kalbimden taşanları hep yazsam affedilmez! Çünkü pek ileri gitmiş, izninizi kötü kullanmış, aramızdaki bu gizemli dostluğu daha ilk anda sarsmış olurum. Size pek akıllıca, pek ağırbaşlı, pek usluca bir cevap yazmak isterdim. Fakat bu mümkün değil...

İşte bakınız, ağlıyorum. Niçin? Niçin? Bu niçini açıklamak biraz uzun sürer. Beni dinlemek için biraz sıkılmak

inceliğini esirgemezsiniz, değil mi? Bugüne kadar hiçbir kadının tarafından soru sorulmaya layık görülmeyen bu zavallı kalbimde ateş almaya hazır birikmiş öyle bir sevda cevheri var ki, işte siz bilmeden ona dokundunuz. Bu sevda tabirini bağışlayınız! Suç bende değil... Bu coşan ben değilim: Aşk-tır, tabiattır...

Mektubunuzda gösterdiğiniz inceliğe incelikle karşılık vereceğim. Olduğum gibi görüneceğim. Şimdiye kadar sevilmedim. Çok özendim. Fakat sanırım ki ben de sevmedim. Yahut biraz öyle zannettiklerimin sevgi olmadığını şimdi anlıyorum. Gençlerin kalplerini mutlulukla dolduran sevda benim gönlümde hiçbir vakit hakiki bir şekilde cömertliğini göstermedi. Daima hayalet görünümünde kaldı. İşte ben öyle oyalandım. Hep hayaller, hayaller arkasından koştum. Hep olmayan felaketler için ağladım. Bu hiçler için o kadar yoruldum ki, aşkı da inkâr edecek bir hâle geldim. Fakat siz onu işte şimdi gönlümde aydınlattınız. Siz diyorum; vefalı birini bulduğuma sevinerek bütün elemelerimi dökmek istiyorum. Galiba yine aldanıyorum. Çünkü siz kimsiniz? Şu anda benim için yine muhteşem bir hayalden başka bir şey değilsiniz. Elimde varlığınızın belgesi yalnız bir mektup var. Bu kâğıt parçasından ben gönlümden nasıl geçerse öyle neler çıkarıyorum? İşte bunlar da hülya... Bunlar da birer hayal... Göndermek inceliğini gösterdiğiniz o mektupta aşka ve sevdaya dair tek kelime yok. Fakat hayal peşine takılan bir zavallı gibi gönlümdeki ateşi orada görmeye çalışıyorum. Sizi ne gönül çalan suretlerde düşünüyorum, bilseniz? Sevda perisi hayalimi sürüklemeye başladığından beri kalbimi işgal eden aşk meleğinde ne güzel hayaller görüyorum. Şimdi hep onları sizde görüyorum. Bu anda siz benim için bir hayal, fakat senelerden beri zihnimin bütün sanatkâr kuvvetiyle en güzel şekilde yarattığı bir güzellik hayalisiniz. Hayal gücüm sizi, bugün gerçeğe dönüşme ümidi veren Venüslerden, en büyük şair ve ressamların gökyüzünde pembe bulutlar ortasında, nilüferler arasına düşmüş berrak sular içinde tasvire uğraştık-

ları güzellik perilerinden, hep birer güzellik toplayarak hayal ediyor. Siz ilk günden son güne kadar benim olan bu can yoldaşımsınız, değil mi? Rica ederim, artık beni aldatmayınız! İşte böyle... İşte tıpkı böyle d şlediğiniz gibi çıkınız!

Yazdıkça coşuyorum. Coştuk a yazarsam sizi kendime daha çok g ld r r m. Belki de kızdırırım. Bundan korkuyorum. Fakat duramayacağım ki! Hayalinizin bir sinir akımı gibi zihnimde dalgalanışını âdeta hissediyorum. Uzun mesafelerden görmenin mümkün olduğunu gösteren bir televizyon aleti gibi gözlerim duygulu bir harikayla sizi uzaklardan görmeye çabalıyor. Varlığınızın belgesi elimdeki o mektubunuzla sizi kayıplar  leminde bulmaya uğraşıyorum. Kim olduğunuzu bulmamam için hakkınızda araştırma yapmamamı emretmişsiniz. Sonra da ‘ha, deh deh deh!’ buyurmuşsunuz. Ben bu deh-dehlerden pek korkarım. Çünkü kulaklarım insan sesine alışmaya çabaladığı sırada annemden işittiğim ilk korku tehditleri işte bu deh-dehler olmuştu. Fakat insanlığın doğasında, yasaklanan şeyden sakınmak yerine ona yaklaşma isteği vardır. Maddeten değilse de manevi kimliğinizi arama merakından kendimi alamıyorum. Bir şeyi yazmak günah olabilir. Lakin düşünmek öyle değil... Zihni çalışmaktan kim alıkoyabilir ve özellikle bundan dolayı kim ayıplayabilir? Zihinden öteye gitmeyen hayaller ne şekil ve durumda olursa olsun, buna kanun bile karışamaz.

Mektubunuzda bilinmeyen kimliğiniz için ipucu olabilecek sadece şu ifade var:

‘Bir gün yeldirmemi giyip ağabeyimin bisikletiyle bizim evin ahır kapısından dışarı fırladıktan sonra Samatya’ya doğru demir yolunu bir tuttursam iş olur biter.’

Sizi bulmak için bana kılavuz olabilecek cümle işte bundan ibaret... Bu satırlar, evinizin ahır kapısından dışarı çıkılınca demir yoluna yoluna inildiğini, bir kardeşinizin bulunduğunu, onun da bir bisikleti olduğunu anlatıyor. Fakat

bu demir yolu ta Gülhane'den Yedikule'ye doğru uzanıyor. İstanbul'un Marmara'ya bakan bu kısmına, Ahırkapı'dan bu yere inilen binlerce ev var. Bunların içinde eviniz hangisi? Bu bilmeceyi bulmak ne kadar zor! Sonra bisiklet yoluyla ağabeyinizi bulmak... Bu da hemen orduda Sarı Çizmeli Mehmet Ağa gibi önemli bir şey... Kimliğinizi saklamaya uğraşır gibi görünüp de kendinizi belli etmek için mektubu şu kadarcık bir ifadeye sıkıştırmış olmanız, üzüntüden beni öldürmek esprisinden başka neye yorulabilir? Mademki bu konuyu araştırmaktan beni menediyorsunuz, işte bendeniz de bu noktada susuyorum. Emrinizi yerine getirmeye söz veriyorum. Halley Kuyruklu Yıldız hakkında merakınızı söylüyor ve buna dair bilgi istiyorsunuz. Bu konuda benim bildiklerim de herkesten pek fazla değil. Bu konudaki genel bilgiler kitaplarda, gazetelerde görülenlerden, ağızdan ağza söylenenlerden ibaret...

Uzmanların bilgisinin de pek gerçeklere dayanmadığını söylersem gülmeyiniz! Matematikçiler Halley'in Güneş'e varıncaya kadar yörüngesi üzerinde her an artan hareketini ve yerküreyle en çok yaklaştıkları zaman aralarındaki mesafenin ne kadar olduğunu hesaplamakla meşgul oladursunlar, bir yandan birtakım fen bilimciler de kuyruğun yapısını anlamaya çalışıyorlar. Bir inceleme hakkında bakınız yine uzmanlardan biri ne diyor:

‘Bir gaz memesinden çıkarak daha önce şeffaf bir prizmadan geçirilmiş bir ışık bir fotoğraf plağı üzerine yansıtılırsa, klişe üzerinde birtakım çizgiler oluşur. Bu çizgiler durumlarına oranla memede yanan gazın hangi katı cisimden ve gazdan oluştuğunu bize bildirir. Hava gazı karbon ve hidrojenen oluşmuştur.’

Şimdi bu yorumlar bize ne göstermiş oldu? Sadece karbonla hidrojenin birbirine karşı ne hâlde olduğunu bildirdi. Bu iki cismin birbiriyle nasıl bir ilişkide olduklarını göstermedi. Astronomlardan birinin fotoğraf klişesi üzerinde kuy-

ruklu yıldızların bu iki maddeyi gösterdiklerini haber vermesi üzerine, şimdi incelenen şeyin havagazından oluştuğu sonucunu çıkarırsak tuhaf olmaz mı?

İşte size güzel bir roman konusu... Gazhane direktörlerine müjde... Bu kuyruğun küremize değme sırasında hiç olmazsa sekiz on aylık harcamaya karşılık olabilecek bir miktarın hava gazı fabrikasına alınması, herkesin korktuğu bu olaydan yararlanma imkânını ortaya çıkarır.

Kuyruklu yıldızlara dair yapılan kuyruk incelemesinde pek müthiş bir zehir olan siyanürün varlığını kanıtlayan çizgilerin görüldüğü söyleniyor. Fakat bu kuyrukların siyanür maddelerini bileşik bir şekilde barındırdıkları dikkate alınmıyor. Bu gibi ciddi durumlarda bilimin çizdiği sınır ve verdiği izah dışında ortaya çıkarılan sözlerin önemi olmaz. Gerçeği hayallerden ayırmak gerekir. Kuyruklu yıldızlardan bazılarının milyarlarca ton ağırlığında katı ve yoğun maddelerden çekirdekleri kabul edilsin, lakin kuyrukların güneş ışığının etkisiyle üflenene, geri itilen gazlardan oluşmuş olduğunu fizik bize gösteriyor. Bu hafiflik o derecededir ki, yoğunluğu bu kadar az olan bir cisme gaz denilebilmesi bile düşünülebilecek bir şeydir. Hafifliğin derecesini anlayabilmek için bizim hava boşaltıcı vakum aletlerimizin boşluğu bile bize bir fikir veremez. Kuyrukların hafifliği düşünemeyecek kadar fazladır. Hatta yerküremizi kaplayan havanın bile bu oranla âdeta yoğunluk bakımından bir kurşun veya platin sayılabileceğini söylersem abartmamış olurum. Bu kadar hafif bir cisme temastan dünya için olmadık tehlikeler kurmak pek yersizdir.

İşte uzmanların birtakımı da bu yolda görüş bildiriyorlar. Haklı-haksız, Mayıs'ın 5'i geçip de 6'ıncı çarşamba sabahı gelince belli olacak. Fakat korkmayınız, efendim! Korkanları daha da çok korkutmak muzipliğine herkes pek düşkün olur. Kim bilir daha ne lakırtılar çıkaracaklar! Bu kötü fikirlere karşı kullanılacak en etkili silah, güçlü olmak ve aldırmaz

davranmaktır. Meydana gelebilecek felaket bu dedikoducuları ıskalayacak değil ya! Kendilerinin dışında kalamadıkları bir tehlikede âleme korku vermeye uğraşmak da bir tür aptallık değil midir?

Geçenlerde ben de hanımlara bir konferans vermiştim. Ya Rabbi, onu üç gün sonra tamama erdireceğim. Lütfedip gelirsanız minnet ve mutluluğumun derecesini anlatmak mümkün olmaz.

Şu mektupta kullandığım serbest dilden üzüldünüzse affınızı rica ederim. Sözlerdeki samimiyet azarlamaya layık görülmez kanısındayım. Sözleriniz beni o kadar etkiledi ki, cevabımda duygularımı gizlemeye, dikkatli olmaya gücüm yetmedi. Zihnimden geçenleri, kalbimden çıkan taşkınlıkları olduğu gibi kâğıda geçirdim.

İşte şimdi yine zihnimde, gönlümde, dilimde, kalemimin ucunda hemen taşmaya hazır bir cümle var. Yazmadan duramayacağım: Yapılmakta olan gözlemevinizde gökleri gizlemek için beraber bulunma saadetinin ve bunları düşünme çılgınlığının ruhuma verdiği çarpıntıları, heyecanları, hazları söylemek arzusu...

İrfan Galip

İrfan, bu mektubu temize çektikten sonra birkaç defa okudu. Hüviyeti, terbiye ve maksadı belli olmayan bir kıza ilk seferde bu kadar tutkun görüldüğüne sıkılarak mektubu değiştirmek, pek ağırbaşlı ve ilgisiz bir tarzda bir diğeri yazmak istedi. Fakat yazdığı bu şeyler ne yalandı, ne riya, ne de dalkavukluk... Hakikaten gönlünde kopan fırtınayı göstermişti. Bu fırtına, mektup yazdığı kadına karşı vakitsiz yere yükselmiş, garip, çok garip görünecekti. Fakat ne olursa olsun yalan değildi. Yalan olmayan şey hakikat değil miydi? İnsan topluluğu içinde itiraf edilir taraf çoktur. İnsanların akli henüz her gerçeği kabullenecek derecede gelişmemiştir. Fakat gerçeği görenler, kendi zararlarına bile olsa, onu yapmaktan çekinmeyerek işlerini geliştirmeye uğraşmaktan geri kalmamalıdır. İtirafı zor olan gerçeklerin saklanması daha zordur. Evet, evet, İrfan söyleyecekti. Karşısında ya derdine derman olacak bir kalp bulacak ya da bütün bütün mutsuz olacaktı.

Bir gün sonra o kadın yine kaleme geldi. İrfan Bey, mektubu verdi. Ertesi gün büyük bir heyecanla cevap bekledi. Fakat hiçbir şey olmadı. Vakit geçtikçe kendinin, kızın gözündeki acayip durumu ve aşışılması artıyor gibi geliyordu.

Konferans günü geldi çatı. Bunun kadınlar arasında duyulması için hazırlıklarda bulundu. Konferans verilen yerin üstündeki sofanın ortasına büyük bir masa ve bunun üzerine çok gürültü çıkaracak birtakım eşya koydurdu. Dadısının kızı Rasiha'yı özel talimatla üst kata nöbetçi dikti.

Aşağıdan elektrik düğmesine dokunur dokunmaz Rasiha bu masayı, üstündeki eşyayla beraber bir büyük patırtıyla devirecekti. Konferans verilen yerin bahçeye bakan pencerele-
rini açtırdı. Bahçeden içeriye belli olmayacak şekilde teller
koydurarak bu tellere kestane, havai fişek gibi birtakım pa-
tırtı çıkaran fişekler bağlattı. İşaret verilir verilmez bunları
tutuşturması işini genç uşağı Rüstem’e bıraktı.

Pasta, kurabiye, gevrek, şeker, limonatadan oluşan bir
de büfe hazırlattıktan sonra dinleyicilerini kabul etti, yine
o koca sofa doldu. Kıyafetine de her zamandan fazla özen
göstererek yerine geçti. Mektup gönderen kızın orada bulun-
duğunu gösteren bir ize rastlamak için etrafa bir müddet göz
gezdirdi. Fakat hiçbir şey göremedi.

Konferansa başladı:

“Geçenki konferansımızda Müthiş Bela’nın Dünya’ya
düşmesine 9 saat kala bir sandal satın alması için Bekir’i is-
keleye göndermiştik. Sözümüz oralarda kesildi. Odadan
Bekir çıktı. Annem girdi. Biraz sonra yengemle dadım da
geldiler. Hepsinin de benzi kaçıktı. Fakat birbirlerini korkut-
mamak için çarpıntılarını saklamaya çalışıyorlardı. Hiçbir
şey demeden pencereden dışarıya bakıyorlardı. Kuyruklu
yıldız bir o kadar uzamış, o kadar büyümüş, gökleri o derece
kaplamıştı ki, onu o heybet ve dehşetiyle görmekten büyük
bir korkuya kapılmamak imkânsızdı. Hepimizin rengi daha
fazla uçtu. Çarpıntılarımız arttı. Sonra bırakması olanaksız
bir felaketin gerçekleşmesini izleyenlerde görülecek ümitsiz
bir kabullenişle annem sordu:

‘Felaket zamanına ne kadar var?’

Saatime baktıktan sonra:

‘On sekiz saat kadar var. Yarın gece sabaha karşı...’ dedim.

Hep birden sustuk. Sonunda annem cebinden mendilini
çıkardı. Gözlerinden hüznle sızan yaşları silerek:

‘Kaç akşamdır rüyamda babanı görüyorum. Hep ölümlerle uğraşıyorum. İşte çok sürmeyecek, on sekiz saat sonra kavuşacağız. Onlarla beraber olacağız. Bu kadar acelesi yoktur ama işte alnımızın yazısı böyleymiş. Birer birer değil de meğer hep birden kavuşacakmışız.’

Dadım:

‘Ben de anama babama kavuşacağım.’

Annem:

‘Öyle ya, kavuşacaksın.’

Dadım:

‘A hanımefendi, o kalabalıkta ben onları nasıl bulacağım? Hem tanıyamam ki, suratlarının ne türlü olduğunu çoktan unuttum, gitti.’

Annem:

‘A kız, ne kadar alıksın! Çocuk gibi lakırtı söylüyorsun.’

Yengem:

‘Bakınız, yine bizim bey meydanda yok. Yıldız çarpsın, dünya bitsin! Ne olursa olsun, o Beyoğlu’ndaki eğlencesinden geri kalmaz.’ Başını biraz pencereye çevirerek yavaşça: ‘Kocamı zapt eden o kaltak karı gebersin de âlemin battığına da kendi öldüğüme de gam yemem!’

Bu söze istemeyerek gülerek:

‘Yengem kocasını kıskandığı kadından intikam almak için yeryüzündeki bütün insanların canını vermekte ne kadar cömertlik gösteriyor!’ dedim.

O aralık dışarıda bir gürültü oldu. Sofaya, pencerelere koştuk. Bekir, öküz arabasıyla koskoca bir sandal getirmişti. Onu kızıyla birlikte yere indiriyorlardı. Bekir bizi görünce üzüntüyle çırpınarak eliyle doğu tarafını işaret etti. Birde baktık ki, ne görelim! Bir anda dehşetten hepimizin gözleri

büyüdü. Ufuk üzerinde alevlerle dumanlardan oluşan korkunç bir kavis ortaya çıkmış. Kara dumanlar arasında alevler birer kızgın yılan gibi birbirine sarıla sarıla gökyüzüne atılıyorlardı. Sordum:

‘Bu ne Bekir?’

‘Ne olacak, efendim! Demin okumuş olduğunuz yangın Karadeniz’e sıçramış. İskeleye biraz daha inmemiş olsaydım satılık sandal bulamayacaktım. Frenk’in biri sahilde kayık, sandal ne olursa çürük çarık demeyip yüksek fiyatla satın alıyor. Bir iki saat sonra herkesin aklı başına geldiği zaman bunları yüksek fiyatla galiba ahaliye satacak. Âdeta piyasadan mal toplar gibi ne bulursa alıyor. Şirketin deniz idaresinin en köhne vapurları bile satılmış.’

Bekir’in açığözlülüğü sayesinde elimize bir sandal geçirebilmiş olduğumuza şükürler edip dururken yine sokaklarda bir laftır koptu:

‘İlave... İlave, şimdiki çıkan ilave...’

Sesler her tarafı çınlatıyordu. Bekir hemen koştu. Bir tane alıp getirdi. Sabah gazetesinin ekinden yüksek sesle okumaya başladım:

Avrupa ajanslarından gelen son telgraflar:

Halley’in kuyruğuna girmemize pek az bir zaman kaldı. Fakat bir hadisenin meydana gelmesinden önce yerkürenin hemen üçte birine yakın bir bölümünde hayat tamamen sönmüş olacak. Doğuda meydana gelen bir patlama birkaç saat sonra batıda başlayacak bir taşkınla birleşecek ve birbiriyle kucaklaşacak. Suyun ateşi söndüreceği tahmin ediliyor. Fakat Atlantik Denizi’nin o müthiş saldırısına uğrayan kıtalardan hayır kalmayacaktır. Bu felaketi yaşayan memleketlerin halkı suya mı atılacaklar? Ateşe mi saldıracaklar? Hangi tarafta kaçacaklar? Yoksa bulundukları yerlerden ayrılmayarak bu iki belanın birleştiği anda boğulmakla kebab olmak gibi zıt bir ölümün ortaklaşa pençesinde mi ölecekler?

Uzmanların tahminine göre suyla ateş Viyana şehri hizalarında birleşecek, bu iki öldürücü unsurun kavuşmaları anında birleştikleri noktanın batısında memleketler suyla mahvolacak. Doğusunda kalanlar ateşte kavrulup yanacaklar. Ölümünün suyla mı ateşten mi olacağı kestirilemeyen memleketler, Yunanistan, Bulgaristan, Sırbistan ile Avusturya'nın bir kısmıdır.

Dinleyiciler içinde okumuş bir hanım telaşla:

“Beyefendi, İstanbul ne olacak?”

İrfan Bey, hazin bir tebessümle:

“İstanbul suyla ateşin birleştikleri noktanın çok doğusunda kalıyor.”

“Demek kavrulacağız?”

“Yazık ki, böyle...”

Genç hanımın biri etrafa işittirecek bir biçimde:

“Ateşte yanmaktansa suyu tercih ederim.”

Emeti Hanım haykırmaya başlayarak:

“Ne haltlar edip duruyorsunuz? Kim kavrulacak? Üstümüze yorduğunuz şeylere bakınız! O fena lakırtıları ağzınızdan yel alsın!”

Mektepli bir genç hanım:

“Telaş etmeyiniz, Emeti Hanımcığım! Beyefendinin bu anlattığı hep rüya...”

Emeti Hanım, çehresini çatıp birkaç defa geçirerek:

“Nasıl bir rüya? Hiç böyle ayrıntılı rüya mı olur? Bizi korkutmamak için rüya diyor. Hep bunlar takvimlerin fallarında okunmuş şeyler... Keşke gelip de dinlemeyeydim! İçim fena oldu. Mangaldan çıkarıp da cazzzzzadak suya attığımız alevli kömür gibi mi olacağız?”

İrfan Bey devam ederek:

“Avrupa ajanslarından durmadan gelen telgraflar, İstanbul gazetelerinin çıkardıkları eklerle felaketin yaklaştığı şehrin her tarafında yayıldı. Sokaklardan gelen matem sesleri işitilmez hâle geldi. Artık birbirimize teselli verecek sözler söylemenin bir geçerliliği olmadığını anladık. Ne yapacağımızı bilmez bir şaşkınlıkla odadan sofaya, sofadan pencereye, oradan bahçeye koşuyorduk. Biz bu ümitsiz telaş içindeyken birdenbire hava kararmaya başladı. Dehşetimiz arttı. Saat henüz dokuz olmamıştı. Bu vakitsiz talimata ne anlam vereceğimizi bilemiyorduk. Bu karaltı batı yönünden gelerek etrafı kapladı.

Yine sokaklar gazetecilerin sesleriyle doldu. Bir tane aldık. Şunları okuduk:

Hesap yapanlar, Karadeniz yangınıyla, Müthiş Bela'nın düşmesinden su baskınının birleştiği nokta olarak tayin ettikleri yerlerde hata etmişlerdir. Sonradan yapılan en dakik hesaplara bakılırsa, yangının gelişinden çok önce İstanbul'un denizin saldırısına uğrayacağı anlaşılmıştır. Suların hücumuyla yangının söneceği bildiriliyor.

Bu haber üzerine hepimizde bir sevinç oluştu. Çünkü ateşten, sudan fazla korkuyorduk. Fakat bu sevincimiz çok sürmedi. Bir ikinci ek, karanlığın sebebini şu şekilde açıklıyordu:

An be an derecesi artan bu karanlığın sebebi, gittikçe yakınlaşan Müthiş Bela'nın Güneş'le Dünyamızın arasına tamamıyla girmesi... Karanlık bir daire her dakika genişleyerek etrafımızı çeviriyor. Bu, göğümüzü kaplayan güneş ışığından mahrum oluşumuz yüzündendir.

“Memleketteki farklı unsurlar aramızdaki duyguları birleştirme konusunda uyuşmayarak bu tezatla kendi zararımıza olarak yabancılara türlü türlü fırsatlar, yararlar sağlamak ahmaklığından ayrılmayan memleket kardeşleri! Aynı va-

tanın evlatları! Bu yok olma anında gelin birbirimizle candan kucaklaşalım! Allah'ın huzuruna birbirimizle barışık gidelim! Dünya üzerinde, çeşitli iklimleri, toprağının bereketi, suyunun ve havasının güzelliğiyle ve daha birçok eşsiz güzellikleriyle tek olan vatanımız bize kucak kucak servet, saadet bağışlamak için her an bağrını açmışken, biz onun bu tükenmez büyük şefkatine layık evladı olmak başarısını gösteremedik. Hep cahillikle, tutuculukla, en çirkin duygularla, düşmanlıkla birbirimizi yedik, boğuştuk. Vatanımız bizi mutluluğun en yüksek zaferi derecesine çıkarmak için bütün doğal kaynakları daima gözlerimizin önünde olduğu hâlde biz onun bu nimetlerine kendimizi layık görmüyormuş gibi âdeta küfürle karşılık verdik. Aynı refahın, aynı insani maksadın, koşulsuz kardeşliğin, yüzyıllardan beri bencilliğin insanlar arasına koyduğu cahilce, haince farkları kökünden sökecek adil eşitliğin yardımcı olma erdemini gösteremedik. Anlayamadık. İnsanlık, kardeşlik sevgisinin samimi lezzetini tadamadık. Bu güne kadar düşmanca ve dirliksiz yaşadıkça, şimdi hakiki kardeşlik lezzetiyle içimiz rahat ölelim! Hep kusurlarımızı itirafla birbirimizden af isteyelim! Hayatımızın son anında olsun bize bu insanlık zevkini nasip ettiği için Cenab-ı Allah'a şükranlarımızı arz edelim! İsteklerimizde ve duygularımızda karşılıklı anlaşmazlıklar, karşılıklı kötü niyetlerimiz, ahlaksızlığımız yüzünden memleketimizin yabancılarca işgal edildiğini görmektense, Allah'ın su ve ateş cezasına uğrayarak vatanımızla beraber böyle mahvolmayı büyük bir nimet saymalı ve bunu da Allah'ın bir tür armağanı olarak anlamalıyız. Haydi kucaklaşalım! Öpüşelim! Çünkü bir saatten fazla ömrümüz yoktur.”

“Evin içinde candan bir kucaklaşma, ateşli bir sarmaş dolaştır başladı. Herkes birbirinin aleyhine gizliden gizliye reva gördüğü kötülüğü, yalancılıkları, fena davranışları kötü yürekliliği birbirine itiraf ederek, özür diliyordu. İştitiğim sözlerden tüylerim ürperdi. Annem hizmetçimiz Pervaz Duda'ya sarılmıştı. Dadım diğer hizmetçimiz Anesto'yla kucak

kucağaydılar. O ana kadar birbirine laf söylemeden, serzeniş etmeden durmayan bu Ermeni, Rum iki kadın hizmetçimizin de ağlayarak birbirinin muhabbet kucağına atıldıklarını büyük bir hayretle gördüm.

Sokak kapısı çalındı. Esnaf birer birer helalleşmeye geliyordu. Pencereden baktım. Bulgar sütçü Yuvan'la Bekir'i birbirine sarılmış buldum. Yuvan ağlayarak:

‘Sevgili Türk kardeşim! Beş senedir devam eden alışverişimizde size su katmadan süt verdiğimi hiç bilmiyorum. Evde hastanız bulunup da okkasına kırk para fazla vererek halis süt istediğin zaman bile bu fena âdetimden vazgeçmez, daima su katardım. Yoğurtlarım da hep nişastalı, ilaçlı, hileliydi. Beni affediniz!’ diyordu.

Bekir de ağlayarak:

‘Ben de hep silik paraları seçip sana getirdim. Beyefendi her ay senin muntazaman hesabını gördüğü hâlde ben bunu geri bırakarak aylarca paranı vermeyip sana eziyet eder ve daima beş on kuruşunu iç edebilmek için türlü hileler düşünürdüm.’

“Sonra kasap ve bakkal da geldi. Kıvırcık kuzu diye ne kadar keçi eti yediğimizi, hâlis tereyağı diye ne kadar karışık boyalı yağlara para verdiğimizi, tartıda ve her şeyde daima yarı yarıya aldatıldığımızı öğrendim. Bu kardeşlik ortamının oluşmasından sonra hayatın devamı mümkün olsa, esnaf için hilesiz ticaretin pek zor olacağını anladım. Herkesin birbirine karşı olan itiraflarında ne çirkin bencillikler, ne kötü maksatlar meydana çıkıyordu! Ayrı ayrı ırktan olanlar arasında değil, aynı millet içinde hatta aynı aile fertleri içinde bile ne derece ayrılıklar, ne kadar kıskanç çıkarlar olduğu anlaşıldı. Meğerse âdemoğlu hileden ibaretmiş. Dost sıfatına layık iki kişi bulmak hemen hemen imkânsız görünüyor, bu kelime manasız, boş bir söz gibi kalıyordu. Bu kadar düşman insanların nasıl olup da birbirini yok etmeyerek asırlardan beri bir arada yaşayabilmiş olduklarına şaşırdım.”

Bu müthiş itiraflardan sonra herkeste bir vicdan rahatlığı belirdi. Anlaşıldı ki, meğerse insanların iyiliği ve mutluluğu böyle tam bir hürriyet ve eşitlikte imiş. İnsanlar neden şimdiye kadar bu büyük hakikati anlamayarak varlıklarını birbirine karşı düşmanlıkta, savaşta, kan dökmekte görmek gibi yanlış bir yola gitmişler? Medeniyetin, gelişme düşüncesinin amacı birbirini öldürmeye uğraşmak mıdır? Yoksa kardeşlik ortamını oluşturmaya çare aramak mı? Neden insan öldürme tekniğinde en usta olan, savaş aletlerini en iyi yapan milletler en medeni, en ileri sayılıyorlar? Şimdiki milletlerin hiç birisi meğerse medeni vassına layık değilmiş. Düşünölse, kan dökmek bakımından bugünkü ileri insanların mağaralarda, taş kovuklarında, âdeta inlerde yaşayıp da üzerlerine saldırdıkları avlarını tınaklarıyla, dişleriyle paralayarak yiyen vahşi atalarından çok farkları yok.

Aman ya Rabbi, bu eşitlik, kardeşlikteki lezzeti sen bize şimdiye kadar niçin tattırmadın? Hakiki zevk ve saadetin ne olduğunu biz şimdi öğrendik. Fakat bundan zevk duymaya artık vaktimiz yok! Bunu evvelden tatsaydık senin yarattıklarını öldürmek için icat ettiğimiz toplara, tüfeklere karşılık kim bilir ne faydalı icatlarla meşgul olurduk.

Karanlık artıyordu. Müthiş Bela'nın düşüşüne ne kadar süre kaldığını anlamak için saate baktım. Aman ya Rabbi, üç çeyrek kalmış. Üç çeyrek... Fazla değil:

“Haydi bakalım! Sandala yerleşelim. Hesapları yapanlar hesaplarında yine beş on dakika yanılmış olabilirler.” dedim.

Annem, yengem, dadım çarşılandılar. Derhâl meydana birçok bohça çıkardılar.

Bu kadar eşyayı sandal almaz yolundaki itirazlarıma karşı:

“Sağ kalırsak hepsi lazım... Sonra üşürüz!” diyorlardı.

Kardeşlerim, hizmetçiler hep beraber bindik. Kedimiz Arslan’la köpeğimiz Joli’yi bırakmaya razı olmadılar. Onları da aldık. Yengem birdenbire çağırdı:

“Zavallı kanarya! Zavallı kanarya! Bize o kadar tatlı şarkılar söyleyen, bu sarı, bu mini mini canlıyı nasıl bırakacağız?”

Anesto hemen sandaldan atladı:

“Oh! Aman, ben kanaryayı bırakmayacağım. Bu sabah ne güzel söylüyordu!” dedi.

Fırladı gitti. Kafesi getirdi. Onu da bir tarafa yerleştirdik. Fakat kardeşlik ilanından haberi olmayan bizim Arslan, hain kedi, kanaryaya pek fena bir nazarla bakıyordu. Eğlenceye gidiyor gibi sepetlerle yiyecek aldık. Annem telaşla sordu:

“Kahve ispirto takımını aldınız mı? Nereye gidersek gidelim kahvesiz duramam, başım tutar.”

Durup durup kadınların akıllarına lüzumlu olabilecek eşyadan biri geliyordu. Sandal o kadar doldu ki, kıpırdayacak yer kalmadı. Sular bastığı vakit batmayacağımız âdeta şüpheliydi.

Birdenbire dehşetli bir fırtına koptu. Toz dumana karıştı. Bekir’le ben küreklere oturduk. Karanlık batıdan bastırdıkça doğu ateşinin alevleri her tarafı kızılık, korkunç bir aydınlık içinde bırakıyordu. Kopan kasırgalar yangını düşünülmemeyecek bir şiddette arttırdı. Sıcaklıktan, dumanlardan artık bunalıyorduk. Annem sordu:

“Oğlum saatine bak! Yine âlimler hesaplarında yanılmış olmasınlar? Galiba yangın bizi sudan önce bastıracak.”

Saate baktım ki, felaket zamanına on dakika var. Dudaklarım titreyerek:

“On dakika kalmış!” diyebildim.

O alevler, o dumanlar, boralar arasından korkunç sesler gelmeye başladı. Sokaklarda tekbirler getiriliyor, minarelerden selalar veriliyordu, kiliselerden çanlar çalınıyordu. Hep birden okumaya başladık. İftar topu bekler gibi kulaklarımız o öldürücü gürültüyü bekliyordu. Yengemin okuduğu şeylerin içine hep ağabeyimin ismini karıştırdığını işitiyordum. Şu ölüm anında bile yine o kocasıyla meşguldü.

Annem baş işaretiyle kaç dakika kalmış olduğunu yine sordu. Parmaklarımı açıp göstermek suretiyle ‘beş dakika’ kaldığını anlattım.

O esnada sandalda çabuk ve ufak sarsıntılar, vücutlarımızdan elektrik geçiyormuş gibi hepimizde şiddetli titremeler başladı. Hepsinin gözleri bende idi. Davranışlarıyla saati soruyorlardı. Ben artık gözlerimi yumdum. Ne saate, ne başka tarafa bakmaya cesaretim, daha doğrusu hâlim, kuvvetim kalmamıştı. Deprem mi oluyordu? Dünya niçin öyle titriyordu? Biz neden hep öyle titriyorduk. Bu titreme âdeta topraktan sandala, sandaldan bize geçiyordu.

Yerküre kendine incek amansız darbeyi hissedip de mi titriyordu? Yangın o kadar yaklaşmıştı ki, artık bunalıyor, kavruluyorduk. Sabredemedim. Gözlerimi açtım. Annem, yengem, dadım hep baygın, yalvarıcı bir bakışla saati soruyorlardı. Baktım. Sen sakla Rabbim, bir dakika kalmıştı. Bir dakika... Zelzele arttı. İki çenemiz zangır zangır birbirine vuruyordu. Kasırgalar tarifi imkânsız, tüyler ürpertici bir şiddeti buldu.

Saniyeden saniyeye batı kararıyor, doğu parlıyordu. Bir gümbürtü başladı. Aman Allah’ım, bir gümbürtü... Gözümün ucuyla saate baktım ki, yediye sekiz saniye var. Of, Rabbim! Bitiyorduk. Yine gözlerimi yumdum. Kendimi ecele bırak-

tım. İşte bittik. Kıyamet işareti bir gürleyiş, bir gümbürdeyiştir koptu. Yer gök birbirine giriyor. İşte bommmmm!

Bu esnada dinleyenler korkunun şiddetinden, üzüntüsünden birbirinin eline sarılıp nefes bile almaya korkarak dinlemekteyken, İrfan elektrik düğmesine dokunuverdi. Rasiha'nın yukarıki sofadan koca masayı üstündekilerle birlikte büyük bir gürültü ile devirmesi sonucunda, birden kestane ve havai fişekler pat, küt, fişşşş, pısss, cızırr, vızzz diye hanımların arasında patlamaya, dolaşmaya başlayınca, her tarafı çığlıklar sardı. Neye uğradığını bilmeyerek avaz avaz haykıranların, şaşkınlıktan kahkahalarla gülenlerin, sinir krizi geçirenlerin arasında korkudan bayılanlar da vardı. İrfan Bey eğlenceli olacağını düşündüğü bu şakanın bu kadar korkuya sebep olduğuna şaşıtı. Yaptığına pişman oldu.

Ayık kalanlar bayılanların yardımına koşuyorlar; su, limon, sirke yetiştirmeye uğraşıyorlardı. Gittikçe şaşırان İrfan şöyle bağıırıyordu:

“Hanımlar, size anlattığım bu uzun hadise bir rüyaydı. Bir de uyandım baktım ki, kedim karyolamın yanında duran etajerin üstüne çıkarak paldır küldür bütün kitapları üzerime devirmiş. Sıkıntıdan ter içinde kalmışım. Bu fişekler de eğlenceden başka bir şey değil. Bu kadar tabansızlık olur mu ya? Halley'in kuyruğundan hakikaten geçerse ne yapacaksınız?”

Emeti Hanım eliyle kendi korku damarına bastıra bastıra:

“Nasıl rüya? Baksanıza hâlâ evin çerçeveleri zangırdıyor. Ah, neyse, çok şükür geçiştirdik! Mübarek çarptı, gitti değil mi? Allah bir daha göstermesin!” Komşusu Bedriye Hanım'a seslenerek: “Kızım Bedriye, koş pencereden bak! Bizim ev yerinde duruyor mu?”

Bedriye Hanım bakarak:

“Merak etme, Emeti Hanımcığım! Duruyor, duruyor!”

“Hiçbir eksikliği yok mu?”

“Bir eksikliği yok. Takımıyla duruyor. Aa, baksana, pencerenin kenarına astığın gül sirkesi şişesi bile yerinden kımıldamamış.”

“Oh, elhamdülillah, ya Rabbi şükür! Yurdumuz yıkılırsa bir daha nerden yaptırtacağız? Kolay mı yavrum? Kolay mı?”

İrfan, ertesi günü bilinmeyen yerdeki sevgilisinden uzun ve âdeta azarlayan şu mektubu aldı:

“Beyefendi;

Aldığım mektubunuza cevaben şu satırları yazmak için bir hayli düşündüm. Çünkü size açık yüreklilikle yazdığım ilk mektubumu, aklımdan geçmeyen bir biçimde yorumlamışsınız. Maksadım o değildi. Sizin için tanınmayan bir şahıstan, bilinmeyen bir kimlikten başka bir şey değilim. Ne olursam olayım, ilk hamlede aleyhimde ortaya çıkan bu inancınızı düzeltmek isterim. Sizinle hissi bir ilişki kapısı açmak niyetiyle yazmadım. Buna emin olunuz. Bilimsel, edebî, ahlaki ve özellikle kadınlar aleyhindeki makalelerinizden, düşünce gücünüz olduğunu düşünerek ve yanlış anlaşılacağına sanarak yazmıştım. Yanılmışım. Bu hatamdan dolayı mahcubum ve sizi düşündüğüm kadar metin bulamadığıma da pek üzgünüm.

Memleketimizde biraz serbest davranan kızlara hemen herkes kötü gözle bakıyor. Eserlerinizdeki ciddiyete bakarak sizi bu zayıflığın, kusurun dışında kalan, fikir sahibi biri olarak düşünmüştüm. Bizde genel bir hastalık şeklinde olan bu alışkanlığın bulaşıcılığından meğer siz de eksik kalmamışsınız. Sokakta edebiyat giden örtülü bir kadına ayak takımından birtakım aşağılık adamların bile ne kadar rahat laf attıklarını bilirsiniz. Bu neden? Memleketimizde kadının her saldırıya katlanmaya mecbur aşağı bir yaradılıştan sayılmasından...

Diğer milletlerde bir kadının doğal karşılanacak en ufak serbest hareketi burada oynaklık sayılıyor. İşte buna örnek de size yazdığım mektuba gördüğüm karşılıktır. Dünyanın Halley'in kuyruğundan geçeceği haberi duyulunca tabiatımdaki sabırsızlığım yüzünden herkesten çok meraka düştüm. Gazetelerde, dergilerde gördüğüm bilgiler bu merakımı gidermeye yetmedi. Bir bilene sormak istedim. Eserinize, konferanslarınıza bakarak aklıma en önce siz geldiniz. Bütün saflığımla müracaat ettim. Bu o kadar büyük bir kabahatimdir. Bu müracaatıma şaşırmamanız için bazı çılgınlıklarım, çocukluklarımdan da söz etmek istedim. Cidden tedbirsizlik, delilik etmişim. Merhamet buyurunuz beyefendi! Bu tür bir müracaatla iffetsizlik arasında büyük bir fark vardır, değil mi? O mektubumdan maksadıma aykırı olan bu kadar anlamı nereden bulup çıkardınız?

'Bu coşan ben değilim, aşktır, tabiattır!' buyuruyorsunuz. İnsaf ediniz, bu bir mazeret midir? İnsan bir kabahati doğaya atmakla ondan yakayı sıyırmış mı sayılır? Kimliği şüpheli, durumu tamamen belirsiz bir kızın ilk yazdığı birkaç satıra kapılarak bu kadar coşmak, kızılmak âdeta alev almak, sizin ciddiyet sever mesleğinize uyar mı? Benim aradığım şey, -affedersiniz- bir âşık değil, âdeta mert bir kardestir. O kardeşi bulsaydım kadının bu memlekette anlaşılma biçiminden, bütün dertlerimden, her şeyden söz edecektim. Fakat şimdi ne yazabilirim? İlk noktada siz makamı değiştirdiniz. Hayalinize uygun bir kız çıkaydım gözünüzdeki kadınlık kıymetimi azaltmış olmayacak mıydım? Çünkü sizin arzu ettiğiniz gibi kız çoktur. Benim olmak istediğim gibisi ender, belki de yoktur.

Mektubunuzda pek gülünç şeyler de var. Birtakım gönül aldatici şeyleri sayıp dökerek beni öyle gördüğünüzü ve tıpkı bu düşüncenize uygun olarak sizi aldatmamamı bildiriyorsunuz. Bu isteğiniz tuhaf! Pek tuhaf... Ama ne kadar tuhaf, buna tuhafıkların ekstrası diyeceğim. Hayalinizdeki suretteki gibi

yaratılmış olmayı her kadın ister. Fakat bu mümkün mü? Ya bu hayalinizin tam zıddı bir yaratılıştaysam, sözlerinizin beni ne kadar üzeceğini düşününüz! İlginizi kazanmayı, benim gücümün yetmeyeceği bir özelliğe bağlı görüyorsunuz. İnsan birçok şeyden sorumlu olabilir. Fakat çirkinliğinden asla... Çünkü bu felaketin en büyük mağduru, yine onun en büyük tutkunudur. Başkası değil... Dosta en büyük ihtiyacı olan çirkinlerdir. Onlar bu mahrumiyetlerini bildiklerinden, sakilliklerini örtmek için daha çok hüner, fazilet kazanmaya uğraşırlar. İşte ben bu çirkinlerden biriyim. Bundan dolayı dost olabilmek için saydığınız yaratılış şartlarından tamamen mahrum bir talihsizim, işte o kadar çirkinim. Bu yüzden kaybettiğim mutluluğu diğer biçimle gidermeye çalışıyorum. Âdeta bir erkek derecesinde bilgi ve beceri sahibi olmaya uğraşıyorum. Evlerde vakit geçirmek için icat edilen kadın eğlenceleri artık beni mutlu etmeye yetmiyor. Bizde erkeklere özgü kabul edilen sporculuk gibi eğlencelere kalkışıyorum. Bir Türk kadını için böyle şeylerin yapılması değil belki akla getirilmesi bile cesarettir. Fakat ne yapalım? Âdetler bizi birçok şeyden mahrum bırakıyor ama tabiat bırakmıyor. Tabiat bize de çalışma gereken bir zihin, sinir ve adaleler vermiş. Bunlar çalışmak ister. Bir vücudun tembelliğe itilmesinden doğacak fenalıkları saymaya gerek yok. Toplumun sağlığından, çocuk sağlığından bahsedildiğini belki duymuşsunuzdur. Lakin memleketimizde kadın sağlığına dair söz olduğunu hiç duydunuz mu? Yoktur. Bunu kimse düşünmez. Böyle şey akla bile gelmez. Yabancı dillerden Türkçeye çevrilen sağlık kitaplarında kadınlarla ilgili kısımlar Avrupa kadınlarına aittir. Bunlar âdetlerimiz, yaşayışlarımız bakımından bize, Doğu kadınlarına uymaz.

Beyefendi! Kız kardeşiniz, anneniz akşama evde nasıl vakit geçiriyorlar, hiçbir gün bunu düşünmek zahmetine katlandınız mı? Hayır. Hayır. Bin kere hayır! Gelişim kanununa dair kafa yordunuz. Darwinizm'i araştırınız! İnsan gücü meselesi hakkında yorulduunuz. Çekim kanununu, fizikte Carnot

prensibini düşündünüz! Size bu kadar uzak olan şeylere zaman harcadınız. Fakat size o kadar yakın bulunan anne ve kız kardeşinizin evdeki yaşam tarzlarının sağlıkları üzerindeki etkisini hiç aklınıza getirmediniz. Çünkü onlar geleneğe göre o tarzda bir hayat sürmeye mahkûmdur, dediniz. Artık ötesini düşünmediniz. Niçin? Bu önemli konuya da Avrupa'dan buraya Poincare'ler, Tardieu'ler, Spencer'lar, filanlar mı gelip de düşünecekler? Bugün şehrimizde sinir hastalıklarının kıyaslanamaz derecede erkeklerden çok kadınlar arasında görülmesinin nedeni işte budur. İnsaf ediniz! Hizmetçisi, aşçısı bulunan refah sahibi bir aile kızı, genç vücudunu tembellikten doğan fenalıklara karşı nasıl koruyacaktır? Ya çalgı çalacak, ya el işi işleyecek, ya bir şey okuyacak ya da pencere köşesine oturup sokaktan geleni geçeni sayacak. Bunlar iyi-kötü, neyse, zihinsel meşguliyetler... Fakat vücudun faaliyeti lazımsa çalışma nasıl yapılacaktır? Erkekler için şimdiki bilginin, lazım saydığı şeylerin kadınlar için de lüzumunu düşünmek neden kabahat? Neden günah olsun?

Zavallı Türk kadını için ev içinde bedenini çalıştırmaya iki büyük vesile vardır. Ya ortalığı süpürmek adı altında hasır süpürgeyi alıp iki katlı evin tüm mikroplu tozlarını yutmak yahut çamaşır yıkamak adına leğen başında akşama kadar bütün ailenin kirlerini, pisliklerini sıcak su içinde oluşan zehirli buharları solumak... İşte bizim en büyük egzersizimiz, sporumuz bundan ibaret...

Kadına, şeriatın çizdiği sınırın ötesine geçecek derecede birçok emirlerde bulunuyorsunuz. Çaresiz kadın her dediğinizi kabul ediyor. Her sözünüze eyvallah diyor. Şu suretle yetiştirdiğiniz kadını şimdi ne hakla beğenmiyorsunuz?

Kadınlar aleyhindeki makalelerinizde haklı noktalar var. Fakat incelemeye muhtaç ve reddedilmesi gerekli yönler de pek çok... İşte ben size bunlardan bahsetmek niyetindeydim. Lakin siz 'selamün aleyküm' der demez sevda vadisine saptınız. Çünkü nazarınızda kadın ancak o yolla konuşulmaya

değer bir canlıdır. Önemi bundan ibarettir. Genel kabul ettiğiniz bu kuralda da hiç olmazsa bir sevinç göstermek isterim. Bir kadın ne kadar güzel olursa olsun, onun sahibi olan erkek tatmin olduktan sonra çarçabuk dışarıda çöplenmeye başlar. Yağma yok, gözüm! İşte ben kendi cinsimi savunmak için bu tehlikeli noktada bir düşünce geliştirme amacını bırakmayacağım. Nasıl, bir kadından düşünceniz dışında faydalanmak mümkünmüş, değil mi? Bütün kadınlar benim gibi düşünselerdi erkekleri çabuk yola getirirdik. Sizi böyle şımartan, Havva kızlarının cahilliği, zayıflığıdır. İşte bu şartlarda sizinle dost olabilirim. İşinize geliyor mu?

Beni çirkin bir kadın olarak düşününüz! Aşkın, gençliğin hayalinde bana dair icat ettiği o cazip, renkli şekilleri zihninizden çıkarınız! Sadece şekillere bağlı kalan dostluklar çabuk yıkılır. Kalıcı olanlar, manevi ilişkilerle samimi sevgilerdir ki, bunlar da ilk bakışta kurulmaz.

O ateşli mektubunuza aynı ateşle karşılık verseydim pek hoşunuza gidecekti, ama bu memnuniyet devamlı bir bahtiyarlık olamazdı.

Neyse, biraz da başka şeyden söz edeyim. Kadınlara verdiğiniz konferansta zavallıları fena hâlde korkutmuşsunuz. Evet, evet, onların cehaletlerinden kendinize daima bir zevk ve alay payı çıkarmak istersiniz. Eğlencesi kıt olan böyle memlekette en aydın ve yeni fikirli gençlerin bile onlarla alay etmedikçe vakit geçirecek bir şey bulamaması, kadınlarımızın bilgi eksiklerinin ve zaaflarının da bazen işe yaradığına bir delil değil midir?

Rüyanızı biraz kısa buldum. Kedi etajerdeki kitapları üzerinize o kadar çabuk devirmemiş olaydı, uğrayacağınız tufan hakkında da bilgi almış olacaktık. Müthiş Bela'nın Atlantik'teki belirli bir bölgeye düşmesinden sonra gökyüzüne fıskıran suların nasıl akıl almaz bir büyüklükte ve heybette şelaleler yaratarak aşağıya döküleceğini, âdeta gökten yeryü-

züne nehirler akacağını işitmek isterdim. Hâlâ İstanbul’u sular örtüp de rüyanızdaki dehşete göre, Atlantik, Hint Denizi ve büyük denizle birleşip bu kadar karalarla beraber Akdeniz, Marmara, Karadeniz ve Hazar Deniz’inde kaybolarak ortada yalnız Büyük Deniz denecek tek bir deniz olduğu zaman siz, anneniz, yengeniz, dadınız, hizmetçileriniz, kediniz, köpeğiniz, kanaryanız, birkaç günlük yiyeceğinizle bindiğiniz o sandalda cümlemenizin pusulasız, ümitsiz ne kadar müddet gidip sonunda hangi Ararat Dağı’na ineceğinizi haber vermeniz, rüyanızın en heyecanlı ve eğlenceli bölümünü oluşturacaktı. Fakat merak buyurmayınız! Hayal gücü pek geniş ve hayallerinin şiddeti ve garipliği bakımından neredeyse hasta, deli denebilecek bir kızım. Sizin rüyanızın bittiği noktada benimki başlıyor. Konferansınızın zihinlere verdiği korkular içinde uykuya daldığım gece, bütün İstanbul’u anlattığınız telaş ve çılgınlıklarla buldum. Halley’in kuyruğundan evvel Müthiş Bela’nın dünyamızın yarısını bitireceği hakkındaki uğursuz haberle ortalığın inlediği, titrediği esnada herkes can kaygısına düşmüştü. Yarım saatte bir bütün matbaalardan basın yönetmeliğine aykırı şekilde ilaveler çıkarılıyor, sokaklardan gazete dağıtıcılarının gürültüsünden geçilmiyordu. Çoğu halkın heyecanından yararlanma amacıyla yayımlanan bu abartılı, yanlış haberleri düzeltmek için, haber alma teşkilatı, işten çıkarılmış tüm kâtipleri işe aldığı hâlde yetişemiyordu. Halkın yalan haberlere olan bu aşırı merakından hükümet pek çaresiz kalmıştı.

Bu ilaveler Müthiş Bela’nın düşeceği dakikayı kesin bir şekilde haber veriyordu. Olayın gerçekleşmesine yarım saat kala evimizin damına çıktım. Bu yüce fakat hepimiz için hayatın sonu olacak bu büyük manzarayı öleceğim ana kadar seyretmek istiyordum. Havada bulut yoktu ama ortalığı güneş battıktan sonra suların kararına sırasında olduğu gibi derece derece karanlıkla beraber bir de sıkıntı veren bir ağırlık kaplıyordu.

Dürbünü batıya çevirdim, bekliyordum. Bazı filozofların ölümü inkâr ettiklerini kitaplarda okumuştum. Bunların, ‘bir canlı için yaşamaktan ölüme geçmek kolaydır; fakat ölümden sonra ölüm ölü için hissedilir bir şey olamaz; bu nedenle aksini iddia, hiç yoktan varlık çıkarmak gibi olur’ diyen sözlerini hatırlayarak kısa bir müddet sonra uyanıklıktan hissetmeksizin uykuya geçmek türünden varlıktan yokluğa nasıl geçeceğimizi düşünüyordum. Böyle düşünürken beynimin içinde binlerce top patlar gibi tabiatüstü ağır bir darbeye uğradım. İşte o zaman düşme gerçekleşmiş. Ötesini bilmiyorum. Kendimi kaybettim. Kendimden geçmiş hâlde kaldığım süreyi de kestiremiyorum. Sonra yavaş yavaş gözlerimi açtığım zaman ortalığı aydınlık, güneşli buldum. Fakat etrafımı kuşatan üzücü manzara beni bitirdi. Bizim damın saçağına kadar her taraf deniz kesilmişti. Yangın kulesinin üst kısımlarıyla bazı minare alemlerinden başka zavallı İstanbul’un eski varlığına işaret edecek bir iz kalmamıştı. Evimiz, minarelerden daha yukarıda mıydı? Anlayamadım. Evimiz suya gömülmüştü. Sevgili annem, pederim, kardeşlerim, zavallı dadım dopdolu bir su sarnıcına dönen odaların içinde kim bilir ne can yakıcı feryatlarla boğulmuşlardı! Dünyada kimsesiz kalmıştım. Yalnız ailesi olmayan bir kimsesiz değil, belki de yeryüzünde insan soyundan tek kişi olarak kalmıştım. Aileme, aydınlık memleketime üzülmeye uzun süre vakit olmadı. Suların yavaş yavaş saçağı örterek damın yüksek kısmına bana doğru yükseldiğini gördüm. Çok geçmedi. Bastığım yer havuzlanmaya başladı. Gide gide ayaklarım gömüldü. Ne müthiş an! Ayaklarından ölmeye başlayan bir ölüm mahkûmun hâlindeydim. Su dizkapaklarıma çıktı.

Bende her zaman hayatı küçük görme hastalığı var. Meğerse o yiğitlik, gençliğim nedeniyle ölümü kendimden pek uzak görmekten kaynaklanan aldaticı bir cesaretmiş. Şimdi ölümle ciddi bir şekilde karşı karşıya gelince korkudan titriyordum. Ah, sevgili anneciğim, neredesin? Artık nazlanacak, ağlatacak kimsem yoktu. Sular belimi buldu. Biraz sonra

göğsüme, çeneme kadar çıktı. Hayata veda ediyor, arkamdan bir Fatiha okuyacak kimse bırakmayarak ölüyordum. Deniz, ağzımı örtecek noktaya geldi. Etrafıma kulaç atarak çabalamaya, debelenmeye başladım.

O aralık insan sesine benzer gürültüler iştim. Sular vücudumu kâh kaldırıyor kâh içine çekiyordu. Yüzmek bilirim. Fakat bulunduğum oda yüzmeye elverişli değildi. Tıpkı su dolu bir turşu şişesine atılmış bir kurbağaya benziyordum. Ellerim, ayaklarım oynadıkça odanın duvarına değiyordu. Sular sofaya kadar yükselince hâlim ne olacaktı? Şüphesiz tavanla su arasında sıkışarak boğulacaktım.

Ölüm olayı ne kadar gerçek olsa da insan yine kurtuluş çaresi aramaktan kendini alamıyor. Meğerse can pek tatlı bir şeymiş. Yaşamaya hayvanca bağlılığımız böyle ümitsizlik anında belli oluyor. Korku ve heyecandan gözlerim büyüdü. Kalbimin çarpıntısı sanırım yüz yirmiyi, yüz otuzu buldu. Birkaç dakika sonra sular tavana çıkınca boğulacaktım. O çaresizlik içinde yine bin çare düşünüyordum. Suların tavana çıkana kadar beklemenin akıl karı olmadığını anladım. Kendimi hemen yarı yarıya batmış pencereden dışarı attım. Heyecanla saçağa sarıldım, fırladım. Gözlemevinin damına çıktım. Oturdum. Oh, oh! Geniş geniş birkaç nefes aldım. Atladığım dam bir hayli yüksekti. Suların yüksekliğine karşın hayatıma yarım saat ekleyebildiğimi hesaplıyordum. Dünyada kendimden başka kimse kalmamış olduğu zannında bulunduğum esnada -ki bu hayat müddeti benim için çok önemliydi, âdeta bir asırlık bir ömre bedeldi- etrafıma baktım. Sonsuz bir deniz... Yalnız bazen batan vapurların deniz ortasında direk tepelerinin görülmesi gibi batmış İstanbul'un oradan buradan minare uçları gözüküyordu. Şehrin yaşama gürültüsüyle beraber köpek havlamaları da kesilmişti. Sevgili vatanıma acıdım. Muradını almadan ölen bir kimse gibi İstanbul'da tabii zenginliğine, iklimin şöhretine rağmen sefillik içinde sudan bir kefene örtülüp gitmiş, zavallı şehir

sokaklarının düzeldiğini, elektrikli tramvaylar işlediğini ve daha birçok medeniyet eserlerinden hemen hiçbirini görmeden o ada layık, temiz bir belediye idaresine bile sahip olmadan ebedilik denizinde boğulup gitmişti.

O anda yine kulağıma insan sesine benzer sesler geldi. Uzaklara, ufuklara doğru baktım. Deniz taşıtlarına benzer bir şeyler gördüm. Havadan da sesler geliyordu. Bir de baktım ki ne göreyim! Pek yükseklerde balonlar, uçaklar uçuşuyor. Aman yarabbi! Bulunduğum damı suların basmasından evvel şunlardan biri yaklaşırsa benim için kurtuluş imkânı var demekti. Hemen damın saçak saatini söktüm. Arkamdaki beyaz entarinin bir kısmını yırtmıştı. Buna bağlayarak imdat bayrağını çektim. Çektiğim bayrağın yalvarışı mı yoksa rüzgârın etkisiyle mi bilmiyorum, bu hava gemilerinden biri bulunduğum noktaya inmeye başladı. Artık sevincimin ölçüsünü sormayınız. Uçak yaklaştı, yaklaştı. Baktım içinde madamlar var. Yalvarırcasına ellerimi havaya kaldırdım. Yukarıdan bana çıma attılar. Havalandım. Şiddetli bir rüzgâr bizi doğuya doğru ekspres hızıyla atmaya başladı.

İpin ucunda bir su kovası gibi sallanıyordum. Bir müddet uçtuktan sonra aşağıya, su yüzüne baktım ki, aman Allah, ne kalabalık! Ana baba günü, mahşer mi mahşer... Çamaşır teknesinden tutunuz da balyaya, sandığa varıncaya kadar deniz taşıtlarının çeşidi görülüyordu. Herkes eline ne geçtiyse onu kapmış, canını kurtarmak için denize çıkmıştı. Sökülmüş, koparılmış sokak ve oda kapıları, dam kapıları, Kırmızı Horoz'un, İştayn'ın, Tiring'in o koca koca ilan tahtaları hep birer sandal sayılmıştı.

Sandalların içinde gazete satıcıları gördüm. Koltuklarında yığın yığın gazete ve ilan tomarları, şöyle bağıryorlardı:

'Kıyamet kopmadan önce bunların hepsini satamadık, elimizde kaldı. Artık kimse almıyor. Matbaalara geri vermeye de imkân yok.'

Bu her çeşit deniz taşıtı içinde en fazla hoşuma gidenler, İstanbul'un köprüleri oldu. Galata ve Unkapanı köprüleri, üzerlerine çıkmış binlerce halkla çok iri iki sal gibi deniz üzerinde yüzüyordu. Kendi kendime:

'Her şeyde bir hikmet var. Şu köprüler sağlam olaydı, yerlerinden böyle kolaylıkla koparak bu tehlike anında şu kadar insana sığınak hizmeti göremezdi' dedim. Birdenbire müt-hiş bir fırtına çıktı. Hep o tekneler, sandallar, balyalar altüst oluyordu. Aşağıda bir çığlık, bir feryat, bir kıyamettir koptu. Rüzgâr bizim uçağı korkunç ısıklar ve baş döndürücü bir hızla hilinmeyen bir semte doğru uçuruyordu. Kollarımda artık ipi tutacak kuvvet kalmadı. Fena hâlde kesildim. Uçaktaki madamlara:

'Beni yukarı çekiniz! Allah aşkına kurtarınız!' diye yal-varıyordum. Zavallılar var kuvvetleriyle ipi çekmeye uğraşı-yorlardı ama başaramıyorlardı. İçlerinden biri:

'İpi koltuk altlarından sıkı sıkıya vücuduna bağla!' diye haykırdı. Bu tembihe hareketlerini uydurmaya çalışırken birdenbire ip elinden kurtuldu. Bir gülle hızıyla gidiyordum. Nihayet güm diye vücudum katı bir şeye çarptı. Bir de göz-lerimi açıp baktım ki, karyolamdan yuvarlanıp yanımda yer-de yatan dadımın üzerine düşmüşüm. Kadıncağız birdenbire uyanarak şiddetli bir çığlık kopardı. Halley'in çarpma gecesi yakın olduğu için herkes kuşkuda olduğundan, bu gümbürtü-nün peşinden işitilen feryat üzerine beklenen olay gelip çattı sanarak bütün ev halkı heyecanla ayaklandı

Bilmem bu rüyam sizinkini tamamlayabilecek bir kuvvet-te midir? Halley kuyruğunun akşama, sabaha olacak çarpma tehlikesinden dolayı halk yürek çarpıntısı geçiriyor. Bir umu-mi heyecan hüküm sürüyor. Herkes kendi ölümünün acısını düşünüyor. Kendi kendisine... Ama böyle teker teker ölmekle umumi bir ölüm arasında büyük fark var. Sevdiğim yüzlerin karşımda korkudan sararmalarına kendimden çok acıyıp üzü-

lüyorum. Dünyanın sonu olma ihtimalinin söylendiği böyle önemli bir günde, kuvvetli bir beyinden çıkacak avutucu söz-
lere ihtiyacım var. Bu sağlam kafayı sizde bulurum ümidiyle
başvurdum. Böyle nazik bir zamanda siz her şeyden önce aşk
ve heves türkülerine başladınız. İşte gene tekrar ediyorum.
Ben sevicecek, güzel bir kız değilim. Büyük bir filozof ağır-
başlılığıyla bendenize fikir arkadaşı olmak iyilikseverliğinde
bulunursanız, teşekkür ederim. Bu şartla cevabınızı beklerim.

Kadın Doğduğuna Üzgün Bir Zavallı

CEVAP

“Hanımefendi!

Atı alan Üsküdar’ı geçti. İleri sürdüğünüz bütün şiddetli yasaklara rağmen ben sizi sevdim, seviyorum ve ömrüm oldukça seveceğim. Bu bir kere olup bitti. Gönlüm sizin maddi ve manevi güzelliğinizi bir kere şairlik göklerinin en yüksek noktasına çıkardı. Gönül tahtına oturmuş büyüleyici bir sultan oldunuz. Artık oradan sizi hiçbir şey, hiçbir kuvvet indiremez.

Size karşı gönlümde parlayan sevdayı dondurmak, söndürmek için çirkin bir kız olduğunuzu söylüyorsunuz. Ben sizi görüp de güzelliğinize tutulmadım ki! Sizi görmeden manevi taraflarınızın cazibesıyla sevdim. Maddenizin artık önemi kalmadı. Huyunuzu beğendim, biçiminiz her ne olsa makbulümdür. Siz bana madde olarak değil, ama mektuplarınızla göründünüz. İnleyen ruhunuzdaki yaraları okudum, gördüm, aynı hastalığa tutulmuş olduğumuzu anladım. Niçin bu ruh eşliğinden faydalanarak cisimlerimizi birleştirmeye atılmayalım?

Hanımefendi!

Dünyada saadet denilen şey tamamıyla hayal mahsulü bir kelime değilse, işte, onun en belirli şekli mutlaka böyle anlaşılabilen iki ruhun birleşmesinden doğan hâlidir. Dünya felaketlerinin çokluğuna nispetle mutluluğun pek az olduğunu görüyorum. Bize yönelen bu mutluluğu kaçırmayalım. Bu fırsat her zaman ele geçmez. İnsanların çoğu zaman mutlu-

luktan yoksun kalmaları, onun hangi tabiat kanunu üzerine kurulduğunu bilememelerinden ileri gelir. Elden geldiği kadar felaketten kendini korumak, mutluluğu tarif eden en güzel yorum sayılabilir. Aslında mutluluk o kadar büyük ve o kadar küçük bir şeydir ki, buna sahip olan bazı kimseler bunun kendilerinde varlığından haberli bile değildirler. Onu, özelliklerine zıt şekillerde tasarlayıp arayarak bozup dururlar.

Âşıklara mahsus tasarılarıma uygun bir biçim ve güzellikte meydana çıkmanız hakkındaki dileklerime gelince; bu bir çeşit gönül taşkınlığıyla edilmiş bir küstahlıktır. Yakında bir büyük mutluluğu ele geçirme sevincinden doğma bir sevgi sarhoşluğu eseridir. Bundan dolayı affınızı dilerim. Şimdi bana gündüzlerimde, gecelerimde, hülyalarımnda, rüyalarımnda boyuna görülen şekliniz, her neyse, siz herhâlde osunuz. Yahut tabii biçiminiz her neden ibaretse, gönlümdeki tasarladığım şekil de ondan başka bir şey değildir. Sözlerinizin bende uyandırdığı tesire göre Yaradan sizi öyle bir yaratmış ki, bir nokta eklemek veya bir nokta azaltmakla varlığınızı düzeltmeye kalkışmak Tanrı'nın size lütfettiği olgun huylara karşı bir nankörlük olur. Benim için siz, o güzellik modelisiniz ki, size uygun olmayan başka güzeller şaşkınlık uyandırsalar bile bence makbul olamazlar. Offf, anlatamıyorum! Ben şimdi güzelliğin bilinen kurallarından çıktım. Güzel sanatları, estetiği, her bir şeyi inkâr ediyorum. Siz neyseniz güzellik işte odur. Sizi her ne şekil ve vasıfta bulursam, onu kendim için sırf güzellik sayacağım. Sanatta örnek ve ölçü sayacağım. Bendenizi hevesine uymakla, hafiflikle, her rastladığı kadına aynı nağmeleri okumakla suçluyorsunuz. Sözlerimin ve itiraflarımla samimiliği, doğruluğu gözünüzde ispat edildiği gün, bu ithamlarınızın boşluğunu anlayacağınız için şimdi kendimi korumaya, suçlamaları reddetmeye lüzum görmüyorum.

Ben adi bir sevda düşkünü, bayağı bir kadın kandırıcı değilim ve olamam. Olmamayı da hayatımda amaç edindim. Size karşı gösterdiğim zayıflığa, alçalmaya gelince; işte bunun sebebini elimden geldiği kadar anlatmak, açıklamak iste-

rim. Siz, aramızda bir sevda sayfası açmaktan beni kesin olarak alıkoymaya uğraşıyor ve bundan âdeta korkuyorsunuz. Bu emrinize itaat edemediğim ve edemeyeceğim için beni mazur görünüz. Yürekten itiraflarımı tamamıyla dinlemedikçe, suçlamalarınızda acele etmeyiniz! Anlaş, dinleştikten sonra vereceğiniz her karara razıyım.

Aynı hastalığa yakalanmış bulunanlar birbirlerinin hâlin-den gayet iyi anlarlar. İşte kendimi ölçerek sizdeki taşkınlıkların, sıkıntıların, düzensizliklerin, ümitsizliklerin sebebini keşfediyorum.

Hekimlik ilminde ‘Homeopathie’ denilen bir çeşit tedavi şekli vardır ki, manası, birbirine benzeyen eş hastalıklar demektir. Bu usule göre bir hastalık kendi cinsinden olan hastalıkla iyileştirilir. Bizim birbirimize tesirli bir ilaç vazifesi göreceğimizi işte bundan anlıyorum. İçinizdeki sırrı keşfetmeye uğraştım. Bu gayretimde biraz başarılı olduğum için bendenize kızmayınız! Sizin kadar ciddi düşünen bir beyin, gerçeğe düşkün bir vicdan sahibi olanlar, iç yüzlerine ait bazı gerçekleri örtmek için alelade zamanlarda kullanılan ikiyüzlülük örtüsüyle önce kendilerini, sonra başkalarını aldatmaya uğraşmak gibi acayip bir medeni usulden elbette el çekerler.

Âdetin tayin ettiği bu boş bağlardan, bu açık ikiyüzlülüklerden, yalanlardan sıyrılarak insanlığın yaradılışına gerekli olan bazı kabahatlerimizi gizleyerek, bile bile aldatmak ve aldanmak garipliğinden mümkün olduğu kadar kendimizi kurtarmaya uğraşalım! Maddeten mümkün olamıyorsa ruhen tanışmış olalım!

Şehrimizin âdetine göre sizi görmeden alacağım. Görücü göndermek usulünden de vazgeçeceğim. Çünkü annemin seçim zevki benim için gerçek bir ölçü olamaz. Onun beğendiği bir şey bana hoş gelmeyebilir. Ve hatta öyle zannederim ki, annemin beğendiğinden ben hoşlanmam. Benim hoşlandığımı da o beğenmez. Hangimizin zevkinde haklılık var, onu bilemem. Bu konuda aramızda tam bir zıtlık sürer gider. Çünkü

görgülerimiz, hükümlerimiz hep birbirine zıttır. Annemin övdüğü öyle şeyler vardır ki, anlayışlarımızdaki zıtlıktan dolayı onlar bende âdeta birer nefret uyandırır. Onca fazilet meydana gelen şeyler bence affı imkânsız büyük noksanlardır.

Bir Zola'ların, Maupassant'ların, Goncourt'ların olgunluklarını incelerken annelerimizin Billur Köşk hikâyesinin felsefesiyle etkilendikçe biz Beethoven'lerin, Chopin'lerin, Gounod'ların sanatlı nağmeleriyle kendimizden geçip de onlar Arabi, fellahi kantosuyla iç açıcı duygulara kapıldıkça, bu duygu ve anlayış zıtlığı aramızdan hiçbir vakit yok olmaz.

Yazacağım şey pek çok... Fakat şimdi ne yazacağımı bilemiyorum. Tarifine imkân olmayan bir duygu kasırgası içindeyim. Biraz daha yazsam, set derken sepet demeye başlayacağım. Belki yine sizi kızdıracığım. Belki de kızdırdım, kim bilir? Bir kere evet cevabınızı alsam, o zaman dünyalar benim olacak. Sakın reddetme yoluna gitmeyiniz! İkimizin de mutluluğunu mahvetmiş olursunuz. Yine bir pot kırdım mı? Aman susayım! Susayım diyorum da halen yazıyorum. Cevabınızın gelişine kadar ne acı bir hayat geçireceğim! Uyku rahatı, yeme içmeden tat alma gibi yaşama ihtiyaçlarını zaten sizinle yazışmaya başladığımdan beri kaybettim. Çok sevinmek de insanı büyük bir kedere uğramak derecesinde üzüyor. Niçin bu kadar seviniyorum? Bilmem. Korkuyla, merakla, endişeyle karışık tarif edilemez bir sevinç... Hayatımızı o derecede benzer ve eş sayıyorum ki, kalbimdeki şeyleri aynen sizin gönlünüzde de varsayarak hep bu satırları fazla ve boş buluyorum. Öyle derde, aman ya Rabbi, hâlâ niçin yazıyorum? Duygu beraberliğimize öylesine kesin karar verdiğim hâlde yine alacağım ters bir cevabın tehlikesinden yüreğim gümbür gümbür atıyor. Artık susacağım fakat alacağım cevabı ne kadar şiddetle bekleyeceğimi tekrar etmekten alıkoymıyorum. 'Bende dayanacak güç kalmadı, ferman senin!' şarkısı bilmem neden birkaç zamandır dilime dolandı. Bunu söylemekte bir terbiyesizlik midir acaba? Bu yazdığım şey bir yalvarış yazısı mı yoksa bir şüphe itirafı mı? Yahut aman

Allah, nasıl söyleyeyim, bir aşk mektubu mu? Yine kızdınız mı? Kızdınızsa bu müsveddelerimi baştan aşağıya şimdi yırtar, bir diğerini yazarım. Fakat bu kâğıt henüz güzel parmaklarınıza temas etmeden önce bu soruma sizden cevap bekleyişim bir tür budalalık değil midir? Evet, biliyorum, hep yazdıklarım birer tekrardan başka bir şey değil... Lakin ne yapayım? Kızgınlığınızı azaltmak için sizi güldürmeye uğraşıyorum. Tabiatımda komiklik yok. Tuhaflık etmesini de bilmiyorum. Sözlerim işte böyle çok acayip şeyler oluyor. Siz o kadar yaman bir eleştirmensiniz ki, şu satırlarda her kelimemle ayrı ayrı alay edecek kim bilir ne kadar potlar, noksanlıklar bulup çıkarırsınız? Siz kendiniz ‘ben çirkin bir kızım’ diye feryat edip dururken, benim hâlâ ‘şu kâğıda güzel parmaklarınız değmeden önce’ türünden cümlelerle bilmezlikten gelişime kim bilir ne kadar tutulursunuz? Rica ederim, insaf buyurunuz efendim! Mademki sizi görmeden sevdim, çirkinlik konusundaki açıklamanız da beni bu sevdadan vazgeçiremezdi. Yüzünüzü değilse bile elinizi olsun güzel tasarlamakta beni mazur görün! Şairane yaradılışımı bu kadarcık bir yetkiden olsun menetmeyiniz!

Lakırtı yine uzadı. Ben de anlıyorum ki, kırdığım ceviz artık bini aştı. Bu ahmakça sözlerime siz değil ben kendim bile kızmaya başladım. İşte susuyorum. Ama elmasım, cevabınız? İşte onu ne kadar yürek çarpıntısıyla beklediğimi tekrarlamaktan mümkün değil kendimi alamıyorum. Cevabınız? Cevabınız? Bunu dört gözle bekliyorum.

İrfan Galip”

İrfan, bu mektuba ağırbaşlı bir filozof edasıyla başlamışken gide gide bir tür sevgi sarhoşluğuna uğrayarak fikirce ve üslupça bir söz hafifliğine düşmekten kendini alamamıştı. Yaptığı bu hafifliğe mektubunu gönderdikten sonra pişman oldu ama iş işten geçmişti. Tanımadığı sevgilisini bu sefer sahidten gücendirip mektubuna cevap alamazsa İrfan Galip’in

hâli gerçekten acınacak bir bulran devresine girmiş olacaktı. O gece türlü hülyalar döşğinde alaca bir uyku geçirdi. Mektubu getirecek kadının gelişini beklemek için sabah vaktinden önce kaleme gitmeye hazırlanırken, annesi Ferdane Hanım, güleç bir yüzle yanına gelerek dedi ki:

“Oğlum İrfan, konferans verdiğin günü burası sanki bir düğün evine döndü. Ortalık kirlendi ama zarar yok, sen eğlendin ya yavrum! Bana o lazım... Hizmetçiler varınlr temizlesinler. Gelin bakmaya gelir gibi ne kadar kadın geldi, ne kadar kadın geldi! Bildiğimden çok bilmediğim, görmediğim kadınlar vardı. Bir konferans daha verirsen, üzerine kırk bir çörek otu dikeceğim. O kadar kadının içinde kötü gözlüsü de bulunur. Belki sana nazar değiverir. Allah’a emanet, evlatçığım! Maşallah bülbül gibi söylüyorsun. Rabbim bağışlasın! Baban yok. Bir daha senin gibisini nasıl doğurabilirim?”

İrfan Galip, annesinin kadınca bu münasebetsiz sözlerinden âdeta sıkılarak hiç cevap vermiyordu. Fakat Ferdane Hanım, lakırtılarına karşılık görmemekten asla yüksünmeyerek devam ediyordu.

“Konferans günü bizim Emsal, kalabalığın arasında bir kız görmüş. Güzelliğini anlata anlata bitiremiyor. Artık onun dediğine bakarsak dünya güzeli gibi bir şey olacak.”

Bu güzel kız tarifi İrfan’ın dalgın zihnini birdenbire uyardı. Hemen annesine dönerek elinde olmadan:

“Nasıl kız?” dedi.

Annesi oğlunun bu telaşından biraz şüpheyeye düşerek:

“Nasıl olduğunu bilmem. Ben görmedim. Ben de Emsal’in yalancısıyım.”

“İkinci konferansın ertesi günü tanımadığınız kadınların içinde böyle güzel bir kız bulunup bulunmadığını sizden sordum. Hepiniz bana öyle bir şey görmedik cevabını verdiniz. Şimdi bu dünya güzeli nereden çıktı?”

“A evladım, sen bizim Emsal’in ne kadar alık bir karı olduğunu bilmez misin? Sersem musibet sorduğumuz zaman bir şey dedi. Şimdi aklına gelmiş de söylüyor.”

“Nereden görmüş? Bu dünya güzeli ne şekilde, ne kıyafette, nasıl bir şeymiş?”

Ferdane Hanım, oğlunun bu üste düşmesinden bir sevda tehlikesinin kokusunu alarak böyle gafilce bir bahis açtığına pişman oldu. Üzüntüyle:

“Ben Emsal’in ipe sapa gelmez sözlerini can kulağıyla bile dinlemedim. Senin bu kadar önem vereceğini bileydin arkasını araştırırdım. Ne o? Ne o? Ne oldun? Konferansa davet ettiğin böyle güzel bir kız mı vardı yoksa? Sen Emsal’in güzel dediğine bakıp da sakın aldanma! Onun beğendiği kız kim bilir ne gudubet bir şeydir!”

“Aman anne, böyle benzetip, yaraştırıp da söz söylemene, bilirsin, o kadar kızarım ki! Ben buraya güzel kız davet etmek için mi konferans verdim?”

“Ne bileyim ben? Bu sözü işitir işitmez yüzün önce et bent oldu. Sonra kızardı, bozardı, birkaç türlü renge girdi de onun için söylüyorum.”

İrfan, biraz daha ileri varırsa foyayı meydana çıkarmaktan korkuyordu. Sözü orada kapamayı uygun gördü. Sustu. Fakat artık içi içine sığmıyordu. Havadan sudan birkaç lakırtı bulup söyledikten sonra annesinin yanından çıktı. Aşağıda, taşlıkta, تنها bir yerde Emsal’i sıkıştırarak sordu:

“Emsal, sen konferans günü burada güzel bir kız görmüşsün, nasıl şeydi o?”

Emsal, hayret etmiş bir övme tavrıyla arkasını duvara dayayıp başını iki tarafa sallayarak:

“Aman, beyim, aman! Güzel mi güzel! Âdeta bir içim suydı.”

“Nerede gördün?”

“Merdiven başında camekânlı kapının önünde...”

“Niçin bunu senden başka kimse görmemiş?”

“Nasıl görsün paşam? Yüzü sımsıkı kapalıydı.”

“Yüzü kapalıydı da sen nasıl gördün? Anlat!”

“Dur anlatayım: Bunlar siyah çarşafli iki kadındı. Peçeleri de pek kalındı. Konferansı yüzlerini hiç açmadan öyle kapalı dinlediler. Nihayet bir tanesi hem sıcaktan bayıldı, sıkıldı, hem de susadı. Ben yanından geçerken ‘Kuzum, kalfam, bana iki yudum su bulur musun?’ dedi. Hemen bir bardak su koşturdum. Peçesini yukarı doğru biraz sıyırdı. Meydana ay parçası gibi bir yüz çıktı. Aman ne afet! Aman ne civan! Ben şimdiye kadar ömrümde böyle güzel görmedim. Ben kadınlığımla az daha âşık olacaktım. Boğazından aşağıya giderken içtiği suyun billur gerdanından geçtiği görülüyor zannettim. Bakmaya doyamadım. Öyle arsız gibi su da içmedi. Dört beş yudum içtikten sonra daha yarısı bitmemiş bardağı güler bir yüzle geri verdi. Hemen peçesini indirdi. Gayet nazik bir sesle ‘Teşekkür ederim!’ dedi. O ne mahmur, o ne baygın, o ne şahane, iri gözlerdi! Hiç gözümün önünden gitmiyor.”

“Başka bir şey konuştunuz mu?”

“Hiç... Pek edalıydı. Söz ağzından dirhemle çıkıyordu. Öyle bizim mahalle kızları gibi bir dakika içinde sekiz on lakırtının belini büken takımdan değildi. Söyletmek için o kadar uğraştım. Susadınız mı diye sonradan üç dört defa yanına gittim. Sordum. Hayır dedi. Her sözüme tek lakırtıyla cevap verdi. Konferansı pek dikkatli dinliyordu.”

“Yanındaki kadın da genç miydi?”

“O hiç yüzünü açmadı. Bilmiyorum. Onu göremedim. Fakat onun çarşafı, kıyafeti beriki kadar şık değildi. Ah, o ne ki! Ah, o ne ki! İnşallah Rabbim onu bize gelin kısmet eder.”

Emsal'in sözü bu neticeye getirmesinden, bahsin sonradan alacağı yolu İrfan anlayarak bu kadarcık bir soruşturmayla yetindi. Çekildi. Çekildi ama nihayetsiz bir merak içinde kaldı. Acaba Emsal'den su isteyenle kendiyle mektuplaşan bu ikisi aynı kız mıydı? Ortada bunu onaylayacak kesin deliller yoktu. Fakat içinden gelen bir ses İrfan'a "Bu kız işte odur. Seninle mektuplaşandır. Görmeden âşık olduğun kızın ta kendisidir!" diyordu. Tanımadığı sevgilisi kendi çirkinliği hakkında İrfan'a ne kadar ısrarlı ve kesin sözler söylemiş olursa olsun, delikanlı bu garip iddiayı hep ters yorumluyor, yani kız çirkinlikte ne kadar ısrar ederse, aksine o kadar güzel olduğuna inanıyordu. Bu hâl İrfan için öyle acayip bir duygu ve keşifti ki, neden böyle düşündüğünün sebebini kendi de pek bilmiyordu. Emsal'in şu müjdesi bu düşüncesini büsbütün perçinledi. Bir yerde duramaz oldu. Cevap olarak gelecek mektubu beklemek için belirli vakitten birkaç saat önce kaleme gitti. İçi içine sığmıyordu, siyah çarşafı kadının gelişini bekleyerek dairenin loş koridorlarında bir aşağı bir yukarı mekik dokuyordu. Hemen o dakikada bir yeleğin cebinden saatini çıkarıyor, çabucak bir göz atıyor, ama gösterdiği şiddetli bekleyişe karşılık ne saat işliyor, ne de kadın geliyordu. Öteki efendilerin devam saati geldi. Herkes yazı masasının başına geçti. Daire her zamanki çalışma gürültüsünü aldı. Gelen giden çoğaldı. Lakin o kadın gelmiyordu. İrfan utanmasa bir tarafa çekilip ağlayacak kadar can tüketen bir bekleme üzüntüsü içinde kaldı. Kadının her zamanki geliş vakti üzerinden de iki saat kadar geçti.

Zavallı çocuk elinde saat, bet beniz uçuk, gayet rahatsız bir hâlde saatlerce koridorlarda esir oldu. "El-intizar eşeddü mine'n-nâr [beklemek ateşten şiddetlidir]" sözünün hükmünü ömründe işte o gün yana yana denedi. Ne bir işe bakabilirdi, ne yemek yedi! Beş dakika oralardan ayrılrsa, kadın gelecek, kendini görmeden gidecek zannediyordu. O günün büro işleri sona erdi. Herkes birer ikişer çekilmeye başladı. Bir müddet sonra kimse kalmadı. Odacı odayı süpürmeye hazır-

lanıyordu. İrfan hâlâ oradaydı. Bürodan ayrılrsa kadının o gün gelmesinden tamamıyla ümit kesmek gerekiyordu ki, işte zavallı delikanlı buna bir türlü dayanamıyor, pek sıkıcı olmakla beraber bu ümidin devamını yine bir tür teselli sayıyordu.

Saat on biri geçince bu boş teselliden de vazgeçmek gerektiği kesin olarak anlaşıldı. Nihayet, odacıların kuşkulu ve şaşan bakışları altında, tam bir keder içinde çekildi, gitti. Nereye gidecekti? Bu dehşetli üzüntüden kurtuluşunu sağlayacak yer neresi olabilirdi? Kaç zamandır gördüğü tatlı rüyalardan kurduğu ruh okşayıcı hülyalardan bir gece içinde vazgeçivermek pek güç olacak, pek acı gelecekti. Fakat kadın nerede kaldı? Cevap niye gelmedi? Aşk denilen şey meğer ne şiddetli bir ruh fırtınasıymış! Görmeden sevilen bir afetin sevgisi böyle akli çileden çıkaracak dereceyi bulursa, karşılıklı ateş alanların hâli acaba ne derece yakıcı olacak? Sevilen bir hayal, insanı bu hâle getiriyor, bir gerçeğin yakışına yürek nasıl dayanacak?

İrfan bu gecikmenin bir engele rastlama yüzünden olduğunu bilse ne yapacaktı? Bunu düşünmek bile kendisi için müthişti. Bu sevgi daha ilk alevinde neden böyle söndürüldü? Bunu icap ettiren ne gibi bir yanlış yaptı?

Şimdi delikanlı olanca düşünme gücüyle bu noktayı keşfetmeye uğraşıyordu. Cevap olarak yazdığı mektupta kızın kardeşçe münasebet kurmak isteğine karşılık İrfan, kendinin hâlâ sevda sözlerinde ısrar etmiş olmasından başka bu kesintiye bir sebep bulamıyordu. Delikanlı şimdi bu bilinmeyen sevgilisinin uzaktan dostluğuna da razıydı. Fakat bu rızasını, bu ricasını duyurmak için hangi çareye başvuracaktı? Belki yalvara yalvara kızın yine gönlünü elde edebilirdi. Ama kime yalvarsın? Karşısında hayalî bir sevgiliden başka kimse yoktu.

Böyle meçhul bir kimliğe, böyle hayalden ibaret bir varlığa gönül verilir mi? Bu saflığa kendi kendine hem güldü,

hem ağladı. Ne yapsa nafileydi. İş işten geçmişti. Seviyordu. Bu hayale âşıktı. Bu uzun düşünmeler sırasında aklına tuhaf şeyler de geldi. Arkadaşlarından muzibin biri İrfan'la eğlenmek için bir kız ağzından o mektupları uydurarak göndermiş olmasın? Böyle de olsa, bu gerçek, gözünde kesin olarak belirlenmiş bile olsa, bilinmeyen bir sevgili adına İrfan, hayalinde canlandırdığı o kıza, ruhunun o meleğine gönlünü şiddetle bağlamıştı. Bundan artık vazgeçemeyecekti. Bu hatıra ebediyen sadık kalacağı zannındaydı.

İrfan, ertesi günü aynı bekleme acısıyla geçirdi. Kendini düşünmekten yorgun düşüren acı bir ümitsizlik başladı. Delikanlı ne kazanmış yahut ne kaybetmişti? Düşüncesini süsleyen o gönül açıcı hayal gene kalbindeydi. Onu hiçbir kuvvet oradan kaldıramayacak, artık onunla yaşayacaktı.

Zavallının aşktan yana talihi yoktu. Şimdiye kadar gerçek kılığında beliren bir sevgiliden yüzü gülmemişti. Artık bu hayalle, bu kuruntudan ibaret sevgiliyle yetinmeye, bununla mutlu olmaya uğraşacaktı.

İrfan, böyle bir ruh hâli ve ümitsizlik içindeyken üç günden beridir gelmesini beklediği kadın sonunda geldi. Zavallı âşık bu siyah çarşafı kadını görünce üç gündür geçirdiği o can yıpratıcı bekleme denemesinden ileri gelen bir kırgınlıkla az kaldı ki kadına, “Yürü, Leyla, yürü! Ben Mevlâ’yı buldum!” diye bağıracaktı. Kendine uzatılan mektubu aldı. Zarftan yayılan hafif bir leylak kokusu sinirlerindeki buhranı biraz yatıştırdı. Bilinmeyen sevgilisinin İrfan için varlığının alameti işte bu kokudan ibaretti. Her mektup alışında bu hoş kokuyla sanki ona dokunma zevki alırdı.

Dili tutuldu. Kadına bir şey diyemedi. O da emanetini teslimden sonra hemen bir şey söylemeksizin temenna ederek çıktı. Acaba mektupta ne sitemler, ne azarlamalar, belki de ne hakaretler vardı? İlgi kesmeyi bildiren bir söz olmasın da İrfan her şeye razıydı. Titreyen parmaklarıyla zarfı açtı. Şu mektup çıktı:

“Ah, aman anneciğim, o neydi? Ne aşırıydı! Dün sabah gördüm. Anlayınız! Keşfediniz bakalım, beyefendi! Ne gördüğümü söyleyiniz! Bildiniz, değil mi? Evet, evet, işte onu. Ta kendisini, kuyrukluyu gördüm! Korkmamaya bu kadar kararlıyken hâlâ korkudan titriyorum.

Gazeteler şehrimizde Halley’in sabahleyin saat 3’ü çeyrek geçeden 4’e on kalıncaya kadar görülebileceğini haber verdiler. Çalar saatimi tam buna göre kurdum. Karyolamın başucuna koydum. Döşeğime girdim. Her türlü kuruntuma rağmen çok sürmeden uyuyakalmışım. Tepemde bir gürültü-

dür koptu. Gözlerimi açıp baktım ki, ortalık alaca karanlık... Saat kızmış bir canavar gibi hâlâ hırıldıyor, gürültü ediyordu. Sinirime dokundu. Döşekten kendimi aşağıya attım. Pencereye koştum. Birkaç gündür yazlığa taşındık. Evimizin arkasında koca bir dağ var. İşte oraya doğru baktım. Venüs, ağaçların üstünde gökyüzüne asılmış bir lüks lambası parlaklığıyla ışıklar saçıyor. Ufak tefek başka yıldızlar da var. Güneş ufku altında, tanyerini daha yeni ağartıyor. Güneşin beliren ilk çizgisiyle Venüs'ün arasına aydınlık, hafif, sis şeklinde, iri pala gibi bir şey uzanmış. Aman ne irilik, ne güzellik, beyefendi! Görüp de titrememek elde değil... Hemen diz çökerek Tanrı'ya yalvarmaya başladım. Bu iri palanın kabzası yani başı kuzeye, gerisi güneye yönelmişti. Bu kabza hemen Ay büyüklüğündeydi. Lakin ortasında yoğun, çevresine doğru sönen, azalan ışıklılığı Ay'dan azdı. Birkaç güne kadar zehirli eteğini öpmek için yer yuvarlağının alçak gönlüllüce yaklaşacağı Halley Yıldızı işte buydu. Saatin çaları hâlâ arkamdan hırliyordu. Seher vaktinin ruhaniliği içindeki bu ürkütücü manzara, çaların hâlâ sürüp giden uyarıcı zırlıtısı bana o kadar işledi ki, korku verici bir yücelik hissettiren bu az görülür tablo karşısında insanların küçüklüğünü, acizliğini, tabiatın büyüklüğünü işte o anda tamamiyle anladım.

Şimdi her gece çalar saati kurarak yatıyorum. Çarpıntılı rüyalar içinde uğraşırken, kulak tırmalayan bir gürültü sabaha karşı beni uyandırıyor. Hemen pencereye koşuyorum. Havalarda yağmurlu gidiyor, her sabah gökyüzünü bulutla örtülü buluyor, bir şey göremiyorum. Ama Tanrı'nın bize, dünyalılarını tehdit için gökyüzünün yukarısından üzerimize uzattığı o korkunç pala gene orada duruyor. Her gün yer yuvarlağına milyonlarca kilometre daha yaklaşmış bulunuyor. Dokunma anına çok bir şey kalmadı. Yedi sekiz gün var. Dokunma mı, çarpma mı olacak? Yoksa yer yuvarlağı gök taşı taneleriyle, kader okuyla baştan başa yaralanacak mı? Yahut bu iki uzay cismi birbirinin hasret dolu kucağına atılarak tek parçadan ibaret yanar bir kitle hâline mi gelecek? Ne olacağız beye-

fendi, ne olacağız? Dünya'nın ömrünün sonu olması muhtemel böyle tasalı ve buhranlı bir günde siz ne kadar dünyaya mahsus, hevesinize ait şeylerle uğraşıyorsunuz! Şimdi başka şey düşünülecek zaman mı? Bahsettiğiniz sudan şeylere zihin yormanın hiç mevsimi değil. Bana Halley'den, halamın yıldızından haber veriniz. Dünya mı batacak? Kıyamet mi kopacak? Herkes zehirlenecek mi? İşte ondan bahsediniz! Çabuk! Çabuk! Çabuk!

Hayatın Değerini, Onu Kaybedeceğine
Yakın Anlayan Çirkin Bir Kız”

O anda Halley Dünya'ya çarpıp da İrfan'la beraber bütün dünya yok olsaydı, delikanlı bu mektubu okumaktan duyduğu acı derecesinde üzülmeydi. Küçük hanım İrfan'ın kaç gündür geçirdiği cehennem hayatına karşı o kadar tasasız görünüyordu ki, zamanıyla cevap vermek noktasında gösterdiği tenezzülsüzlüğün sebeplerini olsun lütfedip de açıklamak zahmetine dahi katlanmıyordu. Bu kız duyguca İrfan'a yakın olsaydı, bu acılarını onun da duyması, anlaması gerekirdi. Sevgice aralarında çok fark vardı. İrfan'ın kızı sevdiğinin onda biri nispetinde bile demek ki kız onu sevmiyordu. Sevgice bu eşitsizlik ve dengesizliğe zavallı pek üzüldü. Kızın duyguca gösterdiği bu ilgisizlik acaba yapmacık mıydı? Yapmacıksa bu yaşta gösterdiği bu ustalık cidden şaşılacak şeydi.

Halley'in yaklaşmasına karşı gösterdiği telaşlar, korkular da hep yapmacık, bütün bunlar da birer cilve miydi? Bu kız zavallı İrfan'ın gözünde öyle karmakarışık bir bilmece şeklini aldı ki, bunun çözümünü sağlayabilmek için müspet, açık bir noktasını bulmak hemen hemen imkânsız görünüyordu. İrfan, saatlerce karamsarca ve ümitsizce düşündü, düşündü. Sadece bir noktayı garip ve düşünmeye değer buldu. Sevdiğinin bu mektubunda hiç azarlama yoktu. İrfan'ın son

mektubundan hemen bahsedilmiyor, yalnız böyle kıyamete benzer bir günde heves düşkünü duygularla uğraşmasından biraz şikâyet ediliyordu. Bu sözüyle küçük hanım sevdayla uğraşmayı Halley'in patırtısı savulduktan sonraya bırakmanın uygun olacağını anlatıyor demek değil miydi? O hâlde bundan asıl istenilenin kabul edildiği, ama karşılıklı aşk ve muhabbetin sonraya bırakıldığı anlaşılmaz mı?

Hepsi iyi... Lakin hanımefendi bu sevgiden ne kadar önemsiz bir şekilde bahsediyor, bundan söz etmenin geriye bırakılması konusunda ne kadar duygusuz davranıyordu! İrfan ise Halley'in gelmesine değil, kıyamet vaktine iki saat kalmış olsa dahi, hiçbir şeyi tasa etmeyerek kendini yalnız bu yeni, bu ateşli sevgisine vermek istiyordu.

Demek kuyruklu yıldız gelip geçinceye kadar aşktan, sevdadan söz edilmeyecek, sırf bu gök olayının alabileceği tehlikeli şekiller üzerinde konuşulacaktı.

Zavallı delikanlı kendi kendine:

“Peki öyleyse!” dedi. Bu sevda kırgınlığıyla yerleri, gökleri birbirine geçirmek gibi müthiş ve karamsar bir niyetle mektup yazmaya başladı:

“Hanımefendi!

Halley'i gökyüzünde büyük bir pala şeklinde görmüşünüz. İşte bu korkunç görünüşlü kesici alet, birkaç güne artık felaket saatini beklemekten başka çaresi kalmayan insanlığın zulüm görmüş tepesine inecektir. Kadınsınız. Erkeklerle göre sinirleriniz zayıftır, malum... Önceki mektuplarımda sizi korkutmamak için yazmamıştım: Bu hadisenin korkunç gerçekliğini pek hafif göstermeye uğraşıyorlar. Fakat kadınlığınızla beraber bir filozof gibi büyük bir dayanıklılık sahibi olduğunuzu da görüyorum. Mademki arkadaşça fikir değiş tokuşunda bulunuyoruz, düşündüklerimizi artık dosdoğru söylemek gerekiyor.

Doğu ufkumuzu baştanbaşa kaplayan bu perçemli güzeli görmek için halk akın akın namaz vakti meydanlara, rıhtımlara yığılıyor. Bunu görür görmez kalpler dehşetle doluyor. Eller göğe kalkıyor. Herkes kendi inancına göre Yaradan'ına yalvarıyor. Gazeteler herkesin korkusunu ve heyecanını arttırmak için bundan pek söz etmiyorlar. Her hastadan hastalığın derecesini gizlemek âdettir. Lakin ne fayda! Bu felaketin dünyaya her gün daha fazla yaklaşıp büyüdüğünü herkes görmüyor mu?

Değil Halley'i zayıflıklarına yenik düşerek, bazen ölümü inkâr derecesine varan korkaklar gibi düşünecek değiliz ya! İnsanlığın en büyük hastalığı, kendini kemiren hastalıkların gerçekten tedavisine uğraşacak, girişecek yerde, daima onu olduğundan daha zayıf göstermeye çalışmak âdetidir. Bu yaraların iyileşmez niteliğini daima kesin ve açık bir dille anlatmaya, izaha uğraşanlar, her zaman lanetle karşılanırlar. Yaranmak için halkı aldatan yalancılarınsa itibarı artar, halkın gözüne girerler.

Geçen sabah yazlığınızın penceresinde gördüğünüz ve her saniye artan bir kızgınlıkla üzerimize inen o kader kılcı, göklerimizde yukarıda kendi hâlinde, temiz insanları eğlendirmek için ortaya çıkmadı. Bütün astronomlar, gök bilginleri, tehlikenin kesin gerçekliğinde birleşmiş, memleket ahalisi sabahları bu gök belasını boylu boyunca seyredip dururken, gazeteler ve ikiyüzlü yalancılar, -besbelli her şeyi bilen Cenabıhak bunlara doğru söylemeyi nasip etmemiş olduğu için-, gene menfaatleri dolayısıyla son nefeslerinde bile olacağı söylemek mertliğini gösteremiyorlar.”

İrfan bu önsözle mektuba girişerek yeryüzündeki bütün yaratıkları Halley'in kuyruğuyla önce insafsızca zehirledikten sonra, birikmiş cesetleri alevlere verdi. Küllerini göğe savurdu. Ne kadar mantık gücüyle inandırmak mümkünse harcadı. Sayfalar doldurdu. Bu yazı yükünü yüklenmekten maksat, o görmediği, bilmediği kıza karşı sevgisiydi. Fakat

bu kelimeyi kullanmak yasaklanmıştı. Kalbini yakan, kavuran bu temelden bahsetmemesi emredilmişti. Lakin bu emri yerine getirebilecek miydi? Kalbinin derinlerinden her türlü karardan daha kuvvetli bir şey onu içindeki bu üzüntüyü, bu ateşi açıklamaya, yorumlamaya zorluyordu. Bu kuvvetin zoruyla o kadar bunalıyordu ki, mümkün değil, sabredemeyecekti. Çünkü sabır denilen şey bir dereceye kadar, insanın bu güce sahip olmasıyla gösterilebilir. Zavallı İrfan'da kendine hükmetmek meziyeti neredeyse tamamıyla yok olmuştu. Dayanamadı, mektubun sonuna şu sözleri sıraladı.

“Hanımefendi!

Emrinizi tamamıyla yerine getiremediğim için yüce affınıza, merhametinize sığınırım. Emir, ona uyma gücünü gösterebilecekler içindir. Kendi gücünün üstünde bir emre uyamadığı için hiç kimse suçlanamaz. İnsan adaletinin yanında bir de vicdan adaleti vardır. Umumi adaleti kefalet altına alanlar, mahkemeler; vicdan adaletinin hâkimleriye herkesin kendisidir. Gerçeği, gücümün yetebildiği bir açıklıkla anlatmaya uğraştıktan sonra gelecek her türlü hükmünüze razıyım.

Sizi seviyorum. O kadar büyük bir muhabbetle seviyorum ki, bu aşırı seveda gönlüme, kalbime sığmıyor. Bunu size bu kadarcık olsun göstermedikçe, onu içimde taşıma gücünden yoksunum. Fakat şimdi size karşı o kadar nazık, o kadar güç durumda bulunuyorum ki, her itiraf adımda gözüken düşme tehlikesi, alabildiğine, duygularımı söylemek istediğim bu konuda beni dilsiz bırakıyor. Nasıl söyleyeyim? Bu yasak konuya nereden gireyim? Allah aşkına, güvenmeyiniz! İşte söylüyorum! Sevgimin kabulü meselesini, yani evlenmemiz gibi mühim bir işi siz, Halley tehlikesi ortadan kalktıktan sonraya bırakıyorsunuz. A iki gözüm, efendim! Ya bu büyük olay Dünya'nın sona ermesiyle bitecekse, murada ermemiş olarak mı yokluğa yollanayım? Doğru söz hoş görülme de sahibi için ayıplama sebebi olmamalıdır. Bencilliğime gülmeyiniz! İşte, doğru söylüyorum. Düşlediğim o mutluluk

idealine eriştikten sonra ne kendi ölümüne acırın, ne de dünyanın battığına...

Cesaret gösterip adım attığım şu acındırma ve yalvarıp yakarma alanında bütün yaralarımı açığa vurmadan susmak, inanın, bana Halley'in tehlikeli çarpışından daha beter geliyor. Fakat emrinize aykırı davranmakta ileri gitmekten korktuğum, hele bir tek sözden bütün gönül üzüntülerimi anlamak meselesindeki sezışinizden emin bulunduğum için, işte, susuyorum! Bundan sonrası, af, merhamet..."

İrfan Galip, bu mektubu almak için ertesi günü gelen kadına teslim etti. Fakat bu ne garip bir mektuplaşmaydı! Görmeden âşık olduğu bu kız, delikanlının kalemini, evini, ailesini her şeyini biliyordu. Lakin İrfan'ın kendisinin bu küçük hanının kimliğine dair bir noktacak bile bilgisi yoktu. Şimdi mektubu alıp götüren bu kadın bir daha İrfan'ın semtine uğramayıverse, delikanlı artık bunları nerede bulacaktı? Mektuplaşma imkânını ne yoldan sağlayacaktı? İrfan, kayıp sevgilisinin kimliğini araştırmaya girişmeyeceğine söz vermişti. Lakin bu garip tabiatlı kız, giden mektupta, kendi arzusuna aykırı olarak gene âştan söz edebildiğine kızıp da mektuplaşmayı kesiverirse, o zaman sahiden derin bir acıya boğulacak olan İrfan'ın hâli nereye varacaktı? Geçenki cevabın birkaç gün geciktirilmesinden dolayı zavallı çocuk mahcup hâlde düşünmüş, ne acılar çekmişti, ne acılar!

Böyle acıklı bir hâlin tekrarlanmasına yol açmamak için uygun bir çare düşünmek gerekiyordu. Nasıl? Ne suretle? Hem bunu düşünüyor, hem de kalem odasının penceresinden dalgın dalgın sokağa bakıyordu. O esnada sokağın kalabalığı içinde o siyah çarşafli kadını gördü. Kadın etrafa ürkek bakışlar fırlatarak âdeta hızlı hızlı denecek adımlarla Divan Yolu'na doğru gidiyordu. İşte İrfan'ı bilmediği sevgilisine kadar ulaştıracak bir vasıta... Bu kadını gizlice takip etse, küçük hanının kimliği, hiç olmazsa nerede oturduğu hakkında bilgiye dayalı ufak bir ipucu edinebilirdi. Lakin düşünmeye

vakit yoktu. Bir dakika, belki yarım dakika sonra kadını gözden kaybedecekti. İrfan pardösüsünü giymeden, merdivenleri hemen ikişer atlayarak kendini sokağa attı. Kadının gittiği yöne doğru yürüdü. Sağa, sola, ileriye baktı. Kadını gördü. İş pek nazikti. Kendinin onu görmesi iyi, ama kadının bu takibi sezmesi pek tehlikeliydi. Çünkü küçük hanıma iş anlatılır anlatılmaz her şeyin birden kesilmesi ihtimali vardı.

İrfan kendini göstermemek için takip mesafesini hayli uzun tutarak, mümkün merteye kalabalığa karışıp yürüyerek, bir polis hafiyesi özeni ve bir âşık heyecanı ile gidiyordu. Kadın İrfan'ın dairesinden uzaklaştıktan sonra hayli yavaşladı. Artık sağına soluna bakmıyor, âdeta ağır ağır gidiyordu. Bir müddet sonra yüzünden peçeyi de kaldırdı. Kitapçı ve kağıtçı dükkanlarının camlarına eğiliyor, bir şey almak ister gibi incelemeler yapıyordu.

Bu kadının yüzünü görüp bellemek, tanımak, İrfan için, içine düştüğü bu maceranın bilinmezliğinde bir köşeciği olsun aydınlatmaya yarayacak müspet bir nokta elde etmek demektir.

Kadın vitrinlerin önünde durup baktıkça İrfan bunun yüzünü yandan biraz görebilirdi. Zannettiği gibi değil, bu kadın gençti. Hem de pek genç... Sokaktaki o serbest serbest yürüyüşlerine, duruşlarına, oraya buraya göz atışlarına bakılırsa, öyle nadiren dışarı çıkar takımdan olmadığı, daireye İrfan'ı görmeye geldiği zaman gösterdiği utangaçlığın tamamıyla yapmacık olduğu anlaşılıyordu. Delikanlı peşine düştüğü zaman, daha ilk adımında ne mühim şeyler sezmeye başlamıştı! Kadın arada bir elini arkadan çarşafının beline doğru götürüp bürmelerini düzeltere düzeltere yürüyerek birkaç vitrin daha seyrettikten sonra nihayet mostraları güzel tertiplenmiş bir kâğıtçı dükkânından içeri girdi.

Kâğıtçıyla bu kadın arasında takınılacak alışveriş tavırlarının hiçbirini gözden kaçırmamak için İrfan da sokağın kar-

şı tarafındaki ciltçi dükkânına girdi. Güya ciltlenecek birçok kitapları bulunduğundan bahisle ciltçiye lafa tuttuğu esnada vitrinin arkasından karşıki kâğıtçı dükkânının içini elinden geldiğince gözlemeye uğraşıyordu. Dükkânın kapısı açıktı. Fakat içerisi pek loş kaldığından istediği gibi inceleyemiyorsa da, kadının neredeyse yüzünü tamamen açarak saçlarını döke döke, tezgâha dayanıp da genç kâğıtçı çırağıyla cilvelişircesine, konuşa konuşa ortaya birçok kutular çıkarttığını fark edebiliyordu.

Nihayet alacağını seçti. Mavi kurdeleyle ortasına Frenk bağı yapılmış saman rengi bir kutuyla sokağa çıktı. Kâğıtçıyla vedalaşırken belini çökerterek aktrisvari yaptığı bir reverans İrfan'ı fena hâlde şaşırttı. Ne usta şeydi, ne usta!

Azıcık ilerleyecek kadar bir zaman bıraktıktan sonra, onun arkasından İrfan da çıktı. Kadın caddeden aşağıya indi. Yeni postane yoluna saptı. Birkaç adım yürüdükten sonra karşısına çıkan yakışıklı bir delikanlıya bir baş işareti yaptı. İkisi de modern apartmanın arkasındaki pis sokağa saptılar. Kadın gelip geçenler tarafından tanınmamak için olmalı, peçesini indirdi. Duvar kenarına çekilip baş başa hayli müddet konuştular. Konuşma sırasında kadın, elindeki kâğıt kutusunu genç muhatabının başına vuracakmış gibi ara sıra kızgınlık alametleri gösteriyor, bazen de sabırsızlığından yerinde adım sayan bir talim askeri gibi âdeta tepiniyordu.

Konuşulan sözlerden bir ufacık cümlesini olsun işitebilmek için İrfan, paraca da, vücutça da her fedakârlığı göze almaya hazırdı. Fakat buna imkân yoktu.

Nihayet söz bitti. Ayrıldılar. Birkaç adım açıldıktan sonra kadın tekrar muhatabına dönerek tehdit edercesine yumruğunu gösterdi. Delikanlı da o taraftan gelecek her belaya razı olduğunu anlatırcasına birkaç defa boyun kırıp yürüdü.

İrfan, bu ateşli pandomimanın karşısında ne düşüneceğini şaşırdı. Donakaldı. Zavallı çocuk tutulduğu belanın de-

rinliğini bundan fazla görmek istemiyormuş gibi artık ileri gidemedi. Niçin bu kadar üzülyordu? O bilinmeyen sevgi-
lisinin maddiyatını değil, maneviyatını sevmemişti. Ezbere
doğru bu manevi taraf bu derece bozuk çıktıktan sonra artık
kederlenmeye, düşünmeye sebep var mıydı? Fakat iç yüzünü
iyi anlamadığı duygu beynini sarsıyordu. Ne olduğu belir-
siz bir kıza, hayır, bir kadına, bir karıya, bir aşüfteye aldan-
mış bulunmak, nefsine çok dokunuyordu. Aldığı kandırıcı,
kendisini aptal yerine koyan mektuplara karşı önce karşılık
vermesine bu karılar kim bilir ne kadar gülüp eğlenmişlerdi!
Evet, böyle ahlaksız yaratıklara günlerce mükemmel bir eğ-
lence olmak, aylarca gülünecek bir alay vesilesi vermek şim-
di İrfan'a o kadar ağır geliyordu ki, üzüntüsünden zavallının
gözleri yaşıyor, düşündükçe dalgınlığının derecesini bütün
bütün anlayarak daha çok üzülyordu.

Maddi, manevi varlığı bilinmeyen öyle bir güzele ve ha-
yalinde yarattığı kuruntudan ibaret şahsa karşı ezbere böy-
le şiddetle gönül bağlamak ne gülünç bir hal, ne çocukluk,
aman ya Rabbi, ne delilikti! Bu macera ağlamaktan çok gü-
lünecek bir şeydi.

İrfan'ın sevgide ne maddi ne de manevi bakımdan hiç
şansı yoktu. Artık bu onun için denenmiş bir durumdu. Sev-
memeliydi, fakat bir kere olmuştu. Bundan sonra gökten me-
lek inse aldanmayacaktı.

Zavallı delikanlı bu düşüncelere dalıp gittiği esnada bu-
lunduğu sokağı, gelip geçenleri, âdeta kendi varlığını bile
kaybetmişti. Yavaş yavaş kendine geldi. Nerede bulunduğuşu
anlamak için bir rüyadan uyanır gibi oraya buraya göz
gezdirmeye başladı. Bu dalgınlığının ne kadar müddet sür-
düğünü bilmiyordu. Etrafına baktığı zaman kederine sebep
olan o siyah çarşafli kadını artık hiçbir yerde göremedi. Ta-
mamıyla kaybolmuş, kim bilir hangi tarafa savuşup gitmiş-
ti. Bir düşünce eseri değil, âdeta bir içgüdü denebilecek bir
hâlde, bulunduğu noktadan biraz yürüdü. Sokak başlarında

ilerilere doğru birkaç bakış fırlattı. Kadını hiçbir yerde göremedi. Babalı yokuşundan yukarı ağır ağır yürümeye, geri dönmeye başladı. Gitti, gitti. Biraz evvel kadının alışveriş yaptığı kâğıtçı dükkânının önüne gelince elinde olmadan orada durdu. Bu göze görünmeden parlayan sevda ateşini orada söndürmek, bu tuhaf macera sayfasının kapağını kapamak isterken sanki zihninde ilk defa oluşmuş yatıştırılmaz bir merakın itmesiyle yahut bütün mevcut kuvvetlerine hükmeden tabiatüstü bir güce boyun eğerek büyülenmiş hâliyle dükkândan içeriye girdi. Ortada durdu. Genç kâğıtçı müşteriye, müşteri ona, bir müddet bakıştılar. İrfan oraya ne almaya girmişti? Girişine bir sebep göstermek lâzımdı. Bakışını ağır ağır bütün vitrinlerin üzerinde dolaştırdıktan sonra hâlâ görünmeyen bir büyücüden aldığı emri yerine getirir gibi bir dalgınlıkla nihayet:

“Üzerleri kurdeleyle bağlı kutular var. Onlardan bir tane isterim” dedi.

Kâğıtçı garipseyen hafif bir gülümsemeyle:

“Üzerleri kurdeleli birkaç türlü kutu var. Ne kutusu olduğunu lütfen söyler misiniz?”

“Kutusu saman rengi, kurdelesı mavi... İçinde ne varsa işte ondan isterim.”

Bu isteyiş tarzı, doğuştan biraz alaycı olan genç dükkâncının tuhafına gittiğinden, o da ‘kutusu saman rengi, kurdelesı mavi’ sözlerini hemen aynı sesle tekrarladı, durdu. Alacağı kutunun içinde ne olduğunu bilmeyen bu garip müşterinin bir müddet yüzüne baktı. Bu anlayışsızlığa birdenbire kızmış gibi İrfan:

“Ne bakıyorsun a birader? Siyah çarşafli kadının demin buradan aldığı kutudan isterim.”

Kâğıtçı, bu acayip gerçeğe erdikten sonra şimdi uzun uzun gülerek bozuk telaffuzlu bir Fransızcayla:

“Demek ki ‘*Papier a lettre parfume*’, kokulu mektup kâğıdı yani namelik istiyorsunuz!”

Dükkâncı kahkahaların ardını kesmeden epey daha güldü. İrfan sordu:

“Niye bu kadar gülüyorsunuz?”

“Bu kâğıtların müşterileri şimdiye kadar hemen hep kadınlardı. Erkekler de almaya başladı da ona gülüyorum.”

“O deminki kadını tanıyor musunuz?”

“Her gün bunların türlüğü gelir. Hangisini tanıyayım?”

“Hele o deminki pek sağlam ayakkabıya benzemiyordu.”

“Sağlamlılığını, çürüklüğünü bilmem. Çünkü o fabrika yapısı ayakkabıdan hiç kullanmadım.”

“O kadın size her zaman gelir mi? Kendini biraz olsun tanıyor musunuz?”

Kâğıtçı, İrfan’ı yukarıdan aşağıya dikkatli dikkatli bir iki defa süzdükten sonra:

“Hayır, tanımıyorum. Biz burada mal ticareti yaparız. Müşteriden müşteriye haber, bilgi satmayız.”

“Yani biraz göz aşinalığınız var mı diye sordum?”

Kâğıtçı, dargınlığı artırarak:

“Beyefendi, burası kâğıtçı dükkânıdır. Kadınlara dair haber alma dairesi değildir.”

Ticaretiyle uğraşan, namuslu bir dükkâncıyı halk arasında kötü sayılan böyle bir işte kullanmaya kalkışmanın sahiden yolsuz bir davranış olduğunu İrfan da anladı. Parasını verip kutuyu aldı. Başka bir şey söylemeksizin dükkândan çıktı.

İrfan Galip, büyük bir fikir kargaşalığı içinde ve ıstıraplı bir kırgınlık hâlindeyken, ertesi günü büroda odacı gene o kadının geldiğini haber verdi.

Bu kadınlar İrfan'dan ne istiyorlardı? Zavallıyı çıldırtmak mı? Kadını görüp görmemek şıkkından hangisinin daha iyi olacağını düşündü. Evvela görmeden sevmek istedi. Fakat kendi kuvvetinin dışında bir kuvvet, etkisini nereden aldığı bilinmeyen o manyetik güç galip geldi. Durmadı. Çarşafının yanına gitti. Kadın o kadar kapanmış, o derece terbiyeli, utangaç bir hâl almıştı ki, bir gün önce bel kırarak sokaklarda fingirdeyen kadının bu olacağına bir türlü ihtimal veremiyor, kendisinin aldanmış olduğuna hükmetmek istiyordu.

Emaneti teslim etti. Yine konuşmadan çekip, gitti. İrfan bir iki lakırtı söylemeye niyet etmişken o da bir kelime söylemeye muktedir olamadı. Delikanlıyı üzen, bitiren şey, sevgisinin karşılık görmemesiyle beraber o biçim kadınların alaylarına hedef olmaktı. İrfan onların alaylarını tesirli bir şekilde geri çeviremeyecek kadar aptal bir kimse miydi? Öç almak için önce bu kadınların kim olduğunu bilmek gerekiyordu. Gelen mektubu hemen cebine soktu. Bunu ne zaman istese okuyabilirdi. Şimdi kadını izlemek gerekirdi. Yine sokağa fırladı. Avını ürkütmemek için olanca özenini kullanan bir avcı kurnazlığıyla çarşafının peşine düştü. Fakat kadın bu defa ne yüzünü açtı, ne bir dükkâna girdi. İzlendiğini anlamış gibi bir davranışla gidiyordu. O yürüdü, İrfan izledi. Bahçe kapısını buldular. Kadın köprüye yürüdü, delikanlı da arkasından...

Hani ya İrfan'a mektup gönderen küçük hanımın evi İstanbul'un sur içindeki demir yolu üzerinde olmayacak mıydı? Bu kadın böyle köprüden öteye nereye gidiyordu? Evet, evet, İrfan bu macera pek, pek aldatılmıştı. Bakalım işin sonu nereye varacaktı?

Kadın köprüyü geçti. İlk kısa caddeyi yürüdükten sonra sağa döndü. Beyoğlu tramvay duraklarına kadar gitti. Duran tramvay müşterileriyle dopdolu olduğu için diğerinin gelişini beklemeye, kenara çekildi. Fakat şimdi İrfan ne yapacaktı? Aynı tramvaya o da binse, kendini kadına göstermiş olacaktı. Ondan sonrasını seçse, iki tramvayın arasının pek fazla açılmış olması ihtimali yüzünden avını gözden kaybetmek korkusu vardı.

İrfan, Galata Caddesi'nde börekçinin üst tarafındaki dükânların önlerinde dolaşıp, oraya buraya sokularak gözlerini kadından ayırmıyordu.

İkinci gelen tramvaya kadın hemen atıldı. İrfan da orada duran bir kupa arabacısıyla, tramvayı takip etmek üzere pazarlık yaptı. Yola düzüldüler. İrfan, tramvayın her bir duruşunda çıkanları dikkatle gözden geçirip inceliyordu. Galatasaray'da kadın indi. Alargadan (burada, uzakta) İrfan da indi. Kadın Ağa Camii'ne doğru biraz yürüdü. Sağ taraftaki sokaklardan birine saptı. Bir iki sokağa girip çıktıktan sonra genişliği az, yüksekliği fazla bir evin çingırağını çekti. Hemen yarım dakika sonra kapı açıldı. İçeri girdi.

Takibe burada son vermek mi gerekiyordu? Sokak تنها olduğundan İrfan oralarda gezinse şüphesiz görülüp tanınacaktı. Oraya dikey gelen başka bir sokağın köşesine çekildi. Gözünü eve dikti. Burası hangi çeşit evlerdendi? Kimin evi yahut ticaret yeri? Binanın ortasında dört kat cumba vardı. İrfan biraz ilerlese bu cumbalardan birinin yan penceresinden görülmek tehlikesine maruz kalacaktı. Bununla beraber evi görüp anlamak merakını yenemediğinden, tanınmamak için

sıkıca fesini bastırdı. Güya üşüyormuş gibi ceketinin yakasını kulaklarına doğru çekti. Duvar diplerinden evin kapısına yaklaştı. Numaraya baktı: 151. kapının üzerinde birinci katta “Doktor” yazılı bir plaka gördü. Yan tarafta diğer plakalar da vardı. Onları da birer birer okudu. İkinci katta “Dış Doktoru Mösyö”, üçüncü katta da birinci sınıf kadın terzilerinden “Madam” vardı. Acaba o kadın bu üç çeşit sanat sahibinden hangisine gelmişti?

Delikanlı şaşkın şaşkın bunu düşünürken nereden geldiğini pek fark edemediği, hemen orada yanı başında siyah çarşafli diğer bir kadın göründü. Yürüdü, yürüdü. Aynı evin çingırağını iki defa hızlı hızlı çekti. Hemen peçesini sıyırıp İrfan’a:

“Birader, beyefendi, rica ederim, buradan bir yere kaybolmayınız! Size söyleyecek bir iki önemli lakırtı var!” dedi. Kapı açıldı. İçeri girdi. Zavallı İrfan pek fena alıklaştı. Neye uğradığını bilemedi çünkü o siyah peçe açılır açılmaz karşısında kız simasında öyle çekici bir melek, öyle ruh okşayan bir nur doğmuştu ki, artık ömrü oldukça o yüzdeki tazeliği, o yanaklardaki güzelliği, o sarı ela iri gözleri, yaradılış kaleminin özene bezene çizdiği o ince kaşları, açık kumral saçları, iki kırmızı çizgiye benzeyen o mini mini dudakları, artık mümkün değil, unutamayacaktı. Bu kız, daha doğrusu bu peri, bu hayal, gözlerinin önünden kaybolduktan sonra, bunun gerçekte görülmüş bir şey değil, tabiatüstü bir görünüş olduğuna inanmak istiyordu. Fakat işittiği o birkaç sözün bil-lur yankıları daha kulaklarından kaybolmamıştı. Her gerçek kaybolduktan sonra geriye hayalden başka ne kalır? İşte bu da öyle olmuştu.

İrfan’a “Bey birader, buradan bir yere ayrılmayınız!” uyarısında bulunmaya ne gerek vardı? Zavallı çocuk hayal bile edemeyeceği böyle bir görünüşle gözleri nurlandıktan sonra, oradan kovulmuş da olsa, acaba bu bilmeceyi çözmeksizin bir yere gidebilecek miydi?

Zavallı, ilk güçlüğü çözeyim derken şimdi daha beterine çatmıştı. Öyle güzel bir kızın tek başına o evde ne işi vardı? İrfan’a söyleyeceği ne olabilirdi? Acaba kendini tanıyor muydu? Galip Efendizade düşündü, düşündü. Düşündükçe biraz aklını başına toplamaya uğraşarak âdeta bir tuzağa düşürülmekte olduğunu hissetmeye başladı. Yolun en doğrusu hemen oradan savuşuvermekti. Fakat bu mümkün mü? Gücünün üstündeki o kuvvet, o her zamanki zayıflığı, kendisini iyiliğe yöneltmek isteyen diğer bir kuvvetle mücadeleye başladı. Böyle bir iç savaşla uğraşırken evin kapısı açıldı. Kız, kızgın bir hâlde dışarı çıktı. Yüzü tamamen açıktı. İnce kaşlarını çatarak sordu:

“Beyefendi, siz de buralarda aynı maksatla dolaşıyorsunuz zannediyorum!”

Delikanlı şaşırarak:

“Hangi maksatla?”

“Feriha aşüftesinin sevda derdiyle...”

İrfan daha çok şaşırarak:

“Hangi Feriha?”

“Bilmezlikten gelmeyiniz, canım! Davut Efendi’nin kızı Feriha...”

“Feri... Feri... Feriha mı?”

“Evet! Yaşı yerlerde sayılsın! Feriha! İşte o kahpe!”

İrfan şaşkınlıkla:

“Hanımefendi! Benim zaten aklım başımda yoktu. Onu siz şimdi bütün bütüne aldınız.”

Kız ufak bir kahkahadan sonra:

“Evet, doğrudur. Feriha Hanımefendi kime mektup yazar-sa, onun aklını başından alır, bırakır.”

“Feriha Hanımefendi, bendenize mektup mu yazmış?”

“Öyle ya! Evvela bir erkeğin ruhunu gıcıklayacak, sevda ümitleri uyandıracak, bin manalı kırık dökük cümlelerle dolu mektuplar...”

İrfan, garipseyerek karşısındakine doğru bir adım yaklaşıyor:

“Evet?”

“Zavallı gafil, bu ilk tatlı yemlemelerle ağa düşerse, hanımefendi o zaman biraz makamı değiştirerek namuslu namuslu azarlama mektupları yollamaya başlar.”

“Gerçekten?”

“Demek keşfim doğru...”

“Tamamıyla...”

“Ah! Bilirim yezit kahpeyi, bilirim! Kaç aydır canıma okudu.”

“Şaşkınlığımı affedersiniz! Siz kadın olduğunuz hâlde, nasıl oluyor da?”

“Benim de kocamı ayarttı.”

“Tuhaf şey!”

“Tuhaf değil, pek feci... Size anlatsam kendi derdinizi bırakıp benim için ağlarsınız.”

“Fakat siz nasıl evli olabilirsiniz?”

“Neden?”

“Çünkü sizde melekleri kıskandıracak bir kız oğlan kız yüzü var.”

“Siz öyle söylüyorsunuz. Fakat kocam kıymetimi biliyor mu? Bir erkeğin karısı melek de olsa yine mutlak gözü dışarıdadır. Bu da Tanrı’nın bir hikmeti...”

“Evet, evet! Allah’ın akıl ermez böyle hikmetleri çoktur.”

“Evlenirseniz siz de böyle olursunuz.”

“Benim evli olmadığımı nereden biliyorsunuz?”

“Biliyorum.”

“Rica ederim!”

“Verdiğiniz konferanslardan sonra sizi İstanbul’da tanımayan kadın kaldı mı?”

İrfan tatlı bir teşekkür gülümsemesiyle:

“Sizin gibi hanımlara tanınmış bulunmak şerefi bendeniz için cidden büyük bir bahtiyarlıktır.”

“Feriha’yla olan sevda hesabınızı kapatmadıkça siz bah-tiyar olamazsınız.”

“Belki...”

“Niçin bu kadar tereddüt gösteriyorsunuz? Onunla münasebeti kesmekten bu kadar mı ümidiniz yok?”

“Bilemiyorum.”

“Aman ya Rabbi! Daha yüzünü görmediğiniz bir kızı bu kadar sevmek... Garip şey... Dünyada neler oluyor?”

İrfan gitgide artan bir hayretle karşısındaki güzel kıza biraz daha yaklaşarak:

“Fakat hanımefendi, gönlümdeki sırları böyle inceden inceye bilmeniz bendenizi hayretten hayrete düşürüyor.”

“Bu bilгим, felaket ortaklığımızdan dolayıdır.”

“Fakat söylediğiniz bu son sırrımı, affedersiniz, annem, kardeşim bile bilmez.”

“Onların bilmediği bir şeyi tesadüf bana bildirmiş olamaz mı?”

“Of! Ne suretle? İşte bunu öğrenmek isterim.”

Küçük hanım, üzüntüsünün şiddetiyle göstermiş olduğu tedbirsizliğe, böyle gafil avlandığına pişman olmuş gibi bir acelecilikle hemen peçesini indirerek:

“Beyefendi, affedersiniz! Şimdi burada geçirdiğim her dakika benim için büyük bir tehlike yaratıyor. Sizinle bugünkü tesadüfünden pek memnunum. Bu güzel tesadüften yararlanma konusunda gaflet göstermeyelim. Lüzumlu ve acil şeylerden söz edelim. Şimdi bu eve benden önce giren siyah çarşafı kadını izleyerek buraya geldiniz, değil mi?”

“Evet. Fakat nasıl bir keşif!”

“Susunuz! Şimdi işin o tarafı lazım değil... Ben de o alçak kadının peşine düşüp buraya kadar geldim. O kadın kimdir, biliyorsunuz ya?”

“Biliyor-bilmiyor gibiyim.”

“O karı Feriha Hanımefendi’nin postacısıdır. Beylere mektup dağıtır.”

“Aman ya Rabbi!”

“O kadar cahilliğe hayret etmeye lüzum yok. Kaç zamandır size de utangaç utangaç, aldatıcı tavırlarla mektup taşıyıp duruyordu.”

“Bu da doğru...”

“Kaltak bu sabah size karşı olan postacılık vazifesini yerine getirdi. Şimdi üzerinde bir mektup daha var. Onu da götürüp kocama verecek.”

“Beni şaşkınlıktan, hayretten öldüreceksiniz!”

“Allah korusun, niye?”

“Pek genç bir hanım olduğunuz hâlde usta bir polis hafiyesi gibi bu kadar esrarı nasıl araştırıyorsunuz?”

“Ah, beyim, ah. Bir insanın canı gerçekten yanarsa her şeyi göze alır. Her şeyi öğrenir. Buna hiç şaşırmayınız! Aşüfte, beni kocamdan boşatıp kendi varacak.”

“Feriha Hanım sizden güzel mi ki, kocanız bu nankörlüğü yapsın?”

“Bunu itiraf etmek bir kadın için çok zordur ama yezit kahpe, güzel... Benden güzel... Herkesten güzel... Pek güzel... Doğrusunu söylemekten çekinmem. Siz onun mektuplarına çirkin kız diye imza attığına bakmayınız! Güzelliğinin büyüüne güvendiği için işte böyle herkesi birbirine katıyor.”

“Bendenize gönderdiği mektuplardaki imzaya kadar her şeyi biliyorsunuz. Fakat en fazla şaşırdığım şey, sizden güzel bir kadın nasıl olabilir? İşte bu...”

“Beyefendi, beni dinleyiniz! Bu evin diğer sokağa bir kapısı daha varmış. Karı bu kapıdan girmiş ötekenden çıkmış. Melun elimizden kaçtı. Şu nazik ve kıymetli dakikalarımızı boşa geçirmeyelim! Kadın kocamı bulmadan ben onu yakalayayım! Cenab-ı Allah size de bana da yardım etsin! Gerekğinde benden yardımınızı esirgemezsiniz, değil mi? Çünkü pek zavallı bir kadını. Kocamı elimden kaptırırsam onsuz yaşayamam.”

Bu şirin yaratık son sözünü bitirdi. İrfan’a süzük bir ayrılık bakışıyla baktı. Hemen fırladı, gitti.

Bu naz dolu oynak ayrılışa İrfan da aşırı bir süzüklük, âdeta baygınlıkla karşılık verdi. Bu genç kadının simaca İrfan’ın bilmediği sevgilisini tasarlayışına tamamıyla uygun düşmesi delikanlıyı bütün bütüne şaşırtmış, büyüleyip bırakmıştı. Evet, evet... Sevmek istediği, hayran olmaya en fazla layık gördüğü kadının şekli, en samimi ve âşıkça tasavvurları, ideali işte aynen böyleydi! Hemen buydu!

Bilmediği sevgilisinin adı Feriha Davut’muş. Bu ismi şimdi giden genç kadının pembe dudaklarından işitmişti. Bu

güzel haberci, Feriha'nın güzellikte kendisinden üstünlüğünü hasedinden kızara bozara itiraf ediyor, ama bu maddi güzelliğine karşılık manevi çirkinliğini de zihinlere korku verecek bir üzüntüyle anlatıyordu. Feriha Davut'un bu kadar şiddetle aleyhinde bulunan bu genç, bu güzel kadın kimdi? Bu suçlamalarında tamamen haklı mıydı?

Mektup getiren siyah çarşafli kadının bir gün önce sokaklarda gördüğü uygunsuz hâliyle, hele bugün 151 numaralı eve girip kaybolması bu suçlamaların temelsiz olmadığını gösteriyordu.

İrfan meseleyi birkaç taraftan incelemeye değer buluyor, Feriha Davut'un aleyhindeki bu genç hanımın sözlerindeki samimiliğe de pek inanamıyor, bu işin içinde birtakım hileler, entrikalar seziyordu. Bir dolaba düşmemek için delikanlı düşündü. Düşündü fakat düşündükçe aklı büsbütün karıştı.

Feriha Davut'un o gün gelen mektubunu henüz okumamıştı. Bunu dikkatle okursa bazı gerçeklere erişmek ihtimalini düşünerek hemen oralarda تنها gördüğü gazinolardan birinin loşça bir köşesine çekildi. Garsona bir kahve ısmarladıktan sonra cebinden çıkardığı mektubu büyük bir merakla okumaya başladı:

“Beyefendi!

Bendenize göndermiş olduğunuz mektubu yazdığınız gün, galiba sabahleyin döşekten sol tarafınızdan kalkmışsınız. O ne inatçı sözler! O ne karanlık fikirler! O ne karamsarlık! Çevik kaleminiz şiddetli bir gıcırtyla Hallac-ı Mansur gibi dünyaları didik didik atmış, bitirmiş. Bu zavallı dünyanın acılı insanları içinde size aykırı düşünen bir kız var diye mi böyle insafsızcasına dünyayı harap etmeye yürüdünüz? O kıza karşı böyle bir düşmanlık göstermeye hakkınız yok! O zavallının kabahati ne? Kendisine alelacele gösterilen bir sevgiyi hemen kabul edivermemesi mi? Beyefendi, bu kadar acele bağlanan duygu bağları gene o kadar çabuk çözülüp dağılır.

Beni görmeden nasıl sevdiniz? Neyimi beğendiniz? Bu hayat bir roman değildir. Bekarlığın, gençliğin zihninize verdiği gelişme ve hayal kurma isteğiyle bu kabiliyetiniz yıllardan beri bir genç kız portresi tasarlamış. Beni hemen gönlünüzdeki bu hayalin yerine koyuyorsunuz. Aman efendim, her hayalin gerçeğe bu kadar kolay dönüşmesi mümkün olmaydı, dünyada mutsuz kimse kalmazdı. Yahut o zaman herkes mutsuz olurdu. Çünkü insanlara gerçek kadar da hayalin lazım olduğunu henüz yirmisini bulmayan yaşam yılarında denedim. Hayalin lezzeti gerçeğe dönüşmesinde değil, o ilk şeklini korumasındaymış.

Siz beni şahsen tanımıyorsunuz, fakat ben sizi gördüm, tanıyorum. Beğendiğimi de eklersem büyük bir kabahat işlemiş sayılmam, değil mi? Fakat karşılıklı sevgi konusuna gelince; bundan o kadar sıkılıyorum, bu iş bana o kadar ağır geliyor ki, anlatamam! Garip, belki de delice bir duygunun itmesiyle hiçbir erkeği sevmeden, gelin olmadan ölmeyi hayatın sunduğu diğer tatlara tercihe değer buluyorum. Beni kendi hâlime bırakınız ve inancıma dokunmayınız! Bu tehlikeli vadide bir erkekle bahsi kızıştırmak istemem. Şimdi bu anda, elimde olmadan her kalem vuruşumda sıçrayan şu kelimeler âdeta beynimi yakıyor. Sıkılıyor, mahvoluyorum. Kızlığın samimi temizliğindeki bilgisizliğe saygı göstermenizi yalvarırım.

Mademki benim maddemi ve gerçeğimi değil haylimi seviyorsunuz, bu muhabbet kalbinizde daima bu maddesiz, manadan ibaret şekliyle kalsın! Onu sıradan lezzetlere yaklaştıracak adiliklerden daima kaçınız! Bu şartla hatıranızı gönlümde sonsuza kadar hürmetle koruyacağıma söz veriyorum. Bana üzücü gelen bu bahsi artık kapayalım.

Halley tehlikesine dair dehşet verici sözlerinize ve iddialarınıza gelince, bunlara üzülmek şöyle dursun, güle güle bayıldım. Hayatın geleceği hakkında genç kızlara sıkıntı ve ümitsizlik verecek çok şeyler işitiyorum. Ömrün bu zulüm ve

saldırılarını, düşmanlık ve sefaletlerini görmektense, gençliğin ilk aldatıcı neşeleri içinde şu dünyadan çekilip gitmek daha mutluluk değil mi?

Evet, beyefendi, ölümden korkarım. Onun pek korkunç ve sıradan insanları ürküten bir şekli vardır. İşte ondan ödüm kopar. O can çekişmeler, o son nefes, ölünün rahat döşegindeki başından ayaklarına kadar örtülü donmuş vaziyeti, sonra o hazırlıklar, camiden gelen o koca kazan, sacayak... O bahçenin ortasına çatılarak tüten ocak... Şekillerindeki kasveti hiçbir şeye benzetemediğim o teneşir, tabut... O toprak kaplar, lifler, pamuklar, aselbent, öt ağacı kokuları, ölü yıkayıcılar... O içten içe yürekleri yakan cemaat, o temize çıkarmalar, dualar, o feryatlar, o ahlar... Bu yaşlı hazırlıklardan sonra sekiz on adımda bir değişen dört kişinin dindar sırtlarına binerek taze kazılmış o siyah çukurun başına kadar götürülmek... Daha sonra o cemaatin hüznü ve ibret dolu bakışları önünde iplerle bir ahiret çukuruna indirilerek bütün seni sevenler tarafından çürümeye bırakılmak...

Halley, saçaklı kefenini bütün bu ölümlü yaratıklar üzerine çekivermek lütfunda bulunursa, hepimizi o korkulu törenlerden, dehşet verici olaylardan, mezarcının kazma-küreğiyle gömülmek gibi ürkütücü bir aşağılanıştan kurtarmış olacak. Benim fikir ve muhakeme şeklimdeki insanlar korkmak değil, belki bundan memnun olurlar. Gökteki bir cismin nurlu eteğiyle ebedi uykuya çağrılmak saadetine, bu meleklerle layık ölüme sevinirler. Fakat aramızda böyle yüce bir ölümle sönme yolunda saygı görmeye layık bir sevap işlemiş bir kimse bulamıyorum. Hep bayağı ölümle bitip hendekte yer tutmak yaradılışında, hepsi bu istekte bir alay ahmaktan başka bir şey değiliz.

İşte görüyorsunuz ki, beni Halley'in kuyruğundan gelecek tehlikeyle korkutmak boşunadır. Bu tehlike, astronomların ihtimal şekliyle sözünü ettikleri bilimsel bir şaka olabilir. Düşünme gücüne sahip olsaydık, ciddi tehlikeler tarafından

tehdit edildiğimizi anlar ve onları düşünmeyerek Halley'den korkmanın manasızlığını fark ederdik.

İlk mektuplarımda size Halley'den korkuyoruz dedimse, kadınlık zaafımı kötüye kullanın da olanca kalem şiddetinizle beni böyle tehdide yönelin demedim ya! Azizim, bendeniz, bana karşı bana atfedilen her iddianın zıddını tutturmaya hevesli, garip yaratılışlı bir kıyım. Bu gerçeği biliniz de ona göre kaleminizi kullanınız! Çünkü sonra boşa yorulmuş olursunuz. Kalanı, sevgi ve saygınızı dilemek...

İmza: Gene O Deli Kız”

Bu satırlar İrfan'a biraz önce aşüftece rezillikleri haber verilen Feriha Davut'un kaleminden mi çıkmıştı? O yaşta bir kıyda bu kadar ustalık tasarlanamayacak, akla sığmayacak bir şeydi. Delikanlının bu işte anlayamadığı bir bilmece tarafı vardı. Feriha Hanım mademki karısını boşatıp diğerk bir erkeğe varmak teşebbüsündeydi, öyleyse bu mektupları niçin yazıyordu? İrfan bu bilmeceyi hayatı pahasına halletmeye karar verdi. Yazdığı mektuplardan anlaşıldığına göre İrfan'ın zihninde canlandırdığı bir kıy mümkün değil, böyle kötü yaratılışlı bir insan olamazdı. Zavallı çocuğun kalbini işgal eden körü körüne bir sevgi bu gönül bağını daima koruyor, her açıklığa karşı gözlerini perdeliyordu. Her ne denilse, ne olsa, imkân müsaade ettiği takdirde Feriha'yı nikâhı altına almak deliliğinden vazgeçemeyecekti.

Kıy bu son mektubunda aşk, sevgi kelimelerine karşı eskisi kadar sertlik göstermeyerek, hatta İrfan'ı beğenmiş olduğu konusunda örtülü bir itirafta bulunmuş, kabullenir görünmüştü. Terbiyeli bir kıy da bundan fazlasını yazamazdı. Bu fırsatı kaçırmamak için İrfan hemen şu mektubu karaladı:

“Hanımefendi!

Sabır tüketen bir sevgi bütün şiddetiyle zihnimi kamçılıyıp duruyor. Onun için uzun boylu filozofça fikirler ileri

sürmeye tahammülüm yok. Bu sefer maksadımı kısaca anlatmaya uğraşacağım. Tam bir hürriyete sahip olmak için erkek yaratılmak konusunda duyduğunuz şiddetli arzuya rağmen kadın yaratılmışsınız. Bunda ne sizin ne de benim zerrece kabahatimiz yok. Mademki bahtsızlık saydığınız bu hâl bir kere meydana gelmiş, şimdi, kadın yaratılmaktan doğan ve buna bağlı bütün kötülükleri, felaketleri birer birer çekmeye mahkûmsunuz. Ne kadar istemeseniz, ilk felaket olarak sizi bir erkeğe verecekler. Nasıl bir erkeğe? İhtimal ki huyunu, tabiatını tanımadığınız bir erkeğe... Birkaç mektupla biz biraz manen ve ruhen olsun tanıştık. Yüzümü de görmüş ve pek sevimsiz bulmamış olduğunuzu da lütfen söylüyorsunuz. O hâlde hanımefendi, müsaade buyurunuz! Sizi Allah'ın emri, Peygamber'in kavliyle zevceliğe istiyorum. Razı olursanız şartlarınızı ileri sürerek acele cevap vermenizi rica ediyorum.

İrfan Galip

Not: Birkaç güne kadar Halley'in temasıyla yeryüzünde bütün hayatın belki de kesileceği söyleniyor. Yakında yıkılmaya mahkûm o nefis Tanrı yapısını, değerli varlığını sizin için çırpınan bu iniltili ruha adanmış olsanız, dünyadan giderayak ebediyete kadar sevaba kavuşacak büyük bir hayır işlemiş olursunuz."

Bu mektubun gönderildiği ertesi günü şu cevap geldi:

"Beyefendi!

Benim evlenme meselesini bir felaket ve esaret saydığımı bildiğiniz hâlde mademki bu eziyetime katlanmak istiyorsunuz, şu büyük cesaretinizden dolayı bendeniz de sizi bu işkenceye layık görüyorum. Başka ileri sürecek şartım yoktur. Evimiz semtindedir. Annenizi gönderiniz, beni görsün! Âdet yerini bulsun!

Feriha Davut

Not: Az daha unutacaktım, affedersiniz! Bir şartım var. Kabulünü rica ederim. Onu da her şeyi tamamıyla kararlaştırdıktan sonra söyleyeceğim.”

İrfan bu mektubu okuduktan sonra sevinçten etekleri zil çalarak kaleminden hemen Aksaray’daki evine koştu. Saadet müjdecisi saydığı bu kâğıt parçasını mübalağasız belki kırk defa okudu. Fakat her okuyuşunda gözleri Feriha Davut imzasına rastladıkça beyninden aşağı sanki kaynar bir şey boşaltılarak bu sıcaklık sivri bir bıçak ucu acısıyla kalbine kadar iniyor, yüzü gözü ateş kesilerek büyük bir çarpıntıya uğruyordu.

Beyoğlu’nda 151 numaralı dairenin kapısı önünde hâli şüpheli, o çarşafli güzel kadının birçok rezillikler atarak nefretle söylediği Feriha Davut ismini şimdi bu mektubun altında işte aynen yazılı görüyordu. Kadının diğer haber verdikleri de böyle tıpkı tıpkısına çıkarsa?

Feriha Hanım’ın mektubundaki “Şu büyük cesaretinizden yani beni almaktaki cesaretinizden dolayı bendeniz de sizi bu işkenceye layık görüyorum” sözü manalı ve kötü yorumlamaya ne kadar elverişliydi? Bu evlenme konusundaki her şey kararlaştırıldıktan sonra ileri sürülecek bir de şart bırakılmıştı. Bu ne demek olacak? Her şeyin kararlaştırılmasından sonra bildirilecek bu şart hazmedilmez bir şeyse? Bunun kardan önce bildirilmesi daha uygun düşmez miydi?

Feriha’yı elde etmek için İrfan kabul edilemeyecek bir şart düşünmüyordu. O her şeye razıydı. Fakat annesi? Ailesi? Kim bilir ne şiddetli azarlara, karşı koymalara kalkışacaklardı! Bu düğün olup bitinceye kadar pek büyük gürültüler kopacak, çok üzüntüler çekilecekti. Feriha’nın hiçbir kabahati olmasa bile bunun Ferdane Hanım’ın kendine gelinlik için düşündüğü bir kız olmadığını ve olamayacağını İrfan biliyordu. Annesinin düşündüğü vasıflarda bir kızı da kendisi eşliğe kabul edemezdi.

Bin sabırsızlık ve çarpıntı içinde İrfan annesini görücü gönderdi. Dönüşünde kadının ilk sözü:

“Büyük sözüme tövbe, ben öyle kız hekimi tavırlı, çokbilmiş kızı oğluma alamam!” ret cümlesi olmuştu.

İrfan, karşısında, çarpıntıdan titreyip ölerек soruyordu:

“Anne, nesi var? Pek mi çirkin?”

“İki elim yanına gelecek, ne yalan söyleyeyim? Çirkin değil... Ama alımı yok. Soğuk... Çiğ güzel...”

“Çiğ güzel ne demek?”

“Ne demek olduğunu bilmem. İşte öyle derler, ben de söylüyorum.”

“Öyle söylüyorumla olmaz! Kusuru neresindeyse haber ver!”

“Allah övmüş yaratmış. Kusuru yok... Boyu, posu... Kaşı, gözü, rengi, gür saçları... Allah için sevimli, hepsi yerinde...”

“Eee, öyleyse?”

“Oğlum, o kız bize gelmez. İşte o kadar... Daha fazla söyletme beni!”

“Anne, beni meraktan öldüreceksin. Ne gördün, ne duyduysa mutlak söylemelisin! Başka türlü olmaz!”

“Yavrum, İrfancığım! O terbiyede, o serbestlikte bir kız bize yaramaz.”

“Nesi var? Ne yaptı canım? Niçin söylemiyorsun?”

“Ne yapacak? Dur sana bir bir anlatayım! Tarif ettiğin eve gittik. Konak yavrusu, temiz, pak bir ev... Küçük hanımı görmeye geldiğimizi anlattık. Bizi gayet alafranga, güzel döşenmiş bir odaya aldılar. Biraz sonra yanımıza ev kıyafetiyle bir taze kız geldi. Ev kıyafeti ama yine şık... Giydiğini vücuduna yaraştırmış. Genç bir mürebbiye... Bir matmazel

olmalı, dedim. Sonra başladı bizimle konuşmaya... Bir de baktım ki, dili hiç çalmıyor. Erkek gibi usturuplu, gayet güzel lakırtı söylüyor. O zaman Frenk kızı olmadığını anladım. Besbelli bize çıkacak kızın kardeşi olmalı, dedim. Çok geçmedi. Kendisi kim olduğunu bize haber verdi. Ne dese beğenirsin? ‘Efendim, görmeye geldiğiniz kız bendenizim. Annem de şimdi gelecek!’ demesin mi? Aaa, şaşıracak kaldım. Hay esirge Rabbim! Hiç böyle anasından evvel görücülerin yanına çıkan kız görmedim. Dünyada işitilmiş şey değil... Sonra anası da geldi. Görüştük. Terbiyeli, ağır, konuşkan bir hanım... Ne yalan söyleyeyim, anasından hoşlandım. Fakat kızından hazzetmedim. Âdettir, hani, orta yere bir sandalye konur. Kahveyle beraber kız içeriye girer, oturur. Fincanlar verilince kız da çıkar. Bizim gördüğümüz, bildiğimiz görücülük işte bu... Bize neden sonra kahve getirdiler. Fincanları verdik. Kız kalkıp gitmedi. Bizimle annesinden daha serbest konuştu. Kuyruklu yıldızdan korkan kadınlarla eğlendi. Nihayet gitmek için kalktık. Bizi orta kapıya kadar geçirdi. O kadar serbest, o kadar serbest ki, ayrılırken bize ‘Beni alacak beyefendiye çok çok selam ederim!’ diyecek zannettim. Hele şükür, yalnız bu haltı etmedi.”

Ailece birçok dırıltılar, dedikodular, patırtılar, hay huy-lar, ağlamalar, sızlanmalardan sonra İrfan’ın gösterdiği ısrara, ayak diremeye, inada karşı koymak mümkün olamadı. Nihayet Feriha Davut’la evlenmelerine karar verildi. Şimdi delikanlı için son bir üzüntü kalmıştı. Evlenme kararından sonra Feriha Hanım’ın ileri süreceği şart nedir? İşte bunu anlamak... Bu şartı sormak için gönderdiği tezkereye İrfan şu cevabı aldı:

“Beyefendi!

Sizi büyük bir meraka düşüren bu şart, rahat olunuz, zannettiğiniz kadar yapılması zor bir şey de değildir. Biz kuyruklu yıldız münasebetiyle tanıştık. Fakat şimdiye kadar birbirimize Halley hakkında inandırıcı, delile dayanan bir şey

yazmadık. İlim sahiplerinin bu konudaki keyiflerine göre yaptıkları açıklamalar da işe yarar şeyler değil. Mektuplarımda gösterdiğim cesaretlere pek aldanmayınız. Onlar kuru sıkı sözlerdir. Demek gerçek pek iyi bilinmiyor. İşin doğru ve yalan olma ihtimali var. Mektubunuzun notunda yakında çökme felaketine uğrayacak bedenimizin felaketten önce inilti ruhunuza adanmasını istiyorsunuz. Evlenme teklifinizi kabul ettim. Ama bu adak meselesini, affedersiniz, reddediyorum. Mademki birkaç günlük ömrümüz kalmıştır, beden isteklerinin kirlerine bulaşmadan Tanrı'nın karşısına namusumla kız oğlan kız hâlimle çıkmak isterim. O aşağılık tadı bilmeyen bir kız oğlan kız, ruh temizliği bakımından bir melek demektir. Melek kalmak yüceliğini hatırlınız için feda edemem. İleri süreceğim şart, gerdeğin kuyruklu yıldızın dokunma tehlikesi olan gecede –eğer felaketi savuşturmak kabil olursa, ondan sonra da- yerine getirilmesini rica etmektir. Felaket saati geçmedikçe duvağımı açmamanız bu şartın gereklerinden sayılacaktır. O anda kader bizim mahvolmamamızı istemişse, sizinle el ele, ama temiz olarak öbür dünyaya gitmek isterim. Kurtulmak nasip olursa, o zaman evlenme namıyla bütün dünyanın bakirelerine tayin edilen bir cezaya ben de ister istemez boyun eğirim.

Feriha”

Melek gibi kalmak arzusunu gösteren bu sözler, Feriha Davut'un 151 numaralı evin adiliği sayılıp dökülen o ifritin kaleminden mi çıkmıştı? Akla sığar şey değil. Bu kız meleke pek melek, ifritse pek ifrit olmak gerekiyordu. İrfan, pek ağır suçlamalarla Feriha'nın aleyhinde bulunan o kadının herhâlde pek müthiş bir iftiracı, melun bir düşman olduğuna hiç tereddüt etmeyecekti. Fakat işte hep o mektup getiren kadının gözü önünde gerçekleşen pek uygunsuz hareketlerine kulp takmaya imkân göremiyordu.

Evlenmelerinden sonra İrfan bu macerayı görüp, işittiği gibi öyle aynen karısına anlatacak mıydı? Anlatmak bela, anlatmamak daha belaydı. Anlatsa, kadın “Bu kadar büyük rezilliklerini bildikten sonra beni ne cesaretle nikâhladın?” demiş olsa, buna ne cevap verecekti? Hem böyle bir ayıbı hazineden bir insanın, bir kocanın artık ondan sonra katlanamayacağı hangi rezalet kalır? Feriha, namussuzca hareketlerde coştukça karşılaşacağı azarlamalara “Kuzum! Sen benim böyle olduğumu bile bile aldın! İşine gelirse...” demez mi?

Bu kirli olaydan hiç söz etmese, bir kocanın kalbi böyle bir şüpheyle zehirli kaldıkça gönül rahatı, anlaşma nasıl olabilir? Bu konuda sorulacak her suale alınacak cevapla ya iş yoluna girecek, ya da bütün bütün berbat olacaktı. Kızın tavrından ve karşılaşılacak birçok hâlden, gerçek daha ilk gecedan meydana çıkacaktı. İrfan’ın bunda şüphesi yoktu ama işin ötesi ne olacaktı?

Zavallı delikanlı işin ciddiliğini tamamıyla anlıyordu. Ama başka türlü harekete kendinde kuvvet bulamıyordu. Bu sevda konusunda cinnet derecesine varan zayıflığına tamamıyla yenilmişti. Düşüncelerinin sonu olarak kendi kendine:

“Almak da hak bırakmak da... Bu işin sonunda çapanoğlu çıkarsa terk ediveririm vesselam... Bana şu mektupları yazan kızla birkaç gece beraber kalayım da isterse sonra kıyametler kopsun!” diyordu.

İrfan Galip bu teklifi kabul etti. Düğün hazırlıklarına başlandı.

İrfan, iç güveyisi gidiyordu. Feriha'nın ailesi yazlığa çıkmışken düğün için de İstanbul'da semtindeki konaklarına döndüler.

Pazartesi günü nikâh kıyıldı. Gerdeğin Halley'in çarpışma gecesine rastlaması istendiği için çarşamba günü yüz yazısı sayılacak, perşembe gecesi de güvey girilecekti. Feriha Hanım'ın isteği böyleydi.

Komşu Emeti Hanım, kız tarafını da tanıdık çıktığı için, “yenge” tayin edildi. Gelin hanımın ısrarı üzerine “koltuğa girmek” âdetinden de vazgeçildi. Yenge Emeti Hanım, kendisine düğünlük yapılan ipekli nefti elbiselerini giyip başına da oyalı papaziden babayani hotozunu oturtmuştu. Fakat gün değiştirilmesiyle yapılan düğünün şu uygunsuzluğuna bir türlü dayanamayarak kalabalık içinde tanıdığı kadınlara rastladıkça, birer birer köşeye çekip önce şu “Hanım, ağzın sıkıdır ya, sana bir şey söyleyeceğim!” sorusunu sorduktan, işin inceliğini anlattıktan ve gereken garantiyi aldıktan sonra başlıyordu:

“Bir şey söylemeyeyim diyorum ama sanki bir kurt durmayıp içimi yiyor gibi geliyor. Bir türlü sabredemiyorum. Hiç çarşamba günü yüz yazısı olur mu? Şimdiye kadar bu ne görülmüş ne de işitilmiş bir şey... Karagöz'ün ters evlenmesine benziyor. Ne Yahudi, ne Frenk, hiçbir millet çarşamba günü düğün yapmaz. Merak edip Çingene karısına ‘Siz ne gün düğün yaparsınız?’ diye sordum. Müslüman düğünü yaparsak cuma gecesi yaparız. Çingene düğünü edersek onun

vakti yoktur. Ne vakit güvey girildiğini, oğlanla kız bilir. Bizim ondan haberimiz olmaz. Bizim gelin güvaylerin çoğu acelecidirler. Düğün olmadan onlar işi bitirirler. Çarşambayı, perşembeyi beklemezler. Bu işte hamarattırlar hinoğluları... Çoğu düğünden önce doğururlar. Benzetmek gibi olmasın, bu düğün de işte böyle... Bu kadar gün beklenildi; bir gece daha sabırlı olsalardı ne olurdu? Hep bu ters işler kızın tertibiymiş. Şımarık mı şımarık... Rabbim esirgeye! Zavallı Ferdane Hanım'ın başı ateşlere yandı. Şimdiki kızlar bin senelik adetleri bozup güvey gecesini bile kendileri tayin ediyorlar. Kocasına yuları şimdiden taktı. Kız ne teklif etse, o İrfan oğlan razı oluyor. Zavallı çocuk kıza gönül çekmeden alık gibi bir şey olmuş. Kardeş, kulağını ver bana! Kimse duymasın! Meğerse kaç zamandır birbirlerini seviyorlarmış. Mektuplar, namerler... Kıyamet kopmuş. Sersem karı oğlan anasının hâlâ bir şeyden haberi yok. Gelin hanım öyle ahdetmiş. Kuyruklu yıldızla beraber gerdeğe girecekmiş. Allah'ın kuyrukusunun gerdekle ne ilgisi olur? Bu işin içinde bir bit yeniği var. Sonra anlatılır. Aman, benim neme lazım! Mademki onlar çarşambaya karar vermişler, meşhur hikâyede olduğu gibi, sen de söylenen makama uyarak 'çarşambadır çarşamba...' der geçersin. Perşembe diye inat etmezsın."

Karşısındaki, -ürkek ve çekingen, etrafa bakarak- "Bu düğün için ben de çok şeyler duydum ama üstüme ne lazım, dedikodu sevmem de..."

Emeti Hanım:

"Ne duydun Allah aşkına?"

"Ne duyacağım? Çarşambanın, perşembenin hiç önemi yok. Onlar çoktan güvey girmişler. Bu şimdi öylesine, görünüşte bir düğün..."

İşte bu yolda bir dedikodu, dünyayı sarmıştı.

Yatsı zamanı İrfan Bey'i usul olduğu için gerdeğe koydular. Güvey namazı kılındı. Gelinin ince duvağı altında beyaz

canfesten kalın bir peçe vardı. Yüzünün uzuvlarından hiçbirini seçmek mümkün değildi.

Emeti Hanım sırtarak gelin güveye:

“Aha da benim çifte kumrularım! Maşallah! İkiniz bir yastıkta kocayınız inşallah! Şom ağızlılar bu gece yıldız çarpacak diyorlar. Böyle söyleye söyleye bu dünyayı bir hâle yola koyacaklar. Biz epey gün gördük. Kendi ölümüne acı mam. Fakat siz civanlarım murat alıp murat vermeden bu dünyaya bir şey olursa, işte ona yanarım! Haydi bakayım! Göreyim sizi, sıkılmayınız!” diyordu.

Yengenin bu tavsiyesine aykırı olarak gelin hanım güvey beyin önünde küçücük bir kâğıt bırakarak odadan çekildi. İrfan Bey kâğıdı okurken yenge öfkesinden dudaklarını ısırıyordu. Kâğıttaki yazılar şunlardı:

“Bildığınız şarta uyarak ve yüksek affınıza sığınarak çekiliyorum. Birkaç saat sonra Halley zehirli eteğinin ışıklarını yer-yüzüne sererken, huzurunuzda çıkmak şerefine erişeceğim.”

Yapma portakal çiçekleriyle süslü beyaz bürümcük elbise içinde Feriha Hanım öyle çekici bir eda ve gönül kapan bir yürüyüşle çekilip gitti ki, kızlık beyazlığını belli eden o dalgalı uzun gelin eteğinin hafif bir hışıltıyla etrafa yaydığı sevdalı ve güzel koku, İrfan’da âdeta bir sevgi sarhoşluğu doğurdu. Bir kadın ne kadar kapalı olursa olsun, güzellikten anlayan bir erkek tabiatüstü denecek bir ustalıkla gene birçok şey keşfedilir.

Gelinin ortadan biraz uzunca narin boyu, biçimli adımlardaki güzelliği, o örtülülük altında bile İrfan’a şüphesiz bin türlü güzellik vadeliyordu.

Gelin çekildi. Fakat eteğinin kulak okşayıcı fısırtısı İrfan’ın kulaklarında hâlâ tekrar ediyor, odaya dolan gelin kokusu hâlâ burnunu okşuyordu. Şimdi gözünün önünden sür-tünüp gidcn beyaz cteğın orasında burasında seyrek bir iki

pırlanta parlıyordu. Bu pırıltı İrfan'a Halley'i birkaç gün evvel şehrimizin doğu ufkunda seyrettiği vakit o yıldız kuyruğu arasından seçebildiği, görebildiği birkaç yıldızı hatırlattı. Bu etek, hemen hemen o etektir. Bu ipek, bu şeffaf, bu yer yer ışıltılı gelin eteği, Halley'in küçük bir görünümüydü. Feriha özenerek o şekle girmişti. Aman Yarabbi. Bu etek de benzeri gibi zehirli miydi? Birkaç zamandır kavuşma ve görüşme hayaliyle heyecanlı, istekli ve hasretli geceler geçirdiği o sevda yıldızı işte İrfan'ın şiir ve gençlik ufkunda ışık saçıyordu.

Zavallı çocuk astronomların hesaplayarak haber verdikleri gökteki kuyruklu yıldız artık unuttu. O şimdi talihin garip bir tesadüfıyla kendisini hevesine göre çiğnesin diye yoluna uzandığı bu aşk yıldızını bekliyordu. Acaba bu dokunma gecesinde İrfan sahiden paramparça olacak mıydı?

Bütün dünya insanları Halley'in bağışlamasına kavuşsalar bile kendisi bu gelin şeklindeki süslü yıldızın galiba hışmından kurtulamayacaktı. İrfan'a öyle geliyordu.

Gelin odasının düzenlenmesinde doğru bir düşünüşün zarif rehberliği görülüyordu. Burada yorgancı çarşafının birkaç türlü kumaş ve pelüşün renkçe birleşmesinden meydana gelen, sıradan insanların hoşuna gidecek acayip işler görülmediği gibi, bizde çok defa zevk ve zenginlik idealine delil sayılan yaldızlı kanepeler, kornişler, konsollar da yoktu. Burası gelin odası olmak için alelacele beş on gün içinde ele geçen şeylerle döşenmiş, belki sanattan anlayan bir insanın usanmak bilmeyen ve seneler süren titiz seçimiyle meydana gelmişti. Takımların çoğu maun, kumaşlar Hereke'nin en sade renklerinden seçilmişti. Hava gazları odayı arınmış bir nurla doldurmuştu.

Bu bekleme zamanı gece yarısından iki buçuk saat sonraya kadar sürecekti miydi? İrfan bu saatleri nasıl geçirecekti? Bu alelade bir bekleme değildi. Sonucun ne şekil alacağını merak etmesi, zavallı delikanlıyı öldürüyordu.

Arada Emeti Hanım, kenarı işlemeli namaz beziyle örtülü başını oda kapısından uzatarak:

“Vah İrfan’ım! Vah yavrum! Kendi kendine için sıkılıyor galiba? Kocasının yanına gelmek için böyle eşref saatini bekleyen gelin de hiç görmedim! Zararı yok. Belki, evladım, belki... Çarşamba’dan güveye girilir mi ya? O kız bu işi seni üzmemek için yapıyor. Asıl gerdek yarın gecedir. Fakat merak etme, nasıl olsa artık onu nikâhın altına aldın. Bundan sonra o ne densizlik ederse etsin, yine senin elinde demektir. Bir kere kapana girdi. O iş bitti. Fakat evladım, ortalıkta bir kuyruklu telaşıdır gidiyor. Birtakım insanlar parayla Binbirdirek’e girmişler. Evlerinde mahzenleri, hamamları bulunanlar saklanmışlar. Galata tüneline bile dolmuşlar, diyorlar. Bu konağın da hamamı var. Kaynanan hanım karar verdi. Yıldızın çarpma zamanı gelince hepimiz oraya gireceğiz.

“Biz de mi hamama gireceğiz? Gerdeğimiz orada mı olacak?

“Hayır, senin şımarık hanımın, ‘Ben hamama girmem! Biz beyle beraber yıldıza bakacağız!’ diyormuş.

Yenge hanım arada bir oda kapısından görünerek böyle başı sonu belirsiz söylenip söylenip gidiyordu.

Saatler geçmiyordu. İrfan iç sıkıntısıyla oraya buraya bakmaktayken tunç işlemeli küçücük bir abanoz masa üzerinde açık bırakılmış bir kitap gördü. Bunun türünü anlamak için doğan bir merakın itmesiyle kitabı aldı. Başlığa baktı. Bu eser Maurice D’Oneil’in “La Douleoureuse [İstirap Çeken Kadın]” isimli komedisiydi. Kadın haklarını korumak üzere Helene’in Philippe’e karşı söylediği o acı sözler, tamam o ateşli sahne açık bırakılmıştı. İrfan bu komediyi okumuş bulunduğundan konusunu birdenbire hatırlayarak fena bozuldu. Âdeta benzi sarardı. Kendi kendine:

“Feriha Hanım, daha yüzünü bana göstermeden üstünlüğü ele geçirmek istiyorsun! Kadınlar aleyhindeki o makale-

lerimden dolayı bana pek üzücü bir pişmanlık çektireceksin. Bunu anlıyorum. Bizim evlilik hayatımız uzun bir çekişme şeklinde geçecek. Fakat senin bu komedideki Helen'e benzediğini istemem. Çünkü buna kesin olarak dayanamam!" dedi ve pek acı acı düşündü. Düşündü. Gezinmeye başladı. Canı çok sıkıldıkça önünde açık duran komedi kitabının bazı sayfalarından satırlar okuyor, kâh acı dakikalar yaşıyor, kâh gülüyordu.

Bir müddet de böyle geçti. Sofadan titreşimleri geniş ve mesafeli bir saatin ağır ağır vurmaya başladığı işitildi. Âdeta bir çan gibi inleyen bu vuruşlar tekrarlandı durdu. Nihayet 7'de durdu. Vakit gece yarısını epey geçmişti. Halley'in temas edeceği an artık hemen gelmiş demekti. Bulunduğu oda doğuya bakıyordu. İrfan stor perdenin birini aralık ederek dışarıya baktı. Hava sakindi. Yaprak kımıldamıyordu. Her tarafı hafif bir sis bürümüştü. On gecelik ay evin batı yönüne dolandığından kendi görünmüyor, fakat doğuya da hüznü bir nur salıyordu. Bu sis Halley'in eteğinin öncüsü müydü? Yirmi dakika, yarım saate kadar bütün dünyada var olan her şey için zehirlenme başlangıcı görülecek miydi? İrfan'ın artık on dakikacık ömrü mü kalmıştı? Bu inatçı gelin yüzünü göstermeden o pırıl pırıl esvabıyla yokluğa mı yollanacaktı? İrfan öldüğüne o kadar üzölmüyor, sevgili eşinin yüzünü görememek yoksunluğuna yanıyordu.

O aralık yine oda kapısından yenge hanımın örtölü başı gözüktü. Bir yazıkklanma gülümsemesiyle:

"Vah, vah evladım! Sen hâlâ burada yalnız duruyorsun. Ne yapalım? Senin hâlin de böyleymiş!" Azıcık sesini yavaşlatarak: "Bu deli kızı kendi isteğınle aldık. Arkasında gelinlik esvabıyla ta evin üstüne -Cehennem Ağa'ya- [Cihannüma'ya] çıkmış, elinde dürbün, göklere bakınıp duruyor." Sesini daha da alçaltarak: "Bir pıtırtı var. Galiba o... İşte geliyor!"

Yenge çekilir. Biraz sonra gelin hanım kapıdan bütün endamıyla görünerek hâlâ yüzü seçilemeyecek surette kapalı

olduğu hâlde kendini izlemesi için İrfan’a eliyle nazikçe işaret eder. Güvey yürür. Sofayı geçip dar bir merdivenden etrafı minare şerefesi gibi firdolayı balkonlu bir kuleye çıkarlar. Konuşmadan bu balkonda dolaşmaya başlarlar.

İrfan yine gökyüzünün doğu yönünü hafifçe sisli, batı yönünü atılmış pamuk gibi ufak ufak bulutlarla kapalı gördü. Henüz yuvarlaklığı tamamlanmamış ay bu bulut parçaları arasında bata çıka sönmeye uğraşıyordu. O esnada aşağı kat-taki saatin ağır, dolgun bir darbesi işitildi. Saat yedi buçuktu. Tehlike zamanı gelmiş demekti. Ama niye bir şey olmuyordu? Belki bir çeyrek, belki on, ihtimal birkaç dakika sonra zehirlenme olayı başlayacak, bütün canlılar hep birden can çekişme hâline girecekti.

İki vücudu birbiriyle kucaklamaya çağıran dayanılmaz bir kuvvetle, müthiş tehlikenin yaklaşmasından doğma büyük bir korku çarpıntısı arasında kalan gelinle güvey, sanki kıyamet korkusuyla kavuşma zevkini karşılaştırıp ölçek gibi, bir süre öyle kaldılar. Gökyüzünde sis biraz daha arttı. Etraf bulandı. Sokaklarda görülen havagazı ışıkları yoğun birer çember içinde yavaş yavaş donuklaşıyor, boğuluyordu.

İrfan, çarpıntısının şiddetinden nefes darlığına uğrar gibi oldu. Aynı hal yüz örtüsü altında bunalan geline de geldi. Güvey hemen gelinin önünde yalvarırcasına diz çökerek:

“Efendim, zehirlenme anı geldi. İşte nefes alma güçlüğü başladı. Ruhumun bütün damarlarımdan acı bir veda içinde çekildiğini hisseder gibi oluyorum. Bu göklerin, bu dünyaların, bu yıldızların yaratıcısı Zülcelal’i, sevginin tesirli yaratıcısı aşkına, artık yüzünüzü açınız! Şüphesiz hep şahit oluyoruz. İlk huriyi cennete varmadan evvel dünyada göreyim! Nur cemalinizin ferahlığıyla ölüm acısı duymadan can vereyim!” dedi.

Bu sözleri o kadar titrek ve tesirli bir dille söyledi ki, o korku anının tesiriyle gelin de ürperti içinde kaldı. O sırada

Ay bulutlardan tamamıyla kurtulmuştu. Feriha, Ay'ın nurlarına döndü. Yüzünden duvağı kaldırıverdi. İlk bakışta İrfan, delilik çılgılığı denecek bir şaşkınlık ve şiddetle haykırarak bir iki adım geriye atıldı. Karşısında, Ay'ın aydınlattığı yüz, Be-yoğlu'nda 151 numaralı evin kapısı önünde gördüğü o genç güzel kadının yüzüydü. Evet, evet, tamamıyla oydu. Ta kendisi... Feriha'yı türlü rezillikle suçlayan o kadın nasıl olup da şimdi bu isim altında böyle gelinlik elbisesine girerek teliyle, duvağıyla bu dakikada zevce olarak İrfan'ın karşısında bulunuyordu? Yoksa bu güzel gelin daha önce gördüğü o kadının hafif yaratılmış bir benzeri veya hayal perisi miydi? Bu ne garip sır, ne anlaşılmaz desise, ne dayanılmaz bir uydurmaydı!

İrfan, bu ilk hayretin şiddetli tesirinden kendini kurtarmak ve hâlâ görünüşe aldanmış olma ihtimaline karşı küçücük adımlarla geline yaklaşarak Ay'ın hüznünlü ışığına iyice açılan bu yüzü dikkatle incelemeye başlayınca Feriha, hafif bir gülümseme ve gayet nazik bir sesle izah etti:

“Aldanmıyorsunuz. O yüz ta kendisi... 151 numaralı evin önünde gördüğünüz kadın...” dedi.

İrfan, bu itirafa büsbütün şaşırarak:

“Aldanmış bulunmayı kalbimin bütün kuvvetiyle istiyorum!” cevabını verdi.

Gelin hanım tatlı bir süzüklükle:

“Gerçeği bilmek herhâlde aldanmaktan iyidir.”

“Fakat efendim, komediler tiyatro sahnelerine yaraşır. Gelin odalarının kutsallığına saygı göstermek lazımdır.”

“Yüzünü görmeden almaya razı olduğunuz bir kız her ne şekil ve kılıkta karşınıza çıkarsa, itiraza hakkınız olmaz sanırım.”

“Evliliğe yalan ve uydurma sığmaz! Ben Davut Efendi'nin kızı Feriha Hanım'la evlenmiştim.”

“Bunda uydurma yok! Karşınızdaki kadın ismini söylediğiniz kişinin kızından başka birisi değildir. Siz şimdi değil, önceden aldatılmıştınız. Şu saatte gerçeği öğreniyorsunuz.”

“Affedersiniz efendim, gerçeği hâlâ öğrenemedim. Şu bulunduğum hâl gerçek mi, rüya mı, uydurma mı? Bir türlü anlayamıyorum!”

“Müsaade buyurunuz da anlatayım!”

“Dinliyorum, efendim!”

“Benden size mektup getiren siyah çarşafli kadının hareketini ve nereye gideceğini gözetleme fikriyle arkasından sokağa çıktığınız gün, sizi aleyhimdeki kötü zanlara düşürecek birçok alametlere tesadüf ettiniz sanırım.”

“Evet!”

“Kadının kâğıtçı dükkânına girip bir kutu kâğıt alması, sonra modern binanın arka sokağında bir delikanlıyla pek serbestçe ve aşüftece görüşmesi, hep bunlar benim iyi hâlli olduğuma delil değildi, değil mi?”

“Evet... Fakat siz benim o kadını takip ederek bu gibi durumlarla karşılaştığımı nereden biliyorsunuz?”

“Müsaade buyurun! Hep anlatacağım.”

İrfan şimdi büyük bir merak ve dikkatle dinliyordu. Gelin devam etti:

“Sonra o kadın Beyoğlu’nda 151 numaralı eve girdi. Siz evin nasıl bir yer olduğunu anlamak için tanınmamak üzere fesinizi bastırıp ceketinizin yakasını kaldırarak tedbirli bir şekilde orada dolaşırken, siyah çarşafli diğer bir kadın belirdi. Bu kadın size Feriha Davut’un şuna buna mektup yazan, herkesin kocasını baştan çıkaran aşağılık bir aşüfte olduğunu pek kötü bir dille anlattı. Geçmiş böylece ortaya çıkan bir kızı siz ne cesaretle aldınız?”

İrfan durdu. Cevap bulamıyordu. Gelin yine devam etti:

“Bu kızı kimin temize çıkarmasıyla güven duyarak bu derde girdiniz?”

“Kimseden soruşturmam.”

“O hâlde anlaşılmayan şey, benim bu hareketimden fazla, sizin bu evlilik kararınızda görülüyor. Hareketinizi lütfen biraz açıklayınız!”

“Bunda açıklanacak bir gariplik yok. Mektuplarınızı okurken ruh hâlinizi keşfedebildiğime kanaat etmiştim. Sizden böyle bir fenalığın gelmesinc ihtimal vermiyordum. Gördüğüm hep o şeyleri birer kötü tesadüften ve o kadının yani sizin yine kendi aleyhinizdeki suçlamalarını birer iftiradan başka şekilde yormadım. Kalbimden gelen samimi bir ses, bu açıklıklara rağmen hep sizin lehinize şahitlik ediyordu.”

Feriha, ay ışığına karşı elmastan parıldayan başını, bu sözleri tamamıyla kabul edemeyeceğini göstermek için hafifçe geriye doğru tatlı tatlı bir iki defa salladıktan sonra:

“Hayır, bu ifadenizi hislerinizin samimi bir tercümanı olarak kabul edemem! Bu yolda kendi düşündüklerimi söyleyeyim de işin aslına uymazsa reddedin!”

Gelin, bir müddet sustu. Kendi çıkardığı manayı söylemekle zekâsının delilini ortaya koyacaktı. Güreşe hazır birer pehlivan gibi birbirinin kuvvet derecesini, hilesini keşfetmek için iki genç birbirini dikkatli dikkatli süzüyorlardı. İrfan, baktıkça daha güzel görünen bu kıza tutulmaya, mektupları gibi sözlerinin de büyüsunün tesirinde kalmaya başlamıştı. Söyledikçe güzelliği artarak iddiasında hak temini ve galip olacak gibi görünen bu avukat gelin, evlenmezden önce kendi kendisinin aleyhinde bulunmak gibi garip bir hareketi ne yolda açıklayacaktı? İrfan, bu noktayı merak ediyor, açıklamayı bekleyerek dalgın dalgın duruyordu. Gelin, çok derin bir düşünceye delil olacak şekilde ince kaşlarını yukarıya kaldırarak başladı:

“Anlayışıma göre, siz iyi bir psikologsunuz. Bendeniz mektuplarımda çirkin bir kız olduğumu ısrarla iddia edip durduğum hâlde, mümkün değil siz bu iddiama inanmıyordunuz. Çünkü cidden çirkin olanlar bu yaratılış eksikliklerini herkeşe değil, kendilerine bile itiraf etmezler, edemezler. Herkes kendinin mutlaka beğenilecek bir tarafını bulur. Zekâlarıyla seçkinleşmiş akli başında kimseler bile bu kusurdan kurtulamıyorlar. Hele kadınlar! Hele kızlar! Ne kadar çehre züğürdü olsalar, kendilerine çirkin dedirtmemek için her güçlüğü, her türlü fedakârlığı göze almaktan çekinmezler. Yaratılış gerçeğimiz böyleyken hiçbir kadın kendine çirkin der mi? Hele kendisini görmeden beğenmeye uğraşan bir erkeğe karşı bu iddiada bulunur mu? Kendine böyle suçlamada bulunacak kadın mutlak yapmacık yapar. Bu iddiası kime karşı tekrar etse, yalanlayan bir kahkahayla karşılaşacağından emin olduğu için böyle söyler. İşte siz bu yapı üzerine kurduğunuz düşüncelerle iddialarımın boşluğuna hükmettiniz. Hem pek çirkin bir kız benim kadar ferah gönülle sözlerini kâğıda dökmmez. Bütün mektuplarımda zaferi kazanmaktan emin olan bir çeşit gurur gördünüz. Gerçekten çirkin, miskin bir kızın bu kadar serbest ve tok sözlü olamayacağına hükmettiniz. Evinizde verdiğiniz konferansların birinde Emsal Kalfa’dan su istedim. O kadın yüzümü biraz gördü. Çirkinlik veya güzelliğim hakkında ondan da mutlaka bilgi almış bulunacaksınız. Kimliğimi araştırmaya uğraştığınız sırada tesadüf ettiğiniz 151 numaralı ev macerası sizi iyice şaşırttı, üzdü. Fakat bu olay sonucunda benim çirkin değil güzel bir kız olduğumdan emin oldunuz. Şairce bir zayıflığa düşerek tanımadan mektuplaştığınız bu kadınla bir kere evlenmeye karar vermiştiniz. Yenildiğiniz bu zayıflıktan size ne mazeret doğabilirdi? Büyük bir şey değil... ‘Biraz masraf... Geçinebilirsem ne âlâ... Geçinemediğim takdirde serbestsin deyiveririm, vesselam... Almak da hak, bırakmak da...’ dediniz.”

İrfan işi böylece düşünmüş ve aynıyla böyle demişti. Sözlerinin nasıl anlaşılacağını bekleyerek gelin sustu. Güvey,

içindekilerin bu kadar inceden inceye keşfedilmiş olmasından doğan bir şaşkınlıkla acilen bir cevap bulamadı. Arada geçen bu sessizlik Feriha'nın iddiasını doğrulamak demekti. Gelin devam etti:

“Evet, böyle dediniz! Evlenmemiz için birkaç sebep doğdu. Bunların başlıcası, evlenmek konusunda memleketimizin âdetlerindeki bazı noktaları aynı şekilde ikimizin de tenkit etmesidir. Siz mektuplarımı okur okumaz ‘İşte, biraz söz anlatılabilecek bir kız!’ dediniz. Mezarlıklarda kâğıt helvası yemeyi gezinti sayan takımdan olmadığımı sevindiniz. Ben deniz de sizin konferanslarınızda bulununca ‘İşte fikrime yakın bir bey! Gördüğü gibi yaşamakla yetinmeyip milletlerin yaşayışlarını incelemeye tenezzül eden bir Türk!’ dedim. Ve sizin sabahleyin kalkınca tabakasıyla ağızlığını entarisinin ön cebine koyarak çapaklarını mahalle kahvesinde oyalayan güruhtan olmadığınıza sevindim. Ama babasının devamlı şefkatleri altında nazla yetişen bir kız, evlenince kadınlık hayatına ve ağır bir vazife altına girmiş olur. Artık kızlık zamanındaki hoppalıklara, çılgınlıklara, ilgisizliklere veda etmek gerekir. Ben bu çocukluk hayatımı elden geldiği kadar uzatmak için evlenmeyi boyuna geri atmak istiyordum. Bunu birkaç sene daha geciktirebilirdim. Fakat bundan tamamen kurtulmak mümkün değildi. Hayatın iç yüzünü düşünme bakımından görüşleri benimkilerle pek uyuşmayan annemle babam beni kendi seçtikleri bir kocaya vereceklerdi. İhtimal ki, ben bundan ömrüm boyunca rahatsız olacaktım. Bu mühim noktayı siz de mektuplarınızda hatırlattınız. Bunda haklıydınız. Sizinle evlenmek benim için -affedersiniz- bunca felaketlerin en ucuzu gibi görünüyordu. Bunu kabule karar verdim. Fakat evlenme önce tasarladığım bir deliliği yapmaktan bir türlü kendimi alamadım. Keyfini kanun sayan pek sert, pek otoriter bir kocayla geçinemeyeceğimi biliyordum. Bu konuda sizi tecrübe etmek istedim. Tecrübem pek uygunsuz oldu. Bunu itiraf ederim. Kadınlar aleyhinde kabarıp köpüren makalelerinizden dolayı size hınçlıydım. Bunun da tesiri

var. Doğru söylediğimden dolayı gözünüzde affedileceğimden eminim. Sizi büyük bir meraka düşüren o maceranın aslı nedir? Bakınız, size açıklayayım: Benden size mektup getiren o siyah çarşafli kadın mektup arkadaşlarımdan gayet namuslu bir kızdır. Bu hizmetçi, benim hatırım için bunu pek büyük rica ve minnetlerle kabul etti. Hayatın pek tuhaf cilveleri vardır. En namuslu adamlar bazen tutmamak için söz verirler. Sizin benim kimliğimi araştırmama konusunda vermiş olduğunuz söz işte böyleydi. Benim kim olduğumu anlamadıkça sizin için kalben ve zihnen rahat olmanızın mümkün olamayacağını biliyordum. Size mektup getiren kadının nereye gittiğini anlamak için günün birinde bunu izleyeceğiniz bence kesindi. Kendisini ona karşı uyardım. Arkasından geldiğinizi görünce, bu kızın kâğıtçı dükkânına girip size gösterecek şekilde bir kutu mektupluk kâğıt alarak çıkması işte bu talimatın gereği idi. Sonra modern binanın önünde rastladığı delikanlı kendi kardeşi idi. Bu kız, size karşı yapmayı üzerine aldığı rolü mükemmel yaptı. Sizi benim aleyhimde kötü zanlara düşürdü. Beyoğlu'ndaki 151 numaralı evde bizim kadın terzimizin terzihanesi vardır. O gün dadımla, lalamla beraber hep oradaydık. Sizin siyah çarşafli kızın arkasından geldiğinizi pencereden görünce dadımla, lalamla ellerine birer fincan kahveyle birer iri kalıp sigarası sundurdum. Onlar keyif çatmak üzereyken bendeniz başka bir odada hemen çarşafı alıp evin diğer bir kapısından sokağa fırladım. Bilinen suretle sizinle görüştüm. Size karşı kendi aleyhimde o kadar tecavüzlü konuşmamın sebebi, bendenize karşı duyduğunuz sevgi eğer bayağı bir şeyse, bu evlenme fikrinden sizi caydırmaktı. Bu açıklamalar karşısında gene ilk fikrinizden dönmeyerek bu evlenmede ayak dirediğiniz takdirde, tamam, aradığım romantik yaradılışlı kocayı bulmuş olacaktım. İlk evlenme adımınızda uğradığınız şu mağlubiyetle aleyhlerinde bulunduğunuz kadınların intikamları da sizden alınmış oluyordu. Bendeniz aklına geleni yapmaya alışmış bir kıyım. Bu hareketimin pek münasebetsiz olduğunu itiraf ediyorum.

Fakat kötü gidiş i size bu şekilde kesinkes söylenen bir kızı almak cesaretinde bulunmanız da benimkinden daha münasebetli bir hareket değildir. Zannederim ki, yaptıklarınızdaki delilik bakımından ödeş tik. Tamam, birbirimize layık eş olduğumuzu ispat ettik. Allah sonunu hayırlı getirsin! İşte, iş in aslı bundan ibarettir.”

Gelin güveyin bu ş iddetli tartışmaları esnasında Yenge Emeti Hanım birkaç defa kuleye çıkmış, kapıdan dinlemiş ve aşağıya inerek kaşlarını oynatıp, ağzını yaya yaya:

“Aman ya Rabbi! Hiç böyle balkonda dam üstünde gerdek görmedim. Hep gelin söylüyor, oğ lan dinliyor. Zavallıya hiç ağız açtırmıyor. Ne söylese ç abuk mat ediyor. Dünya tersine döndü. Önceden güveyler gelinleri söyletmek için saatlerce yalvarırlardı da yine ağız açtıramazlardı. Ben Hacı Babanıza üç gün lakırtı söylemeye utandım. Adımı sordu da nutkum tutuldu. Bir türlü Emeti diyemedim. Biz evvel zaman kızları meğ erse ne alık şeylermiş iz!” şeklinde bir hayli söylendi. Yeniden yukarıya çıktı. Bu defa yanlarına girerek, “Yosmalarım, ortalık ağardı! Siz hâlâ birbirinizle lakırtı imtihanı oluyorsunuz. Haydi, aşağıya ininiz! Soyununuz, dökününüz! Âdet yerini bulsun! Yangın kulesindeki köşk bekçileri bile yatıp uyudular. Dedikoducuların ş om ağızları artık kapansın! Elhamdülillah, ne kuyruklu gördük ne de sorguç lu...”

Bu kuyruklu sözünü iş itince, gelin güvey iyice ş aş aladılar. Onlar kendi dertlerine dönüp Halley’i tamamıyla unutmuş lardı. İ kisi de garipseyen seslerle:

“Aa, sahi, iyice sabah olmuş da haberimiz yok! Hani Halley’in kuyruğ undan geçecektik? Herkes toptan zehirlenecekti?” diye sorarak etraflarına bakındılar.

Güneş doğudan altın kargılarını saçmaya başlamış tı. Gök-yüzünün sevinci, ağ aç ların tazeliğ i içinde kuş ların ötüş leri iş itiliyor, bütün varlıklar neş eli görünüyordu. Kaç aydır bilimsel incelemelerine, imzalarının tanınmış lığı na, sözlerinin

hüküm ve tesirine güvenerek mayısın bu sabahı için herkesin zehirleneceğini ilan edip duran karamsarlar, o dehşet verici tasarılarına, o delice bekleyişlerine karşılık şimdi kâinattaki bu bahar sevincini, hayatın bu gülümsemesini görünce acaba ne düşünmüşlerdir? Korkunç keşiflerinin gerçekleşmemesine belki canları sıkılmıştır.

Yenge çekilince İrfan, sabahyıldızları kadar parlak bir güzelliğe sahip görünen karısının önünde hayranlıkla diz çökerek:

“Bana senin gibi eşsiz bir güzellik, bir melek verdiği için Halley’i kutsarım.” dedi.

Sonra baygın bir sevgi bakışıyla Feriha’yı süze süze doğruldu. Titrek dudaklarını o çizgisiz, o temiz yüze dokundurdu.

SONSÖZ

Bu hikâyeyi yazmaya başladığım zaman bütün medeniyet dünyası Halley'in tehlikeli dokunuşuna karşı heyecanla titreyip duruyordu. Bu korkunun pek yersiz olduğunu, bu kötülük ister gibi yayılan haberlere rağmen kimsenin başının bile ağrımayacağını önsözde temin etmiştim. İş dediğim gibi oldu. Tehditçiler Halley'in dünya insanlarına hiçbir şey duyurmadan nezaketle geçip gittiğini görünce, kaç zamandır yaygın bir hastalık hâline giren umumi korkuyu yeniden yaratmak için Dünya'ya çatmak üzere yıldızın bir daha geri döneceğini iddia garipliğine kadar varmaktan çekinmediler.

İnsanların yalancılıktaki cüretlerine bundan büyük örnek mi olur? Halley geri dönecektir fakat yetmiş beş sene sonra... Şu satırlara bakanlar içinde Rumi 1401 [Miladi 1986] yılına kadar hayatta kalacak talihliler bulunursa, geçirdikleri şu tecrübeye dayanarak gelecekteki evlatlarımıza yalanları hor görme lüzumunu tekrarlasınlar.

Her sonbaharda birbiri üzerine dökülen uzak ağaçlar gibi insanlar da birbirini izleyip toprağa yatarak yok oluyorlar. Bu değiştirilemeyen umumi bir kanun... Niçin endişe etmeli? Şu dünyada erilen başka ne var? Hayat yalan, ölüm gerçek...

Yakacık

26 Mayıs 1326 (1910)

MEHMED RAUF

GENÇ KIZ KALBI

GENÇ KIZ KALBI

Mehmet Rauf

Dil: Türkçe

Sayfa Sayısı: 104

MEHMED RAUF

BÖĞÜRTLEN

BÖĞÜRTLEN

Mehmet Rauf

Dil: Türkçe

Sayfa Sayısı: 87

EYLÜL

Mehmed Rauf

Dil: Türkçe

Sayfa Sayısı: 286

**KÜRK MANTOLU
MADONNA**

Sabahattin Ali

Dil: Türkçe

Sayfa Sayısı: 176

